

Årsredovisning 2024

Naturvårdsverkets årsredovisning 2024

NATURVÅRDSVERKET

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-8931-3

© Naturvårdsverket 2025

Formgivning: Arkitektkopia AB, Bromma 2025

Omslagsfoto: Thomas Adolfsén och Mikael Svensson, Johnér bildbyrå

Foto Generaldirektör: Naturvårdsverket

Generaldirektören har ordet

Nya direktiv och förordningar i EU:s gröna giv genomförs nu i snabb takt i medlemsländerna. Naturvårdsverket har flera viktiga roller kopplat till exempelvis handel med utsläppsrätter (ETS), CBAM*, producentansvar och implementering av EU:s produktlagstiftning. Ofta får vi även i uppdrag från regeringen att föreslå hur reglerna ska implementeras i Sverige.

De nya och utökade ansvarerna innebär att tyngdpunkten i Naturvårdsverkets uppdrag förskjuts. Fokus ökar på effektiva processer, ärendehantering och på att ge så goda förutsättningar som möjligt för näringslivet att följa lagstiftningen. Ny kompetens behövs vilket, i kombination med sämre ekonomiskt läge, var orsaken till den omställningsprocess som genomfördes på myndigheten under 2024. Antalet medarbetare har minskats ned på vissa områden och utökats på andra. 17 medarbetare har sagts upp under året.

Klimatklivet är ett av de verksamhetsområden som växt eftersom anslaget 2024 var det största sedan starten 2015. Under året har vi beslutat om fem miljarder i nya bidrag som kommer att bidra till att skynda på den gröna omställningen och samtidigt stärka Sveriges konkurrenskraft. Klimatklivet är fortsatt ett effektivt stöd för att få företag att minska sina klimatutsläpp och samtidigt underlätta för Sverige att nå målet om nettonoll utsläpp 2045.

Myndighetens arbete med effektiv miljöprövning är ett annat viktigt bidrag till den gröna omställningen. Myndigheten gör det lättare för företagen i miljöprövningar, exempelvis genom att vi yttrar oss tidigt och är restriktiva med att ansöka om anstånd. Vi koncentrerar oss på ärenden där miljöpåverkan är betydande. Under 2024 har myndighetssamarbetet stärkts ytterligare för att förbättra samordningen av hur staten agerar i miljöprövningar vilket effektiviserar prövningsprocessen.

Naturvårdsverket har klivit in på ett nytt område i och med att tio miljoner i slutet av året betalades ut till elva kommuner för att analysera förutsättningar för kärnkraftsanläggningar. Ytterligare medel kommer att fördelas under 2025. Ett annat nytt område är samarbetsprojektet med Ukraina som finansieras av Sida. Projektet rör avfallsområdet och ska stärka EU-tillnärmningen. Myndighetens roll som beredskapsmyndighet med ansvar för avlopp och avfall har stärkts under året och vi har påbörjat arbetet med att ta fram en krigsorganisation.

En ny nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program beslutades av myndigheten i november. Runt 500 åtgärder ska bidra till att Sverige accelererar arbetet mot en mer cirkulär ekonomi och minskade avfallsmängder. Även producentansvar är ett verktyg som ska leda i samma riktning. Principen är att den som gör en produkt tillgänglig på marknaden ansvarar och betalar för att den tas omhand efter användning. Flera nya producentansvar har införts under 2024 och nu omfattas elva produktgrupper. Naturvårdsverket ansvarar för sådant som rapportering, vägledning, tillsyn, avgifter och utbetalningar.

*CBAM – gränsjusteringsmekanismen för koldioxid

Under 2024 har det så kallade Sveaskogspaketet fallit på plats. Naturvårdsverket får genom paketet tillgång till 21 500 hektar produktiv skogsmark att använda som bytesmark. På så sätt kan markägare erbjudas formellt skydd av omkring 15 000 hektar skyddsvärd skog. I slutet av året togs ytterligare steg framåt för ökad frivillighet i och med den reviderade nationella strategin för formellt skydd av skog. Skyddet ska bygga på frivillighet och initiativet förväntas komma från markägarna. Hur förändringen ska genomföras är en av flera viktiga frågor som diskuterades då Naturvårdsverkets ledning besökte samtliga 21 länsstyrelser under 2024. Länsledningarna har uttryckt uppskattning för besöken som syftat till att föra dialog kring några från miljö-, klimat- och natursynpunkt strategiskt viktiga frågor och vi fick även viktig återkoppling kring vad vi på Naturvårdsverket kan utveckla.

Nämdöskärgårdens nationalpark i Värmdö kommun kan bli Sveriges 31:a nationalpark och i september lämnade Naturvårdsverket in ett förslag till regeringen om att bilda den nya nationalparken. Vi är stolta över den kommande nationalparken som representerar ett variationsrikt havs- och skärgårdslandskap väl värt att besöka.

Avslutningsvis vill jag rikta ett varmt tack till myndighetens samarbetspartners för värdefulla bidrag i arbetet. Ett varmt tack också till alla medarbetare och till min företrädare Björn Risinger som ansvarade för Naturvårdsverket stora delar av 2024.

Stockholm den 20 februari 2025

Johan Kuylenstierna
Generaldirektör

Innehåll

Generaldirektören har ordet	3
1. Om årsredovisningen	7
2. Verksamhetens intäkter och kostnader	9
3. En effektiv myndighet	10
Resultatbedömning	10
Framtidens arbetsätt	10
Avgifter och bidrag i den generiska processen	11
Effektivare inköpsprocess med e-handel	11
Ladda bilen vanligaste frågan till kundtjänst	11
Förmåga att hantera och säkra vår information	12
Förmåga att hantera kriser och höjd beredskap	12
Digitaliseringen närmare verksamheten	13
Förtroendet för myndigheten	13
4. Kunskapsuppbyggnad	14
Resultatbedömning	14
Miljöövervakning och annan datainsamling	15
Miljö- och viltforskning	19
Miljömålsuppföljning, utvärderingar och andra kunskapsunderlag	22
Internationell rapportering	23
Officiell statistik	25
Kommunikation och kommunikationskanaler	25
5. Samordning och utveckling av styrmedel	27
Resultatbedömning	27
Utveckling och tillämpning av miljörätten	28
Samordning och utveckling av miljömålssystemet	33
6. EU- och internationellt arbete	36
Resultatbedömning	36
Horisontella frågor	36
Tematiskt arbete	39
7. Naturmiljö, friluftsliv och vilt	43
Resultatbedömning	43
Naturmiljö – skydd av värdefull natur	44
Naturmiljö – åtgärder för värdefull natur	48
Friluftsliv	52
Viltförvaltning	54
8. Klimat och luft	60
Resultatbedömning	60
Vägen till klimatmålen och analys av klimatpolitiken	61
Genomförande av klimatpolitiken	62
Åtgärder för förbättrad luftkvalitet	67

9. Hållbart samhälle	68
Resultatbedömning	68
Giftfria kretslopp	69
Cirkulär ekonomi	74
Hållbar planering och god bebyggd miljö	83
10. Avgiftsfinansierad verksamhet och investeringsbudget	86
Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras	86
Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna inte disponeras	87
Investeringsbudget	89
11. Medarbetare och kompetensförsörjning	90
Medarbetar- och ledarskap	90
Kompetensförsörjning	90
Hållbart arbetsliv	91
12. Åtterrporteringskrav, uppdrag och instruktionen	93
Finansiell redovisning	99
Intern styrning och kontroll	134
Årsredovisningens undertecknande	135

1. Om årsredovisningen

Årsredovisningen är disponerad utifrån kraven i förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Naturvårdsverket arbetar med frågor som handlar om klimat och luft, mark, biologisk mångfald, förorenade områden, kretslopp och avfall, miljöövervakning samt miljöforskning. Myndigheten har ett stort och brett uppdrag som spänner över flera politikområden på nationell, EU- och internationell nivå. Våra verktyg är i huvudsak föreskrifter, tillsyn, deltagande i domstolsprocesser, beslut om tillstånd och dispenser, vägledning och fördelning av anslag och bidrag.

Naturvårdsverkets verksamhet redovisas i årsredovisningen i sju resultat-områden: En effektiv myndighet, Kunskapsbyggnad, Samordning och utveckling av styrmedel, EU- och internationellt arbete, Naturmiljö, friluftsliv & vilt, Klimat och luft samt Hållbart samhälle. Resultatområden utgår från Naturvårdsverkets uppdrag via instruktion, regleringsbrev och det generella regelverk som gäller för alla myndigheter. Tre av dessa resultat-områden avser myndighetens förvaltnings- och åtgärdsarbete: Klimat och luft, Naturmiljö, friluftsliv & vilt samt Hållbart samhälle. Varje resultat-område och dess mål beskrivs och bedöms i var sitt eget kapitel.

Figur 1. Illustration av Naturvårdsverkets resultat-områden.

De nationella politiska mål som Naturvårdsverket i huvudsak bidrar till, och vilka tas upp där det är lämpligt i årsredovisningen, är de nationella miljömålen, friluftslivsmålen och de politiska målsättningarna för viltförvaltningen. Sveriges miljömål består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål samt ett antal etappmål inom olika områden. Sveriges miljömål är det nationella genomförandet av den miljömässiga dimensionen av de globala hållbarhetsmålen (Agenda 2030). Vårt arbete påverkas av och bidrar till EU:s miljöarbete och åtaganden i internationellt miljöarbete som konventioner.

Inom våra resultatområden finns femton mål uppsatta på myndighetsnivå. Myndighetsmålen är inte heltäckande för Naturvårdsverkets hela verksamhet, men pekar ut riktningen i ett antal strategiskt viktiga frågor.

I kapitel 12 finns en nyckel för aktiviteter som antingen är kopplade till Naturvårdsverkets instruktion eller återrapporteringskrav i Naturvårdsverkets regleringsbrev. I kapitlet finns också en lista över de regeringsuppdrag vi har levererat under året. Finansiell redovisning och intern kontroll har egna kapitel.

Vi använder oss i viss utsträckning av verksamhetslogik för att på ett systematiskt sätt beskriva verksamhetens förutsättningar, genomförande och förväntade resultat.

Figur 2. Illustration av hur våra resurser, aktiviteter, prestationer och effekter bedöms hänga ihop.

I årsredovisningen redovisar vi endast information om volym och kostnad för ärenden av större omfattning hos myndigheten. Urvalet har gjorts bland ärenden som rör enskilda och där handläggningen inom ärendeslaget är av liknande karaktär, detta för att volym och styckkostnad ska vara meningsfull. Kostnaden för respektive ärendeslag är beräknad utifrån uppskattad nedlagd tid, schablonkostnad inklusive overhead för denna tid samt direkta kostnader. Fokus ligger dock på att redovisa och bedöma verksamhetens resultat.

Där det varit möjligt har vi använt oss av resultatindikatorer som underlag för redovisning och bedömning. Jämförande siffror för 2022 och 2023 anges där så varit möjligt, i annat fall kommenteras det.

Resultat för vår direkta miljöpåverkan redovisas i Naturvårdsverkets miljöledningsrapport 2024.

2. Verksamhetens intäkter och kostnader

Verksamhetens intäkter och kostnader är fördelade på resultatområden. Ekonomimodellen innebär att kostnader för administration och overhead för resultatområdet Effektiv myndighet fördelas på de resultatområden som utgår från vårt uppdrag i instruktion och regleringsbrev.

De flesta anslagen fick högre tilldelade medel 2024 än föregående år, framför allt anslagen 1:3 *Åtgärder för värdefull natur*, 1:14 *Skydd av värdefull natur* och anslag 1:16 *Klimatinvesteringar*. Detta förklarar ökningen av intäkter av anslag, kostnader samt lämnade bidrag i tabellerna nedan.

Tabell 1. Verksamhetens intäkter och kostnader per resultatområde.

Resultatområde	2022			2023			2024		
	Intäkter av anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Intäkter av anslag	Övriga intäkter	Kostnader	Intäkter av anslag	Övriga intäkter	Kostnader
Kunskapsuppbyggnad	303 048	19 483	324 188	309 497	25 902	338 271	283 478	17 244	301 706
Samordning och utveckling av generella verktyg i miljöarbetet	120 382	3 464	125 545	128 519	666	128 961	140 484	2 287	144 934
EU- och internationellt arbete	34 196	42 999	79 877	26 064	50 583	78 239	22 271	59 116	79 018
Klimat och luft	159 059	8 794	166 445	163 424	15 073	177 171	189 769	14 932	203 358
Naturmiljö, friluftsliv och vilt	471 602	44 279	542 068	424 684	39 047	486 914	439 690	56 403	518 369
Naturmiljö, friluftsliv och vilt: <i>Intrångsersättningar</i>	1 658 020	0	1 659 178	1 096 826	0	1 096 365	1 522 579	160	1 528 495
Hållbart samhälle	117 841	7 715	123 363	120 441	10 834	137 855	119 598	12 875	133 050
Summa	2 864 148	126 734	3 020 664	2 269 455	142 104	2 443 774	2 717 868	163 017	2 908 930

Tabell 2. Uppbörd och Lämnade bidrag per resultatområde.

Resultatområde	2022		2023		2024	
	Uppbörd	Lämnade bidrag	Uppbörd	Lämnade bidrag	Uppbörd	Lämnade bidrag
Kunskapsuppbyggnad	0	254 388	0	255 546	0	267 167
Samordning och utveckling av generella verktyg i miljöarbetet	0	165 103	0	35 880	0	42 522
EU- och internationellt arbete	0	36 930	0	45 106	4 098	41 637
Klimat och luft	650	2 671 979	750	3 318 996	7 546	4 383 957
Naturmiljö, friluftsliv och vilt	0	1 825 476	12	2 480 048*	6	1 839 246
Naturmiljö, friluftsliv och vilt: <i>Intrångsersättningar</i>	0	0	0	0	0	0
Hållbart samhälle	33 707	1 681 900	40 989	785 699	47 035	909 340
Summa	34 357	6 635 777	41 750	6 921 275	58 685	7 483 870

* Inkluderar avsättning (837 728 tkr) för krav på ersättning i Mål nr M 2296-20 i Mark- och miljödomstolen avseende Ojnarekogen. Domen har överklagats till Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) av båda parter. MÖD har meddelat prövningstillstånd men har ännu inte avgjort målet. Huvudförhandling är planerad till 2025.

3. En effektiv myndighet

En effektiv myndighet kännetecknas av enkelhet och leveranser av god kvalitet, väl utvecklad samverkan internt och externt, engagerade och kompetenta medarbetare, nytänkande samt hållbar och miljömedveten utveckling. Att myndigheten drivs och utvecklas på ett effektivt sätt är en förutsättning för att genomföra vårt uppdrag och nå myndighetsmålen inom övriga resultatområden. Det övergripande syftet är att säkerställa att myndigheten fullgör sina uppgifter, når verksamhetens mål och uppfyller verksamhetskraven i myndighetsförordningen (2007:515).

Resultatbedömning

Myndighetsmål	Bedömning
Naturvårdsverket har möjlighet att använda hela Sverige som rekryteringsbas.	Uppnått
Alla avgifter och bidrag som Naturvårdsverket behandlar hanteras i gemensamma generiska processer.	På god väg
Vi har stärkt vår förmåga att hantera och säkra vår information.	På god väg
Naturvårdsverket har god förmåga att hantera fredstida krissituationer, både internt och inom sitt ansvarsområde.	På god väg
Naturvårdsverket har god förmåga att vid höjd beredskap upprätthålla den del av verksamheten som är av betydelse för totalförsvaret.	Lång väg kvar
Vi är ett gott exempel på hur digitaliseringen och IT-styrning ska fungera i myndighetssverige	På god väg

Bedömningen är att Naturvårdsverket i stort är en effektiv myndighet. De flesta målen för 2024 uppnås eller är på god väg att uppnås. Vad gäller förmågan som beredskapsmyndighet är det lång väg kvar. Detta eftersom myndighetens roll som beredskapsmyndighet är ny och det finns mycket kvar att göra med hänsyn till det hastigt försämrade säkerhetsläget.

Framtidens arbetssätt

I överenskommelse med ett antal andra myndigheter har vi undersökt möjligheten att använda hela landet som arbetsplats, genom att låta medarbetare arbeta från varandras kontor. Totalt har ett 30-tal medarbetare på tio olika orter ingått i utbytet som nu pågått i ett och ett halvt år. Syftet är att säkerställa att vi har rätt kompetens för vårt uppdrag.

Utbytet har utvärderats av en följeforskare vars rapport visar på många positiva resultat, bland annat sett till att bibehålla kompetens, arbetsmiljön för medarbetarna och samarbeten mellan myndigheterna. För Naturvårdsverket har utbytet bidragit till måluppfyllelsen om att vi ska ha hela Sverige som rekryteringsbas och utbytet fortsätter.

Avgifter och bidrag i den generiska processen

En majoritet av Naturvårdsverkets bidrag och avgifter hanteras i en gemensam generisk process vilket innebär att de följer samma på förhand uppställda steg. Bidrag och avgifter med stora flöden har behov av hög grad av digitalisering och bidrag med större risk för korruption ett behov av flera kontroller.

Nedan visas hur många bidrag som hanterats i den generiska bidrags- och avgiftsprocessen samt vilka belopp det avser för 2024 med jämförelsetal från 2023. Processen startade 2023 varför inga jämförelsetal finns för 2022.

Tabell 3. Bidrag och avgifter i den generiska processen.

	2022	2023	2024
Antal bidrag	0	5 503	5 532
Bidragsbeslut mnkr	0	1 443	4 045
Antal avgifter	0	0	12 009
Mottagna avgifter mnkr	0	0	1 920

För bidrag beror ökningen av utbetalt belopp framför allt på att Klimatklivet i sin helhet hanteras i generiska bidragsprocessen 2024 och att anslaget för Klimatklivet har höjts. Avgifterna hanteras i gemensam process från 2024 och innehåller producentansvar och kväveoxidavgifter.

Effektivare inköpsprocess med e-handel

Naturvårdsverkets e-fakturor kopplat till myndighetens e-handel ökar år för år. Mellan år 2023 och november 2024 har antalet order- och abonnemangsmatchade e-fakturor ökat med 104 procent.

Denna utveckling bidrar till en effektivare och säkrare inköpsprocess där inköpen styrs till befintliga avtal och den interna kontrollen stärks. Dessutom minskar risken för feldebiteringar från leverantörer och tydliga tidsvinster uppnås genom effektiv hantering av beställningar och e-fakturor.

Ladda bilen vanligaste frågan till kundtjänst

Naturvårdsverkets kundtjänst har varje arbetsdag tagit emot i genomsnitt cirka 170 telefonsamtal och nära 300 mejl. Antalet inkommande ärenden har ökat de senaste åren. Det är framför allt fler frågor om Producentansvar och Gränsjusteringsmekanismen för koldioxid (CBAM).

Cirka 60 procent av frågorna besvaras direkt av kundtjänst, övriga hänvisas vidare till handläggare.

Mer än en tredjedel av frågorna som inkommit under 2024 har handlat om Ladda bilen, som är oförändrat störst frågeområde jämfört med föregående år. Frågor gällande CBAM har gått från att inte funnits alls i tidigare statistik till att vara det fjärde vanligaste ärendet efter Producentansvar och Jägarregistret.

Som en följd av att inflödet av frågor har ökat samt att vägledningen tar längre tid har även våra svarstider blivit längre, cirka 40 sekunder 2023 till drygt 1 min i år.

Förmåga att hantera och säkra vår information

Utifrån den it-säkerhetsgranskning som genomfördes under 2023 har flera iakttagelser, både i it-infrastruktur och viktiga systemstöd, hanterats under 2024. Myndigheten har också utöver dessa åtgärder proaktivt stärkt den tekniska säkerheten både vad avser infrastruktur och myndighetens system, bland annat genom att genomföra segmentering för säkrare kontorsnät och serverdrift samt härdning för att stärka vårt försvar mot intrång och skydda våra system.

Naturvårdsverket har därutöver påbörjat arbetet med att ta fram en uppdaterad modell för informationsklassning och standardiserade informations- och it-säkerhetskrav. Det pågår även ett arbete med att upprätta en långsiktig utbildningsprocess för utbildning i informationssäkerhet.

Myndighetens arbete och utveckling syns i det inrapporterade resultatet till Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) såväl i årets Cybersäkerhetskontroll som vid jämförelse med resultatet från 2023 års Infosäkkoll. Avseende informationssäkerhetsdelen i undersökningen, har Naturvårdsverket höjt skattningen i nio av de 40 frågorna. Det kvarstår fortfarande ett arbete att göra, men den positiva trenden är tydlig för såväl it-säkerhet som för informationssäkerhet.

Såväl it-säkerhet som informationssäkerhet står inför växande utmaningar utifrån en föränderlig omvärlds- och hotbild. Således återstår ett omfattande arbete för myndigheten, även om trenden i utvecklingen av vårt samlade säkerhetsarbete hittills varit positiv.

Förmåga att hantera kriser och höjd beredskap

Naturvårdsverket har vidtagit flera åtgärder för att höja förmågan inom beredskapsområdet, både internt på myndigheten och i beredskapssektorn för Livsmedelsförsörjning och dricksvatten. Under året togs gemensamma budskap fram inom beredskapssektorn. En funktion för tjänsteman i beredskap har införts, vilket gör det möjligt att snabbare identifiera och hantera uppkomna kriser.

Två fleråriga projekt som finansieras av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har påbörjats. Det ena handlar om att starta upp en privat offentlig samverkan samt genom utbildning och övning stärka vår förmåga i rollen som beredskapsmyndighet. I det andra projektet görs en risk- och försörjningsanalys inom avfallsområdet. Projektet görs i samverkan med aktörer inom avfallsområdet och förväntas bidra till en ökad kunskap om vår roll som beredskapsmyndighet, hur Sveriges avfallshantering ser ut idag samt vilka behov som finns för att skapa en robustare avfallshantering. Sammanlagt har 1,2 mnkr förbrukats från MSB:s anslag 2.4 *Krisberedskap* under året.

Naturvårdsverket har tillsammans med Livsmedelsverket och andra myndigheter medverkat i ett regeringsuppdrag om att utreda och analysera behovet av och förutsättningar för att införa investeringsprogram för livsmedel (robusta livsmedelsbutiker), dricksvatten och avlopp.

De åtgärder som vidtagits syftar till att öka både vår förmåga vid fredstida kris-situationer och vid höjd beredskap, men vi kan konstatera att vi hittills har byggt en bättre förmåga vid kris än vid krig. I syfte att höja förmågan att verka under höjd beredskap har vi påbörjat arbetet med att ta fram en krigsorganisation och krigs-placera personal, ett arbete som kommer att fortsätta under 2025. De medel om sammanlagt 3,5 mnkr per år som tilldelades i samband med att vi blev beredskaps-

myndighet har använts för att finansiera personal som har genomfört de förmågehöjande åtgärder som redovisats för ovan.

Beredskapsområdet ingår i årets kundundersökning. Resultatet som utgör en nollmätning visar att kännedomen om vår roll som beredskapsmyndighet är låg, mer än hälften, 54 procent uppger att de har låg eller ingen kännedom om att Naturvårdsverket är beredskapsmyndighet, och en majoritet, 85 procent vet inte vilken roll Naturvårdsverket har som beredskapsmyndighet.

Digitaliseringen närmare verksamheten

Under 2024 har vi tagit ett steg framåt i att etablera gemensamma byggblock. Detta för att skapa proaktivitet och kunna erbjuda lösningar innan verksamheten beställer en teknisk lösning. Under året har byggblocket "Business Intelligence" som ger verksamheten bättre förutsättningar att arbeta med analys och rapportering införts. Att göra det samlat bidrar också till högre förmåga att uppfylla rapporteringskrav.

Under året har digitaliseringsperspektivet i myndighetens samtliga regeringsuppdrag hanterats i ett tidigt skede. Att tidigt kunna avgöra graden av komplexitet och möjligheten att genomföra uppdragen ur ett it-perspektiv skapar goda förutsättningar för kommande it-utvecklingsprojekt. Genom ett tidigt deltagande i processen har vi vid ett flertal tillfällen kunnat avstyra it-utveckling där det inte ger något mervärde.

Relationen mellan verksamheten och digitalisering har förflyttats från ett beställar-utförarperspektiv till ett tidigt samarbete kring centrala verksamhetsutvecklingsfrågor kopplat till digitalisering.

Vi har tagit några viktiga steg framåt men bedömer att mycket återstår, främst i att etablera fler gemensamma byggblock och därmed modernisera och effektivisera vår it-miljö.

Av den totala verksamhetskostnaden har 7,9 procent gått till finansiering av it-relaterade kostnader som drift, vidmakthållande, licenser och it-personal.

Förtroendet för myndigheten

Naturvårdsverkets anseende ligger stabilt över medelvärdet för de svenska myndigheter som ingår i undersökningen Anseendeindex¹. Att Naturvårdsverket spelar en viktig roll i samhället, är expert inom sitt område och har duktiga medarbetare är de egenskaper som väger tyngst i bedömningen. Den upplevda mediebilderna är en betydelsefull faktor för anseendet och nyhetsmedier är fortsatt den viktigaste kontaktytan gentemot allmänheten.

Årets kundundersökning visar att 77 procent av de tillfrågade uppger att de har ett ganska eller mycket stort förtroende för det sätt på vilket Naturvårdsverket sköter sitt arbete. Motsvarande siffra var i 2022 års undersökningen 82 procent.

På frågan om man har nytta av underlag och data från Naturvårdsverket i sitt arbete instämmer 73 procent i ganska eller mycket hög grad. Motsvarande siffra för undersökningen år 2022 var 63 procent.

Kundundersökningar har genomförts sedan 2011 i syfte att öka kunskaperna om våra målgrupper och för att skaffa oss en god grund för vårt fortsatta utvecklingsarbete.

¹ Anseendeindex genomförs årligen av företaget Verian.

4. Kunskapsuppbyggnad

Kunskap är en nyckelfaktor för handling och transformativ förändring. Det finns behov av att utveckla, integrera och använda olika typer av kunskap för ett effektivt arbete mot miljömålen. Genomförandet av den europeiska gröna given kräver ett nytt fokus i kunskapsförsörjning. Strategier och initiativ behöver ta ett brett systemperspektiv som integrerar olika politikområden. Miljömål behöver samspela med sociala och ekonomiska mål, inklusive ambitioner om finansiella investeringar, social rättvisa och beteendeförändringar.

Genom att tillgängliggöra, digitalisera, målgruppsanpassa och kommunicera gör vi kunskapen användbar för olika aktörer i samhället. Det övergripande syftet är att kunskap om miljön, hur miljön mår och hur miljöarbetet går ska omsättas i åtgärder för en bättre miljö. De närmaste åren är det viktigt att tydliggöra miljöinformationsförsörjningen, förenkla miljöövervakningen och miljömålsuppföljningen samt på olika sätt verka för att öka användningen av vår kunskap. Ett verktyg i denna förflyttning är att skifta fokus från nationell kunskapsuppbyggnad och miljömålsuppföljning till att i högre grad samarbeta och nyttja EU:s och EEA:s arbete med EU:s färdplan, den gröna given.

Resultatbedömning

Myndighetsmål	Bedömning
Vi tar en medveten och aktiv roll i samverkansarbetet mellan myndigheter för att dra nytta av miljöinformation.	På god väg

Med minskade resurser fortsätter arbete med produktion av viktig kunskap. Arbetet fortsätter till viss del att utvecklas men har också behövt begränsas. Som exempel kan nämnas att nationella screeningundersökningar har minskat kraftigt de senaste åren och det begränsar våra möjligheter att undersöka nya potentiella miljöhot för miljö och människors hälsa.

Inom hälsorelaterad miljöövervakning har Naturvårdsverket analyserat halter av bland annat PFAS och tungmetaller i prover från barn. Intaget av flera tungmetaller och PFAS minskar men inte intaget av kadmium.

För ökad kunskap om buller har en kartläggning av ljudmiljön i över 5000 naturreservat genomförts. Detta har gett en heltäckande beskrivning av tillståndet för att visa var tysta områden finns utifrån ett kvalitetsperspektiv, som underlag för att skydda tysta områden.

En begränsning av bisfenol A i så kallat termopapper, där syftet är att minska exponeringen av bisfenol A för människor som hanterar till exempel kvitton, har även resulterat i minskade utsläpp och risker för vattenmiljön.

De årliga inventeringarna av rovdjursstammarnas storlek och utbredning är en central del av en effektiv och hållbar viltförvaltning. Resultaten från inventeringarna används som kunskapsunderlag för att följa upp politiska mål och internationella åtaganden.

Inom viltforskningen har under 2024 en riktad utlysning på temat afrikansk svinpest genomförts. Forskningen ger kunskapsunderlag och stöd till myndighetens arbete med viltförvaltning.

Bedömningen är att vi under året har utvecklat och prioriterat det samverkansarbete som ger störst verksamhetsnytta bland annat genom att genomföra en verksamhetsanalys. Vi fokuserar på de områden där vi ser att det finns ett mervärde för att öka nyttan av vår eller andras miljöinformation. Arbetet kommer att fortsätta utvecklas framåt utifrån medvetna och aktiva val i verksamheten.

Miljöövervakning och annan datainsamling

Övergripande samordning

Naturvårdsverket ansvarar för att genomföra miljöövervakning samt att övergripande samordna miljöövervakning mellan i första hand Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna. Samordningen har bidragit till att främja en enhetlig hantering av gemensamma frågor, såsom vägledning, kvalitets-säkring och datahantering. Under 2024 har vi utvecklat nya arbetssätt som har lett till en tydligare ansvarsfördelning för miljöövervakning mellan myndigheterna.

Kraven på miljöövervakningen ökar, bland annat kopplat till nya EU- och internationella rapporteringar. Samtidigt har anslaget för miljöövervakning minskat. Som konsekvens av detta har Naturvårdsverket under 2024 gjort prioriteringar för att framför allt uppfylla internationella rapporteringskrav och bibehålla viktiga tidsserier för miljöövervakning och åtgärdsuppföljning. Det har medfört minskade resurser för kunskapshöjande aktiviteter och utvecklingsarbete inom flera områden. Naturvårdsverket har fortsatt att ge stöd till länsstyrelserna för finansiering av projektledning av gemensamma program, vilket bidrar till att övervakningsmetoder, datalagring och utvärderingar samordnas mellan berörda länsstyrelser och centrala myndigheter.

Hälsorelaterad miljöövervakning

För att kunna identifiera hanteringsåtgärder för minskad exponering för miljögifter i befolkningen behövs kunskap om både totalexponering och viktiga exponeringskällor. Därför genomförs analyser av livsmedel, matvaneundersökningar och biomonitorering i samfinansiering med Livsmedelsverket. Tillsammans har vi analyserat halter av PFAS och tungmetaller i blod och urinprover från småbarn i matvaneundersökningen *Riksmaten småbarn* samt i livsmedel i en ny *Matkorgsundersökning* där även analys av dioxin ingick.

Intaget av kvicksilver, bly, dioxin och PFAS från mat minskar men inte intaget av kadmium. Ett negativt samband mellan exponering för bly och kadmium och kognition vid fyra års ålder hos barn i Norrbotten påvisas i en kompletterade studie från Karolinska institutet. En minskning av intaget av kadmium och dioxiner bör eftersträvas eftersom det ligger nära de hälsorelaterade riktvärdena för respektive ämne.

Kadmiummätningarna inom HÄMI utgör också underlag för att följa upp och utvärdera effekterna av det långsiktiga arbetet med att minska exponeringen för kadmium via livsmedel, utifrån den nationella kadmiumstrategin som har beslutats av myndighetscheferna i samordningsgruppen för nya potentiella kemikaliehot, SamTox.

För ökad kunskap om exponering för buller har en kartläggning av ljudmiljön i Sveriges natur- och rekreationsområden publicerats under året. Kartläggningen beskriver ljudmiljön i drygt 5500 naturreservat. Resultatet ger en heltäckande beskrivning av tillståndet och kan användas av kommuner och regioner för att visa var tysta områden finns utifrån ett kvalitetsperspektiv, som underlag för att skydda tysta områden eller som utgångspunkt vid genomförande av förbättrings-åtgärder. Resultatet ska också användas för att ta fram förslag till riktvärden för god ljudkvalitet inom förekommande områdestyper. En kartläggning av trafikbuller vid bostäder i Sverige görs med cirka fem års intervall och är en utgångspunkt för bedömning av hälsopåverkan och åtgärdsbehov. Delar av projektet samfinansieras med Trafikverket och omfattar bland annat fördjupad beskrivning av hälsoeffektberäkningar. Kartläggningen pågick under 2024 och publiceras under 2025.

I utvecklingsuppdraget *Kartläggning av metaller i luft i samband med uppstart av en ny industri* i Skellefteå visar mätningar att halterna av vissa metaller var högre än de regionala bakgrundsmätningarna. Studien följde upp miljökvalitetsnormer och skapade en grund för kommande mätningar samt utgör en kunskapsbas för uppföljning av miljömålet frisk luft. I utvecklingsuppdraget *Vedeldningens bidrag till luftföroreningar i Toltorpsdalen*, Mölndal visar mätningar generellt låga halter, men tydliga dygns- och veckovariationer. Att kartlägga utsläpp från vedeldning bättre har inom miljöforskning identifierats som den viktigaste åtgärden för att höja kvaliteten i luftföroreningsmodeller.

Miljögiftsövervakning

Undersökningarna av miljöföroreningar i terrestra och akvatiska miljöer syftar till att ge kunskap om miljötillståndet för bland annat statusbedömningar, uppföljning av åtgärder samt upptäckter av nya risker för hälsa och miljö. Ett urval av resultat från 2024 är bland annat en begränsning av Bisfenol A i så kallat termopapper, där syftet är att minska exponeringen av Bisfenol A för människor som hanterar till exempel kvitton, har resulterat i minskade utsläpp och risker för vattenmiljön. Data från den nationella övervakningen visar att halten Bisfenol A i slam och i utgående avloppsvatten från reningsverk har minskat kraftigt med cirka 95 procent respektive halverats, efter 2020 då begränsningen trädde i kraft.

Trifluorättiksyra (TFA), det minsta ämnet som klassificeras som PFAS, kan bildas vid nedbrytning av andra fluorerade ämnen.

En undersökning av grundvatten i bakgrundsområden visar att TFA förekommer överallt i betydligt högre halter än andra PFAS. Nedbrytning av fluorerade gaser i atmosfären tros vara en betydande källa. En undersökning av yt- och grundvatten i jordbruksområden indikerar vidare att växtskyddsmedelanvändning lokalt kan orsaka tydligt förhöjda halter.

Utrymmet i budget för hälsorelaterad miljöövervakning och nationella screeningundersökningar har minskat de senaste åren, vilket begränsar möjligheterna att undersöka nya potentiella hot för miljö och människors hälsa.

Akvatisk miljögiftsövervakning

En översyn av den akvatiska miljögiftsövervakningen färdigställdes under 2024 och ger rekommendationer samt pekar på utvecklingsbehov för förbättrad samordning, kunskapsförsörjning och datahantering. Översynen blir ett underlag för Havs- och vattenmyndigheten som från och med 2025 tar över ansvaret för den akvatiska miljögiftsövervakningen.

Övervakning av luft

Luftkvaliteten i Sverige övervakas av flera aktörer i enlighet med åtaganden genom EU-direktiv och internationella konventioner. Naturvårdsverket ansvarar i första hand för övervakning i regional bakgrund, det vill säga landsbygdsmiljö. Under året har Naturvårdsverket deltagit i förhandlingarna kring EU:s reviderade direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa. Förhandlingarna har avslutats och i slutet av året antogs det reviderade direktivet. EU:s medlemsländer har två år på sig att genomföra den nya lagstiftningen. Naturvårdsverket genomför direktivet på uppdrag av regeringen.

I början av 2024 lanserades modellsystemet *Nationell modellering av luftkvalitet* (NatMod) ett modellsystem som utvecklats av SMHI med finansiering från Naturvårdsverket och Trafikverket. Med NatMod har halterna av kvävedioxid och partiklar (PM10 och PM2,5) kartlagts i en första version över hela Sverige och utgör ett komplement till övervakningen av luftkvalitet enligt luftkvalitetsdirektivet.

Rapporteringstjänsten för luftkvalitetsdata som lanserades 2023 hos Datavärden för luftkvalitet har inneburit att kommuner och andra som rapporterar luftdata numera på ett enkelt sätt kan gå in och kontrollera vilka metadata, det vill säga uppgifter om mätstationer och mätningar, som finns i databasen, justera och uppdatera dessa. Det är ett pågående arbete som successivt kommer att leda till en högre kvalitet på de data som lagras och tillgängliggörs hos Datavärden och som rapporteras till EU.

Under vintern erbjöd Naturvårdsverket kommuner kostnadsfritt informationsmaterial om hur vedeldning bäst hanteras, för distribution i områden där vedeldning är vanligt förekommande. Den förväntade effekten är att de hushåll som tar del av informationsmaterialet kan utveckla och förändra sitt eldningsbeteende, vilket i sin tur kan sänka halterna av bens(a)pyren och partiklar (PM2,5). Naturvårdsverket har i allmänhet ökat vägledning och stöd kring vedeldning.

I den nationella övervakningen har de tillfälliga analyserna av polycykliska aromatiska kolväten (PAH) inklusive bens(a)pyren fortsatt och de första resultaten har inkommit. Resultaten kommer att ge en indikation av halternas nivåer, fördelning och trender och kommer att fungera som referens för kommuner.

Naturövervakning

Genom miljöövervakningsprogrammen Landskap, Fjäll, Skog, Jordbruksmark och Våtmark, samt den biogeografiska uppföljningen och den särskilda viltövervakningen, tar vi löpande fram kunskap om tillstånd och förändringar i naturen.

En prioriterad utgångspunkt för naturövervakningen är lagstiftning som innebär krav på rapportering av miljöinformation som förutsätter god miljöövervakning. Med den under 2024 beslutade restaureringsförordningen har det tillkommit nya krav på miljöövervakning och under slutet av året har vi påbörjat beredskapen att kunna hantera de nya rapporteringskraven, en uppgift som kommer fortgå under 2025. Resultaten från miljöövervakningen används av Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och länsstyrelserna och även som underlag till kommande miljömålsuppföljningar.

Inför rapportering till EU 2025 enligt art- och habitatdirektivets artikel 17 har arbetet fortgått med att utveckla uppföljningen av direktivets mer ovanliga arter och naturtyper, bland annat våtmarker. Utveckling av *Nationell inventering av landskapet i Sverige* (NILS-programmet) i samarbete med *Terrester habitatuppfölj-*

ning (THUF-programmet) har vidareutvecklat metodik för gräsmarker, lövskogar och havsstränder, samt inlett tester för att använda motsvarande metodik för vissa våtmarkstyper.

Under året har vi fortsatt utvecklingen av ett nytt program för miljöövervakning för kunskap om genetisk mångfald, primärt genetisk inomartsvariation.

För arterna är frivillig rapportering av förekomster viktiga kunskapsunderlag. Naturvårdsverket har i samarbete med länsstyrelser, SLU Artdatabanken, och andra aktörer utvecklat webbplatsen Naturkunnig.se, en digital utbildning om Sveriges natur. Frivillig rapportering av vanliga arter som tussilago och när den slår ut på våren hjälper oss att se hur naturen reagerar på ett förändrat klimat.

Naturvårdsverket är partner i Horisont Europaprogrammet Biodiversa+, som stöttar biodiversitetsforskning och utveckling av miljöövervakning till stöd för EU:s biodiversitetsstrategi. Under partnerskapets tredje år har Naturvårdsverket deltagit i flera pilotstudier. En av dem har fokuserat på att utveckla ny metodik för att övervaka invasiva främmande arter, vilket skapar framtida möjligheter att hitta och hantera spridning av dessa. Vi har tagit fram och samordnat metoder för övervakning av nattlevande insekter, fladdermöss och fåglar med hjälp av bild och ljudanalys. Tillsammans med miljöministeriet i Finland leder myndigheten en pilotstudie om fjärranalysbaserad kartering och kvalitetsövervakning av habitatdirektivs-naturtyper i gräsmarker och våtmarker. Studien är särskilt viktigt i arbetet med restaureringsförordningen.

STORA ROVDJUR

De årliga inventeringarna av rovdjursstammarnas storlek och utbredning, liksom uppföljning och analys av rovdjurens genetiska status, är en central del av en effektiv och hållbar viltförvaltning. Resultaten från inventeringarna används som kunskapsunderlag för att följa upp politiska mål och internationella åtaganden. Inventeringarna fungerar som underlag vid beslut om licens- och skydds jakt samt som underlag för ersättning till samebyarna för förekomst av rovdjur.

Björnstammen övervakas i stor utsträckning med genetiska metoder och regionala länsvisa inventeringar sker enligt ett rullande schema. Vart femte år görs en nationell uppskattning av hur många björnar det finns i landet. Länsstyrelsen i Norrbottens län har för första gången genomfört ett försök med järvinventering endast baserad på DNA.

Arbetet med att utveckla inventeringsmetodik för kungsörn har fortsatt, bland annat genom att så kallade ljudboxar kan användas som ett komplement för att inventera häckningar. Naturvårdsverket har i samverkan med Sametinget fortsatt arbetet med att undersöka alternativa underlag för rovdjursersättningar för björn och järv. Arbetet inkluderar vidareutveckling av verktyg, metoder och förslag på nya ersättningsmodeller. I syfte att underlätta förståelsen för inventeringsmetodik för stora rovdjur har Naturvårdsverket tillsammans med norska myndigheter reviderat och förenklat befintliga faktablad. Samarbetet med Finland och Norge har fördjupats ytterligare avseende inventeringen av fjällräv. Tillsammans med Jord- och skogsbruksministeriet i Finland och Miljødirektoratet i Norge ska det tas fram ett gemensamt ramverk för samarbete kring forskning och förvaltning av björnpopulation.

Utveckling och produktion av nationella marktäckedata (NMD)

Nationella marktäckedata (NMD) används av såväl Naturvårdsverket som en rad andra myndigheter samt i kommuner och näringsliv. Användningsområden inkluderar samhällsplanering, biologisk mångfald, riskkartering, skoglig planering, klimatfrågor samt som stöd i regeringsuppdrag.

I samarbete med svenska och norska myndigheter har Naturvårdsverket fortsatt arbetet med produktionen av NMD2023 som inleddes under 2023. Samarbetet är ett effektivt sätt att optimera resurser och har resulterat i en produkt som kan bidra till betydande nytta i svenskt miljöarbete, förutsatt att den färdigställs och hålls uppdaterad.

En uppdaterad version av NMD2023 har fler tematiska klasser och högre noggrannhet jämfört med tidigare version. Genom att använda innovativa metoder som automatisering, tidsserieanalyser och maskininlärning möjliggörs en effektiv ajourhållning av data. Insatser pågår för att säkerställa en långsiktig förvaltning och finansiering av produkten.

Miljö- och viltforskning

Naturvårdsverket fördelar cirka 120 mnkr i forskningsmedel ur anslag 1:5 *Miljöforskning* och Viltvårdsfonden. Naturvårdsverket finansierar forskning vid universitet, högskolor och forskningsinstitut samt vid myndigheter som bedriver forskning, vilket ger stöd i vårt och Havs- och vattenmyndighetens arbete. Vi följer de finansierade projekten, till exempel genom årsmöten och granskningsmöten vid projektens slut vilket ger goda möjligheter för myndigheterna att ta del av aktuell forskning. Forskarna får också värdefull förståelse för förvaltningens kunskapsbehov. Kunskapen används i förvaltning av naturmiljö, uppföljning och utvärdering av miljömål, utveckling av åtgärder samt i rapportering till internationella organ. Tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten inventerar vi forskningsbehov på båda myndigheterna.

Naturvårdsverkets medel för forskningsfinansiering ur Viltvårdsfonden har utlysts och fördelats i linje med prioriteringarna i *Vilt, miljö och samhälle – forskningsstrategi för perioden 2021–2026 för Naturvårdsverkets medel för forskningsfinansiering ur Viltvårdsfonden*. Strategin är utgångspunkten för Naturvårdsverkets utlysningar till och med år 2026.

Under 2024 har en utlysning på temat afrikansk svinpest genomförts. Forskningen ger kunskapsunderlag och stöd till myndighetens verksamhet, samt i länsstyrelsernas och i Svenska Jägareförbundets arbete med viltförvaltning, men även till andra viltförvaltande myndigheter och organisationer, som exempelvis Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt.

Naturvårdsverket följer finansierade viltforskningsprojekt, bland annat arrangeras en årlig viltkonferens för att främja kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan forskning och viltförvaltning.

Miljöforskning

Årets två utlysningar av medel inom miljöforskning omfattade cirka 71 mnkr inom följande områden:

För en ekosystembaserad akvatisk förvaltning omfattade cirka 40 mnkr (samfinansieras med Formas med 10 mnkr) och fick 31 ansökningar. Från både Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har forskning om att förvalta akvatiska ekosystem med ett helhetsperspektiv efterfrågats, liksom kunskap för att utveckla den praktiska förvaltningen av sälarterna och storskarv.

Framtidens miljöövervakning omfattade cirka 30 mnkr och fick 99 ansökningar. Forskningen ska ta fram metoder för att bedöma tillståndet i miljön och trender i utvecklingen. Resultaten bidrar till att stärka underlagen för Sveriges miljökvalitetsmål samt för internationella direktiv och förordningar.

Ett påbyggnadsprojekt om våtmarker som en fortsättning på ett av projekten i satsningen *Våtmarkers ekosystemtjänster* har genomförts under 2024. Projektet rör långsiktig uppföljning av restaurerade våtmarker och restaureringseffekter på hydrologi, biodiversitet, vattenkvalitet och vattenbalans.

Under 2024 har 24 forskningsprojekt publicerat slutrapporter. Exempel enligt nedan:

Anlagda våtmarker som flödesbuffrare. Studien visar att anlagda våtmarker kan fungera bra som flödesbuffrare men variationen är stor, liksom potentialen för att öka den buffrande förmågan.

EviWet: Evidensbaserat beslutsstöd för våtmarkers hydrologiska ekosystemtjänster. Utifrån torvens vattenhållande förmåga har forskarna skapat modeller för ekohydrologi, samt utvecklat beslutsstöd för modellering.

Sura sulfatjordar i Sverige. Projektet har kartlagt sulfatjordar och belyst risker vid återvätning.

Kunskap och metoder för att bedöma kumulativa miljöeffekter på Östersjöns ekosystem. Forskningsprojektets resultat visar att övergödning och klimatförändringar troligen orsakar många av de förändringar vi ser i Östersjöns födovävar, vilket betyder att åtgärder mot dessa hot är av stor vikt för den biologiska mångfalden.

REFINE – Förbättrad bedömning av klimatpåverkan och näringsförändringar i fjällsjöar. Forskningen visar att när fjällsjöarna blir allt näringsfattigare, samtidigt som klimatet blir varmare, blir fiskarna både färre och mindre – något som bland annat kan påverka den lokala fisketurismen i fjällområdena.

Utveckling av eDNA som metod för övervakning av gädda, DNA-baserad övervakning av arter i akvatisk miljö, DNA-streckkodning av marina växtplankton. Tre av sammanlagt åtta forskningsprojekt med fokus på utveckling och tillämpning av nya DNA-metoder för miljöövervakning och miljöforskning.

En miljömässigt hållbar livsmedelskonsumtion – vad är det och hur når vi dit? I rapporten konstateras att det finns gedigna vetenskapliga belegg för vad som är en miljömässigt hållbar kost. Det handlar bland annat om en kost med mindre mängd animaliska produkter, fisk från hållbara bestånd och mindre andel frukt och grönt från känsliga tropiska områden.

Som en del i vår kunskapsinhämtning deltar forskningssekreterare och sakkunniga handläggare i forskningsstatsningarnas årsmöten. Det ger deltagare i forskningsprojekt inom samma tematiska utlysning möjlighet att utbyta erfarenheter och interagera med de handläggare som följer projekten.

Naturvårdsverkets miljöforskningsråd har under året haft flera arbetsmöten för att kvalitetssäkra granskningsprocessen inom olika forskningssatsningar. Detta för att se till att granskningsgrupperna har levt upp till standarden för god forskningsfinansiering. Rådet har stöttat med strategiska val, exempelvis angående kommande utlysningar, omvärldsbevakning och behovsanalys.

Viltforskning

Viltvårdsfonden stöttar utvecklingen av vetenskapligt baserad kunskap till stöd för en långsiktigt hållbar förvaltning av vilt. Viltkommittén, Naturvårdsverkets vetenskapliga kommitté för viltforskning är fondens rådgivande expertkommitté. Viltkommittén värderar och prioriterar forskningsansökningar med utgångspunkt från syftet med Viltvårdsfondens medel, aktuell forskningsstrategi samt budget, och lämnar förslag på beslut till Naturvårdsverket.

Tabell 4. Fördelade medel från viltforskningsanslaget.

	2022	2023	2024
Viltvårdsfonden disponeras, av Naturvårdsverket för viltforskning, tkr	23 000	23 000	28 000
Fördelade medel, tkr	17 622	25 527	24 404
Antal inkomna hanterade ansökningar	14	16	20
Antal beviljade ansökningar	4*	7**	6***

* 4 finansierade projekt av 10 inkomna ansökningar 2021.

** 7 finansierade projekt av 14 inkomna ansökningar 2022.

*** 6 finansierade projekt av 16 inkomna ansökningar 2023.

Naturvårdsverket förfogade över 28 mnkr för finansiering av viltforskning under 2024. Fem mnkr avser en tidsbegränsad riktad forskningssatsning rörande afrikansk svinpest. Cirka 24 mnkr har fördelats till forskningsprojekt. Sex nya projekt beviljades medel för 2024, bland annat projekt *Effekter av stora herbivora andfåglar i akvatiska system* och *Who lets the dog out: hur påverkas vildsvin av jakt*. I den extra utlysningen 2024 med temat afrikansk svinpest beviljades medel till två projekt, bland annat projektet *Förbättrad hantering av framtida utbrott av afrikansk svinpest genom multidisciplinärt partnerskap och lärande*. Totalt pågår fjorton viltforskningsprojekt under 2024 vilket inkluderar projekt som fått flerårig finansiering tidigare år.

Forskningsresultaten kommer till användning i länsstyrelsernas viltförvaltning, till exempel vid beslut om förvaltning av klövvilt, stora rovdjur och gäss. Resultaten från forskningen kommer också jägare till godo genom Svenska Jägareförbundets rådgivnings- och utbildningsverksamhet.

Samverkan för utveckling

Utöver nationella utlysningar deltar myndigheten i forskningsfinansiering koordinerad av EU som aktiv partner inom det europeiska partnerskapet Biodiversa+. Naturvårdsverket har låtit ta fram så kallade *policy briefs* om biologisk mångfald och hälsa baserade på resultat från forskningsprojekt inom utlysningen BiodivHealth med slutkonferens under 2024. 33 transnationella forskningsprojekt påbörjades inom utlysningen *Uppgraderad och gränsöverskridande miljöövervakning av*

biologisk mångfald och ekosystemförändringar för forskning, förvaltning och samhälle (BiodivMon).

Naturvårdsverkets vetenskapliga råd för biologisk mångfald och ekosystemtjänster stöttar arbetet i den mellanstatliga forskarpanelen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (IPBES) samt FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD).

Naturvårdsverket har fördelat 17 mnkr till forskning som bedrivs av IVL Svenska miljöinstitutet samfinansierat med näringslivet samt till nationell finansiering av EU-projekt. Under året har Naturvårdsverket deltagit i IVL:s verksamhetsråd.

Inom forskningsprogrammet Vindval, ett samarbete mellan Energimyndigheten och Naturvårdsverket, publicerades två rapporter under året. Fokus för dessa rapporter är uppföljning av vindkraftsetableringar.

En av rapporterna har undersökt ämnet vindkraft och turism. Den visar att vindkraftverk inte avskräcker turister från att besöka en destination. Tvärtom kan turister koppla vindkraftverk till begrepp som hållbarhet och oberoende av fossil energi. Den andra rapporten har följt upp dödlighet av fåglar och fladdermöss vid vindkraft i skog från Skåne till södra Norrland. Rapporten föreslår att vindkraftverk i skogsmiljöer i Skåne, Blekinge och Kalmar län ska driftregleras, det vill säga att verken får stå stilla när det blåser mindre än 6 m/s, och temperaturen är över 14 grader. Under dessa förhållanden löper fladdermössen störst risk att förolyckas på grund av vindkraftverken. För resterande undersökta regioner är dödligheten avsevärt lägre, därför ges i rapporten ingen generell rekommendation om driftreglering i övriga delar av landet. Forskningsinsatsningen Vindval avslutas i början av 2025.

Utöver de nationella utlysningarna deltar Naturvårdsverket i forskningsfinansiering koordinerad genom EU. Med start 2023–2024 finansierar det europeiska partnerskapet Biodiversa+ 33 europeiska forskningsprojekt inom utlysningen *Uppgraderad och gränsöverskridande miljöövervakning av biologisk mångfald och ekosystemförändringar för forskning, förvaltning och samhälle* (BiodivMon). Budgeten sträcker sig över tre år och omfattar cirka 450 mnkr. Naturvårdsverket finansierar, i tre av tolv projekt med svenskt deltagande med cirka sex mnkr. Utlysningen förväntas stärka utveckling av övervakning och förvaltning av biologisk mångfald, och implementering av resultat underlättas via Biodiversa+ nätverkets särskilda arbete med samordning och utveckling av miljöövervakning för biologisk mångfald.

Miljömålsuppföljning, utvärderingar och andra kunskapsunderlag

Samverkan

Naturvårdsverket samordnar uppföljning och utvärdering av de nationella miljömålen. Vi genomför aktiviteter för att vägleda och underlätta samverkan mellan de 26 myndigheter som har ett ansvar i miljömålssystemet.

Arbete har inletts med anvisningar för den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2027. Anvisningarna, som ska vara klara i början på 2025, ska förenkla och samtidigt effektivisera den fördjupade utvärderingen av miljömålen. Information på webbplatsen sverigesmiljomal.se har uppdaterats så att besökare ges möjlighet att följa miljöarbetet via indikatorer som speglar utvecklingen för miljö kvalitetsmålen och generationsmålet.

I maj genomfördes konferensen Miljömålsdagarna i Luleå tillsammans med Länsstyrelsen i Norrbotten och andra aktörer i regionen, från näringslivet och universitet. Det övergripande syftet med konferensen var att skapa en mötesplats för ömsesidig dialog och lärande om miljömålen och miljömålssystemet, samt inspirera och engagera deltagarna. Konferensens tema var Miljömålen 25 år – perspektiv i en snabb samhällsomställning. En lärdom från konferensen var att miljömålssystemet har tjänat Sverige väl och bidragit till att få fram en bred palett av åtgärder inom svenskt miljöarbete.

Miljömålen fyllde 25 år och uppmärksammades genom framtagandet av en film som bland annat visats på konferenser och som finns tillgänglig på Youtube. Syftet med filmen är att öka kunskapen om miljömålen och vad de har haft för effekt på svenskt miljöarbete. Filmen har också klippts ner i 4 kortversioner som passar för sociala medier och har spridits främst på LinkedIn.

Naturvårdsverket har fortsatt ge ut det digitala nyhetsbrevet Miljömålsnytt. Nyhetsbrevet har nått över 4 000 intressenter under året.

Uppföljning och utvärdering av miljömålen

Naturvårdsverket redovisar årligen en samlad nationell uppföljning och minst vart fjärde år en fördjupad utvärdering av miljömålen, vilket gjordes senast 2023.

Vi har levererat den årliga nationella uppföljningen av miljömålen. I uppföljningen redovisas resultatet av det närmast föregående årets statligt initierade satsningar, deras effekter eller förväntade effekter samt analys. Redovisningen har samordnats med underlaget till regeringens årliga klimatredovisning.

Förändringsarbetet för att effektivisera den årliga uppföljningen av miljömålen har fortsatt under 2024. Den årliga uppföljningen av miljömålen lämnades till regeringen i mars och presenterades på Regeringskansliet i april. I syfte att effektivisera och höja kvaliteten i arbetet har vi genomfört samverkansmöten med berörda aktörer och de myndigheter som ansvarar för att verka för att nå miljömålen.

Vi har också hållit flera möten med de myndigheter som har ett särskilt ansvar för uppföljningen av ett eller flera miljö kvalitetsmål. Samordningen av arbetet har lett till väl genomarbetade och avstämda underlag till den årliga uppföljningen.

Myndigheten ansvarar för att samordna uppföljning och utvärdering av sju av de 16 miljö kvalitetsmålen, generationsmålet samt ett antal etappmål. Vi följer, analyserar och utvecklar kunskapsunderlag i samverkan med internationella aktörer, forskare och andra myndigheter för dessa specifika mål. I första hand används befintliga analyser och data från miljöövervakningen och andra inventeringar som tas fram av oss och andra myndigheter.

Internationell rapportering

Klimat

Naturvårdsverket har rapporterat underlag om årliga utsläpp och upptag av växthusgaser till EU, FN:s Klimatkonvention och Parisavtalet. Vi har tagit fram och rapporterat approximativa utsläpp och upptag samt scenarier för framtida utsläpp enligt EU:s styrningsförordning. Naturvårdsverket har tagit fram underlag och sammanställt Sveriges första Biennial Transparency Report (BTR) för rapportering

under Parisavtalet. Rapporten sammanfattar Sveriges klimatarbete och innehåller underlag från Naturvårdsverket och andra myndigheter. Rapporteringarna används för att bedöma om Sverige lever upp till de åtaganden vi har inom ramen för EU:s klimatråmverk samt de åtaganden vi har inom ramen för FN:s klimatkonvention (UNFCCC) och Parisavtalet. Data som ligger till grund för rapporteringarna utgör en del av Sveriges officiella statistik och används bland annat för miljömålsuppföljning.

Luft

Under 2024 har Naturvårdsverket tagit fram utsläppsinventering, metodbeskrivning och emissionstrender för årliga utsläpp av luftföroreningar som ska rapporteras till luftvårdskonventionen (CLRTAP) och till EU-kommissionen för takdirektivet. Naturvårdsverket har även rapporterat in miljöövervakningsdata för uppföljning av negativa ekosystemeffekter på grund av luftföroreningar i enlighet med takdirektivet, vilket utförs vart fjärde år. Naturvårdsverket arbetar kontinuerligt med metodutveckling och förbättringar av aktivitetsdata och emissionsfaktorer. Enligt den senaste utvärderingen av rapporteringarna anser granskningsexperterna att Sveriges arbete är av god kvalitet när det gäller fullständighet, noggrannhet och transparens.

Naturvårdsverket har under 2024 tagit fram kunskapsunderlag och rapporterat utsläpp med flera parametrar avseende 2021–2023 års data gällande stora förbränningsanläggningar till EU-kommissionen i enlighet med industriemissionsdirektivet. Rapporteringen har skett integrerat med European Pollutant Release and Transfer Register (E-PRTR) i enlighet med EU:s senaste rapporteringskrav.

Naturvårdsverket har rapporterat i enlighet med EU:s luftkvalitetsdirektiv, luftvårdskonventionens *European Monitoring and Evaluation Programme* (EMEP) och ett antal andra internationella konventioner. Kommunernas rapportering av luftdata till *Datavärden för luftkvalitet* (SMHI) har för andra året i rad skett i den nya webbaserade rapporteringstjänsten, som sedan lanseringen 2023 har vidareutvecklats. Under året som gått har kommunerna även kunnat uppdatera sina metadata på ett enklare och mer överskådligt sätt. Rapporteringstjänsten har underlättat både rapporteringen av mätdata och uppdateringen av metadata, vilket förbättrat Sveriges rapporteringsunderlag till EU.

Avfall

Under 2024 rapporterade Naturvårdsverket enligt sex EU-gemensamma avfallsdirektiv och den EU-gemensamma avfallsstatistikförordningen. Rapporteringen enligt avfallsstatistikförordningen genomfördes under året med uppgifter som hämtats från miljörapporterna där det föregående år genomförts förbättringar av strukturen och formatet för avfallsuppgifterna. För första gången rapporterades uppgifter om engångsplastprodukter till EU under 2024. Samtidigt fortsatte förbättringsarbetet för att leva upp till EU:s ökade kvalitets- och detaljkrav inom flera områden.

Rapporteringarna bidrar till kunskapsunderlag för uppföljningen av EU:s genomförande av avfallspaketet. För att bidra till en harmonisering av gällande och kommande rapporteringskrav har myndigheten deltagit i expertgrupps- och inventeringsmöten med EU-kommissionen.

Konsekvensen av undermåliga uppgifter kan leda till att styrmedelsanalyser inte blir tillräckligt träffsäkra och därmed utgör sämre beslutsunderlag för styrmedelsutveckling. Flera områden inom avfallsstatistiken behöver även fortsatt utvecklas, inte minst uppgifter om verksamhetsavfall och blandade fraktioner. Under 2024 genomfördes en stor plockanalysstudie på verksamhetsavfall som går till förbränning.

Officiell statistik

Naturvårdsverket är statistikansvarig för officiell statistik om miljömässiga förhållanden i eller med koppling till Sverige. Naturvårdsverket rapporterar regelbundet officiell statistik, ofta med tillhörande dataunderlag, till bland annat SCB, Eurostat, EEA, OECD och FN. Naturvårdsverket har under året tillsammans med SCB deltagit i OECD:s arbetsgrupp om miljöinformation. Naturvårdsverket har producerat och tillgängliggjort officiell statistik inom statistikområdena utsläpp, avfall och miljötillstånd (statistikområdet kallas numera tillståndet i miljön). Vi har genomfört årlig rapportering till SCB och lämnat data- och statistikunderlag till andra myndigheters statistikproduktion. Naturvårdsverket har samverkat inom såväl det nationella som det europeiska statistiksystemet, exempelvis i beredning av uppdaterad målbild för den officiella statistiken. Effekter av Naturvårdsverkets arbete med officiell statistik är tillgängliggörande av aktuell, kvalitetssäkrad och användbar statistik, effektiv datafångst genom koordinerade processer för statistik och internationell rapportering samt samverkan med flera myndigheter för att ta fram underlag och publicera officiell statistik.

Kommunikation och kommunikationskanaler

Syftet med Naturvårdsverkets kommunikation är att förmedla fakta och kunskap, göra miljöinformation mer känd, skapa delaktighet och förtroende samt öka användningen av vår kunskap.

Myndigheten har fortsatt sitt arbete med att genomföra planerad kommunikation i en rad utvalda frågor, bland annat om vilt, miljöprövning, våtmarker, allemansrätten och nya producentansvar.

Vi har arbetat för att öka myndighetens kunskap och handlingskraft för att kunna motverka desinformation. En tvärfunktionell grupp med representanter från flera delar av myndigheten har bildats för att stärka denna förmåga.

Vårt arbete gentemot media präglas av öppenhet och en hög servicenivå. Antalet inkommande frågor från media är fortsatt högt och genomslaget i redaktionella medier ökar. Under mättiden december 2023 – november 2024 publicerades 15 435 artiklar, jämfört med 9 870 artiklar under 2023 års mätning. Miljö och klimat är de frågor som figurerade mest i media under hela året. Övriga frågor som exempelvis eldning av trädgårdsavfall fick stor uppmärksamhet under en begränsad period. Mediebilderna av Naturvårdsverket är en expertmyndighet. Myndigheten figurerar mest i dagspress och genomslaget fortsätter att öka inom etermedier.

Webbplatsen naturvardsverket.se är navet i myndighetens kommunikation. Under året har vi genomfört en större utveckling av en rad så kallade landningssidor på webbplatsen, som underlättar för besökaren att hitta rätt information.

Under 2024 hade naturvårdsverket.se 5,1 miljoner besök och 11,6 miljoner sidvisningar. De mest besökta områdena på webben är Ämnen (4,2 miljoner sidvisningar) och Vägledning och stöd (2,5 miljoner sidvisningar).

Tabellen nedan visar de mest besökta ämnesområdena på webbplatsen.

Tabell 5. De mest besökta ämnesområdena på naturvårdsverket.se.

Ämne	Antal sidvisningar
Invasiva främmande arter	763 000
Klimatomställningen	562 000
Arter och artskydd	533 000
Jakt och vilt	456 000
Allemansrätten	409 000
Skyddad natur	215 000
Avfall	145 000
Klimatförändringar	144 000
Miljöföroreningar	144 000
Luft	106 000

Arbetet med sökoptimering på våra webbsidor har fortsatt haft hög prioritet. Informationen på vår webbplats ska vara aktuell, relevant och lätt att hitta. I januari 2024 lanserade vi det nya ämnesområdet cirkulär ekonomi på vår webbplats. Efter arbete med optimering av sökord rankas sidan som nummer ett av Google vid sökning på begreppet ”cirkulär ekonomi”.

En förstudie för en ny webbplats för Sveriges Nationalparker genomfördes under året och vi har skapat grunden för ett kommande utvecklingsprojekt.

De sociala medierna utvecklas ständigt vilket ger nya förutsättningar att möta våra målgrupper. Vi har märkt av en nedgång i spridningen av våra inlägg främst på Facebook där vi de senaste åren sett en minskning av visningarna av vårt publicerade innehåll. 2023 hade vårt innehåll en räckvidd på strax under 600 000 och 2024 527 000.

LinkedIn fortsätter att vara en stark kommunikationskanal för Naturvårdsverket. Antalet följare på vår sida har under 2024 vuxit med 17 procent och var i slutet av året drygt 30 000. På LinkedIn vänder vi oss främst till yrkesverksamma inom miljöområdet men också potentiella medarbetare och personer inom civilsamhället. Naturvårdsverkets publicerade innehåll visades 920 000 gånger under 2024. Året innan var motsvarande siffra 950 000.

De senaste åren har myndighetens närvaro på plattformen X minskat. Under hösten avslutades helt myndighetens närvaro i kanalen.

Naturvårdsverket medverkade i Almedalsveckan 25–28 juni. Vi arrangerade ett seminarium i samarbete med Länsstyrelsen Gotlands län och Region Gotland om nationalparker och deras bidrag till regional utveckling. Vi deltog därtill i 35 paneler, samtal och möten som bland annat handlade om PFAS, jakt och vilt, resurseffektivt samhälle, klimat, miljöprövning och beredskap. Myndigheten hade 17 personer på plats. Medverkan vid veckan var givande särskilt mot bakgrund att vi fick möjlighet att bidra med viktig kunskap i samtal och paneler och stärka våra nätverk med relevanta samhällsaktörer.

5. Samordning och utveckling av styrmedel

Naturvårdsverket driver utvecklingen framåt och samordnar miljöarbetet tillsammans med andra. Det gör myndigheten bland annat genom att ansvara för systemfrågor, såsom utveckling av miljöretten, samhällsekonomiska analyser och miljöledning i staten. Andra exempel på systemfrågor är övergripande miljömålsarbete och styrmedel för att nå miljömålen. Det övergripande syftet med verksamheten är att skapa förutsättningar för att nå Sveriges miljömål. Vi lägger fortsatt särskilt fokus på att prioritera noggrant i mål och ärenden, effektivisera tillsynsvägledningen, genomföra den nationella tillsynsstrategin samt förenkla regelverken i vårt arbete med EU-rättsakter.

Resultatbedömning

Myndighetsmål	Bedömning
Vår tillsynsvägledning bedöms som relevant och ändamålsenlig av tillsynsmyndigheterna.	På god väg

De tillförda medlen för tillsynsvägledning och miljöprövning har inneburit att vi fortsatt har kunnat prioritera dessa områden. Den tillsynsvägledning som lyftes i den nationella miljötillsynsstrategin 2022–2025 har varit i fokus att genomföra under året. Detta har bidragit till att tillsynsvägledningen är mer relevant och förutsägbar för tillsynsmyndigheterna. Vi har gjort en rad stödjande insatser för tillsynsmyndigheterna för att strategin ska få önskvärt genomslag.

Vi fortsätter att arbeta med digitaliseringsfrågor inom miljötillsynsområdet och prioriterar en förbättrad, samlad och digitaliserad tillsynsvägledning för att få en effektivare och mer likvärdig och tillgänglig tillsyn.

I myndighetens kundundersökning för 2024 angav en majoritet (55 procent) av tillsynsmyndigheterna på kommun och länsstyrelse att de är ganska eller mycket nöjda med Naturvårdsverket som tillsynsvägledande myndighet. De som svarat är särskilt nöjda med tillsynsvägledningen på webben, där 66 procent uppger att de är ganska eller mycket nöjda med detta format. Tillsynsvägledningen på webben uppfattas framför allt som relevant, enkel att förstå och lätt att hitta. Kundundersökningen innehåller även många synpunkter och förbättringsförslag i fritext som vi kommer att använda för att fortsätta utveckla arbetet med tillsynsvägledning.

Utveckling och tillämpning av miljöretten

Effektivare tillståndsprövning

Naturvårdsverket har i uppdrag att bevaka allmänna miljöintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs av prövningsmyndigheter. Vi deltar som part eller remissinstans i utvalda prövningsärenden för att öka möjligheten att uppnå miljömålen och uppfylla Sveriges internationella åtaganden. Vi prioriterar miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga och/eller har stor betydelse för miljön. Vi lämnar synpunkter tidigt i processen och samverkar med andra myndigheter som deltar i miljöprövningarna och bidrar på så sätt till ändamålsenliga processer och kortare handläggningstider.

De tillförda medlen på förvaltningsanslaget för tillståndsprövning och tillsynsvägledning har inneburit att Naturvårdsverket har kunnat stärka arbetet med att bidra till en effektiv och ändamålsenlig prövning.

Naturvårdsverkets utvecklingsarbete med miljöprövningar har alltså pågått under 2024. Vi har bland annat fortsatt arbetet med att utveckla vår samverkan med länsstyrelserna och andra myndigheter i miljöprövning och delar i stor utsträckning upp olika prövningsfrågor mellan oss och berörda länsstyrelser samt Havs- och vattenmyndigheten. Vid sidan om miljöprövningarna har vi även haft samverkansmöten med Strålskyddsmyndigheten, Riksgälden och länsstyrelser där vi diskuterat våra respektive roller i tillståndsprocessen och hur vi kan samordna vårt deltagande. Vi har hållit en workshop om ny teknik i prövning där Havs- och vattenmyndigheten deltog. Utöver detta har vi deltagit på länsstyrelsernas handläggartäffar, chefsnätverk och ledningskonferenser där vi talat om miljöprövning och nya EU-rättsakter som påverkar miljöprövningen. Tillsammans med Chalmers Industri Teknik har vi tagit fram en beräkningsmodell för energianvändning för massa- och pappersbruk som kan användas för att ta fram underlag för tillståndsprövning och i kommande process att ta fram EU:s branschvisa krav på bästa möjliga teknik (BAT-slutsatser) under Industriutsläppsdirektivet (IED) för massa, papper och kartong. Samtliga av dessa insatser kan förväntas bidra till mer förutsebar och effektiv miljöprövning.

Naturvårdsverket har därtill gett bidrag till kommuners pilotprojekt för att utveckla arbetssätt för effektiva planerings- och tillståndsprocesser vid etablering av ny kärnkraft. I ett första steg betalades tio miljoner ut till elva kommuner. Regeringsuppdraget fortsätter under 2025 med ett andra steg av utbetalningar. Pilotprojekten ska bidra till att skapa beredskap inom kommunerna att hantera processerna för ny kärnkraft och därmed bättre förutsättningar för korta prövningstider.

Under året har vi även genomfört regeringsuppdragen om effektivare miljöprocesser och samlad statistik om miljöprövning, vilka har redovisats separat.

Prioriterad miljöprövningsverksamhet

Naturvårdsverkets arbete med yttranden och deltagande i huvudförhandlingar är tidskrävande och har hög komplexitet. För att använda våra resurser så effektivt som möjligt prioriterar vi hårt vilka ärenden vi engagerar oss i. Under 2024 har vi sett över våra prioriteringsgrunder för respektive bransch inom ramen för regeringsuppdraget om effektivare miljöprocesser. Vi har under året deltagit med omkring cirka 110 yttranden till prövningsmyndighet i mål och ärenden som rör prövning av miljöfarlig verksamhet. Vi har inte överklagat något mål till Mark- och miljööverdomstolen och har inte underrättat regeringen om något ärende enligt 17 kapitlet 5 § miljöbalken.

För att minska negativ miljöpåverkan från miljöfarliga verksamheten inom olika branscher och öka kunskapen om sådan påverkan har vi i mål och ärenden bland annat drivit följande frågor.

- Inom metall- och verkstadsindustri har vi drivit frågor om utsläpp till luft av framför allt tungmetaller och POP:s-ämnen (långlivade organiska föreningar). Även om utfallet ännu inte meddelats i dom har vårt deltagande resulterat i att sökanden har närmat sig våra yrkade värden. Vi har också drivit frågor om buller där sökanden har reviderat sina förslag till villkor till att ligga i linje med de riktvärden som anges i Naturvårdsverkets vägledning om industribuller.
- Inom pappers- och massaindustrin har vi drivit frågan om energihushållning vilket har resulterat i villkor med krav på specifika energihushållningsåtgärder, villkor med tydligare krav för arbete med energihushållningsplan, inklusive delegation till tillsynsmyndigheten, samt utredningsföreskrifter med krav på vidare utredning av eventuella åtgärder. Vi har även drivit frågan om utsläpp till luft av kväveoxider från sodapannor inklusive krav på utredning av nya tekniker där vårt deltagande har resulterat i striktare utsläppsvärden och utredningsföreskrifter där ny teknik med potential till betydande utsläppsminskningar ska utredas.
- Inom kemisk industri och raffinaderier har vi drivit frågor om ny teknik, såsom tillverkning av elektrobränslen, utsläpp till luft av stoft, ammoniak och flyktiga organiska ämnen, tidsbegränsning av tillstånd och villkor om energihushållningsplan. Vårt arbete har resulterat i en mer enhetlig och miljömässigt motiverad reglering av likartade anläggningar med ny teknik, begränsade utsläpp till luft, tidsbegränsning av ändringstillstånd och krav på energihushållningsplaner med delegation till tillsynsmyndigheten.
- Vid provning av förbränningsanläggningar har vi drivit frågor om ny teknik i form av koldioxidavskiljning. Vårt deltagande har bland annat lett till att alla utsläpp från koldioxidavskiljningsanläggningar kontrolleras och att uppföljning av villkor och BAT-slutsatser möjliggjorts.
- Vid provning av avfallshantering har vi drivit frågor om provtagning och analys av PFAS samt identifiering och hantering av avfall med POP:s-ämnen. Vårt deltagande förväntas leda till ökad kunskap kring hantering av avfall med POP:s-ämnen och kring utsläpp av PFAS samt att praxis gällande provtagning av PFAS utvecklas.

Genom att delta i samråd och lämna synpunkter tidigt i processen bidrar vi även till ett minskat behov av kompletteringar i den senare tillståndsprövningen och därmed en effektivare tillståndsprövningsprocess. Vi har under året yttrat oss i ett stort antal samråd, exempelvis följande.

- Volvo Battery Mariestad avseende ansökan om tillstånd till uppförande och drift av anläggning för tillverkning av batterier med mera. Vi har yttrat oss om utsläpp till luft och vatten, tillämpliga BAT-slutsatser, bästa möjliga teknik, resurshushållning, energianvändning och legionella.
- Södra Skogsägarna ekonomisk förening avseende tidsbegränsat ändringstillstånd för ligninutvinning. Vi diskuterade kommande ansökan och upplägg med tidsbegränsat ändringstillstånd följt av en total omprövning av bruket om några år, gav synpunkter på vilken redovisning vi önskar se bland annat gällande energihushållningsåtgärder för tillkommande ligninutvinning.

- LKAB avseende planerad ansökan om nytt tillstånd för den befintliga gruvan i Kiruna. Vi har uppmärksammat frågor om provtagning i utsläppspunkter (vatten), rening av processvatten och utsläpp till recipient.
- Vi har även yttrat oss i flera samråd gällande anläggningar för koldioxid-avskiljning i syfte att bevaka ny teknik och dess miljöpåverkan.

Intresset för att etablera vindkraft till havs har fortsatt varit stort och Naturvårdsverket har varit aktivt i ett större antal ärenden, både vad gäller samråd och tillståndsprövningar. Vad gäller såväl havs- som landbaserade vindkraftsanläggningar har vi i huvudsak deltagit i ärenden där lokaliseringen skulle kunna innebära risk för stor negativ påverkan på känsliga fågelarter, fladdermöss och/eller skyddade naturmiljöer. Naturvårdsverket kompletterar Havs- och vattenmyndigheten som bevakar frågor kopplade till naturvärden, livsmiljöer och arter i vattenmiljön. Naturvårdsverkets deltagande har bland annat bidragit till att det i tillstånd har föreskrivits villkor till skydd för fåglar och fladdermöss.

Effektivare tillsynsvägledning

Naturvårdsverket har ett brett uppdrag inom tillsynsvägledning och vi bedriver ett omfattande arbete för att ge tillsynsvägledning av god kvalitet som ger en likvärdig och förutsägbar miljötillsyn och främjar den gröna omställningen. Inom vårt tillsynsvägledningsuppdrag ryms även samordning, uppföljning och utvärdering av miljötillsynen. För att säkerställa att tillsynen är effektiv, likvärdig och ändamålsenlig samordnas och utvecklas myndighetens tillsynsvägledning gemensamt. Det sker genom stöd till hela myndigheten kring målgruppsanpassad och enhetlig tillsynsvägledning, prioritering av tillsynsvägledningsfrågor utifrån tillsynsmyndigheternas behov och analys av regelefterlevnad, samverkan med andra myndigheter bland annat genom miljömålsrådet samt med näringslivet genom återkommande dialoger.

Tillsynsrådet är en plattform för strategiskt samarbete mellan tillsynsvägledande myndigheter och tillsynsmyndigheter i frågor om miljöbalkstillsyn och tillsynsvägledning. Naturvårdsverket är ordförande och sammankallande i rådet som under 2024 bland annat har påbörjat ett arbete med att hitta former för att hantera frågor om kompetensförsörjning kopplade till myndigheternas ansvar för tillsynsvägledning, en fråga som tidigare har lyfts i bland annat regeringsuppdraget om att främja en effektiv och enhetlig tillsyn. En dialog har inletts med företrädare för akademien för att bland annat identifiera åtgärder som myndigheterna och lärosätena kan genomföra tillsammans.

Naturvårdsverket är sammankallande i Miljöbrottsrådet med representation från Åklagarmyndigheten, länsstyrelserna, Brottsförebyggande rådet och Polismyndigheten. För att stärka tillsynsmyndigheternas förmåga inom miljöbrott och brottsförebyggande arbete har rådet tagit fram en utbildning om miljöbrottsarbete riktad till alla myndigheter som arbetar med miljöbrott, vilken finns åtkomlig som inspelade föreläsningar på Naturvårdsverkets webbplats.

Som en del i Naturvårdsverkets tillsynsvägledningsuppdrag följer vi årligen upp kommunernas och länsstyrelsernas miljötillsyn och rapporterar till regeringen. Som ett komplement till den årliga uppföljningen har vi under 2024 inlett en serie besök till länsstyrelserna för att ge återkoppling och en fördjupad bild av föregående års tillsynsuppföljning, inhämta kvalitativ information om och stödja länsstyrelsen i dess roll som tillsyns- och tillsynsvägledande myndighet. Vi har under året besökt fyra länsstyrelser med avsikt att besöka samtliga inom rådande mandatperiod.

Digitalisering av tillsynsvägledning

Naturvårdsverket fortsätter att arbeta med digitaliseringsfrågor inom miljötillsynsområdet och prioriterar en förbättrad, samlad och digitaliserad tillsynsvägledning för att få en effektivare och mer likvärdig och tillgänglig tillsyn. Vi samordnar projektet digitalisering av tillsynsvägledning där Kemikalieinspektionen, Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna deltar. Projektet har under året påbörjat arbetet med att sammanställa underlag för att realisera en samordnad digital tillsynsvägledning och fortsätter inom ramen för ett regeringsuppdrag där alla myndigheter utom Folkhälsomyndigheten deltar. Behovs- och nyttoanalyser har genomförts och två lösningskoncept för råd och stöd samt uppföljning och utvärdering har tagits fram med syfte att beskriva förutsättningarna för en realisering. Lösningskoncepten ska sedan utgöra underlag för fördjupade lösningsförslag samt kostnadsuppskattningar.

För att undersöka möjligheterna inom generativ AI som ett stöd i tillsynsvägledningsarbetet har Naturvårdsverket under 2024 genomfört ett pilotprojekt. Piloten indikerar att AI kan ge nyttor åt verksamheten genom att reducera tiden för att svara samt ibland öka kvaliteten på svaren på frågor från verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheter men att AI:n även har vissa begränsningar. Resultatet har delats på myndigheten och beslut har fattats om att myndigheten ska ta fram en policy för hur generativ AI kan implementeras i verksamheten.

Prioriterad tillsynsvägledning

Den nationella strategin för miljötillsynen, som gäller 2022–2025, är framtagen i samverkan mellan flera myndigheter och syftar till att främja tillsyn inom områden som ur ett nationellt perspektiv är extra angelägna. Strategin bidrar till en ökad likvärdighet i tillsynen och anger såväl tillsyns- som tillsynsvägledande aktiviteter fördelade inom sju tillsynsområden. Naturvårdsverket har under 2024 tagit fram och genomfört tillsynsvägledande aktiviteter och samordnat tillsynskampanjer inom områdena avfall, förorenade områden, miljöfarlig verksamhet, och naturtillsyn, samt deltagit i aktiviteter inom områden som samordnas av andra myndigheter såsom kemikalietillsyn. Insatser inom avfall, kemikalietillsyn och förorenade områden, se vidare i kapitel 9 och naturtillsyn, se vidare i kapitel 7. Nedan beskrivs insatser inom miljöfarlig verksamhet som genomförts under året.

MILJÖFARLIG VERKSAMHET MED UTSLÄPP TILL VATTEN

Tillsynskampanjen av fordonstvättar och oljeavskiljare fullföljdes under året och avslutades vid årsskiftet. Kampanjen och tillsynsvägledningen från Naturvårdsverket ger stöd i såväl tillsynsmetodik, som bedömning och prioritering av fordonstvättar och oljeavskiljare för en nationellt mer likvärdig tillsyn och en minskad belastning av förorenande utsläpp till vattenmiljön. Föregående år togs tillsynsvägledning fram och kampanjen lanserades. Under 2024 gjordes kompletterande tillsynsvägledningsinsatser i form av webinarier och deltagande i en handläggartäff som anordnades av Miljösamverkan Sverige, samt i en branschdag.

Även för fokusområdena kvalitetssäkrad kontroll av utsläpp till vatten respektive dagvatten avslutades de inledda tillsynskampanjerna vid årsskiftet. Området för kvalitetssäkrad kontroll syftar till ökad kunskap och förbättrad kvalitet på provtagning och flödesmätning vid avloppsreningsverk. Under kampanjperioden har vi tagit fram en webbaserad tillsynsvägledning och en webbaserad frågor-och-svar-

sida. I mars arrangerade vi ett webinarie för tillsynsmyndigheter och verksamhetsutövare. Inom fokusområde dagvatten har vi uppdaterat vår tillsynsvägledning med en webbaserad frågor-och-svar-sida. Genom riktad tillsyn stärks egenkontrollen för dagvattenanläggningar som drivs i kommunal regi.

ENERGITILLSYN

Energitillsyn och tillämpning av energihushållningsprinciperna enligt 2 kapitlet 5 § miljöbalken, är verktyg som bidrar till omställningen av samhället. Viktiga mål är att miljöbalkens hänsynsregler om energihushållning och användning av förnybara bränslen uppfylls och att miljöbalkens bestämmelser om egenkontroll vad gäller energihushållning och användning av förnybara bränslen följs.

Naturvårdsverket och Energimyndigheten har under året prioriterat att ta fram en gemensam tillsynsvägledning om energikartläggningar och planer för energiåtgärder. Fokus ligger på att beskriva hur tillsynsmyndigheter i sin tillsyn kan använda dessa för att avgöra hur verksamheter uppfyller energihushållningsprincipen. Inom fokusområdet har tillsynsmyndigheterna haft möjlighet att utbyta tillsynserfarenhet i ett forum om energihushållning och energitillsyn.

OMPRÖVNING OCH ÅTERKALLELSE AV TILLSTÅND

En bärande tanke i miljöbalken är att tillstånd till miljöfarliga verksamheter ska vara uppdaterade mot relevanta miljökrav och att bästa möjliga teknik ska tillämpas. Många tillstånd till miljöfarlig verksamhet som meddelats enligt miljöbalken, och även enligt äldre lagstiftning, är inte tidsbegränsade utan utgör så kallade ”eviga tillstånd” om inte omprövning och återkallelse tillämpas.

För att förbättra implementeringen av miljöbalkens bestämmelser om tidsbegränsning, omprövning och återkallelse av tillstånd och säkerställa att dessa används lämpligt och på det sätt som lagstiftaren avsett har Naturvårdsverket genomfört ett projekt för framtagande av tillsynsvägledning. Under 2024 har den vägledning som färdigställdes under 2023 kompletterats med information på vår webbplats där vi bland annat beskriver under vilka omständigheter återkallelse och omprövning får ske, förhållandet mellan tillsyn och återkallelse och omprövning samt rättsliga förutsättningar för talan och underlag. Inom ramen för projektet har även en fördjupning gjorts avseende omprövning och återkallelse av tillstånd till markavvattning.

Stärka och påskynda arbetet med att förenkla för företag

Naturvårdsverket har regelbundet kontakter och dialoger med näringslivet genom olika typer av samverkansgrupper, med enskilda branschorganisationer och enskilda företag inom ramen för särskilda uppdrag som exempelvis miljöprövning, tillsyn och producentansvar. Under året har vi deltagit på årliga samverkansmöten med berörda myndigheter (bland annat Livsmedelsverket, Konsumentverket, Kemikalieinspektionen och Tillväxtverket) och branschorganisationer i samband med nya och pågående regeringsuppdrag om regelförenkling och vägledningar kopplade till förändrade EU-direktiv.

I det pågående regeringsuppdraget att förenkla regelverk i syfte att minska regelbördan för företag, kartläggs regelförenklingsbehovet genom dialog med flera branchorganisationer. Inledningsvis har en översyn på avfallsområdet gjorts genom en intervjubaserad förstudie.

Vi har sedan tidigare en intern process för att genomföra årlig uppföljning av myndighetens föreskrifter och allmänna råd. Den processen säkerställer en systematisk uppföljning, kvalitetssäkring och syftar till att tydliggöra effekter av föreskrifter och allmänna råd. I år genomfördes uppföljningen med särskilt fokus på företagens perspektiv. Under hösten upphävdes allmänna råd till avfallsförordningen (2001:1063) avseende farligt avfall (NFS 2004:14). Dessa var inte längre aktuella då lagstiftningen hade ändrats och är i stället ersatta med uppdaterad vägledning på Naturvårdsverkets webbplats.

Naturvårdsverket är en av elva myndigheter som verkar för att underlätta och förenkla för de kommuner, regioner och deras samverkanspartner som arbetar utifrån sina territoriella strategier. Det är en del i EU:s satsning på hållbar urban utveckling inom områdena *Ett smartare Europa* och *Ett grönare Europa*. Naturvårdsverket har genomfört aktiviteter för samordnat kunskaps- och processtöd utifrån lokala och regionala förutsättningar som webinarier om klimatanpassning, finansieringsformer samt utvecklat metodstöd för långsiktig projektfinansiering.

Vidare genomför Naturvårdsverket arbete för ett hållbart livsmedelssystem inom ramen för myndighetssamverkan inom Miljömålsrådet. Detta ligger i linje med riksdagens livsmedelsstrategi. Vi genomför två åtgärder för främjande av hållbar livsmedelsproduktion.

- Utveckla en gemensam samverkansmodell för konsekvensutredningar av policy i livsmedelssystemet för att säkerställa att alla tre dimensioner av hållbarhet beaktas. (Samråd med Ekonomistyrningsverket).
- Öka finansiering av miljö- och klimatåtgärder inom lantbruket genom investeringsstöd och nya affärsmodeller genom bland annat Klimatklivet, EUs gemensamma jordbrukspolicy och europeiska innovationspartnerskapet (EIP).

Under året har vi även bidragit i utvecklingen av ett nytt digitalt upphandlings-system och anordnat två webinarier i det nationella projektet "Ett nytt recept för skolmåltider". Syftet har varit att med hjälp av den offentliga upphandlingen av skolmat kunna påverka hela livsmedelssystemet i riktning mot miljömålen och de globala hållbarhetsmålen. Vårt arbete har genomförts tillsammans med Vallentuna och Karlstad kommuner samt Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Upphandlingsmyndigheten. Detta har lett fram till ett tydliggörande av de offentliga myndigheternas behov av flexibla upphandlingssystem som ökar möjligheterna för mindre och lokala producenter att delta i livsmedelsupphandlingar. Detta har i sin tur satt igång en process som förväntas leda fram till förenkling, minskade hinder och minskad administrativ börda för företagen.

Samordning och utveckling av miljömålssystemet

Naturvårdsverkets arbete i Miljömålsrådet

Miljömålsrådet bedriver arbete i fem gemensamt prioriterade och angelägna programområden. Naturvårdsverket har bistått Miljömålsrådet genom att ansvara för rådets kansli. Vi har också varit drivansvarig myndighet för programområdet Kolinlagring och biologisk mångfald i landbaserade ekosystem. Programområdet har levererat underlag till Miljömålsberedningen, som har uppdrag att föreslå

hur Sverige ska nå åtaganden om biologisk mångfald och kolsänka på ett sätt som tillvaratar synergier och är förenligt med andra samhällsmål. Naturvårdsverket har också deltagit i tre andra programområden som drivs av andra myndigheter i Miljömålsrådet.

Samverkan för Agenda 2030

Naturvårdsverket verkar för de globala hållbarhetsmålen i sitt arbete för miljömålen, och deltar även i samverkan med andra myndigheter om Agenda 2030. Under 2024 har vi levererat klart den tvååriga samverkansplanen för nätverket GD-Forum för Agenda 2030. Den möjliggör kommunikation mellan svenska myndigheter tvärs sektorsgränserna om bland annat mål 12, Hållbar konsumtion och produktion. Under året har vi sänkt ambitionen i extern samverkan för Agenda 2030 och har haft mer fokus på det interna arbetet.

Innovation för miljö kvalitetsmålen

Under året har vi tillsammans med Skatteverket och Bolagsverket deltagit i och vunnit ett ”myndighetshackaton” arrangerat av Bolagsverket och eSam. De tre myndigheternas tävlingsbidrag handlade om ett helt nytt sätt att samla in och organisera rapporteringen av avfallshantering samt uppmärksamma oegentligheter. Detta har lett fram till ett fortsatt fokus på vikten av myndighetssamverkan samt hur nytänkande och digitaliseringen kan stödja en önskad utveckling av policy. Vi har under året tagit tävlingsbidraget vidare och blivit så kallad ”färdledare” inom myndighetsnätverket för ökad digitalisering eSam.

Under året har vi publicerat en utredande rapport om hur ett beställarnätverk inom offentlig sektor för cement, betong och alternativ skulle kunna skapas. Rapporten har tagits fram som ett resultat av det förslag om ett beställarnätverk som vi och Energimyndigheten tidigare lämnat till regeringen gällande industrins klimatomställning. Rapporten har lämnats över till ett flertal aktörer inom branschen samt till beställarsidan inom offentlig sektor.

Målgruppsanpassad vägledning om miljöledning

Naturvårdsverket redovisade under våren en rapport till regeringen av 2023 års miljöledningsarbete vid de 187 myndigheter som omfattas av förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter. Inför myndigheternas rapportering av miljöledningsarbetet driftsattes ett nytt rapporteringssystem. Systemet togs emot väl av användarna, e-tjänsten bedöms vara användarvänlig och hela systemet är mer flexibelt och mindre resurskrävande att förvalta.

Som en del i vägledningen av statliga myndigheter genomförde Naturvårdsverket i oktober den årliga miljöledningskonferensen med cirka 150 deltagare från drygt 90 myndigheter. Temat var Utveckling av miljöledningsarbetet utifrån myndighetens förutsättningar – med fokus på några utmaningar. Konferensens syfte var att inspirera genom lärande exempel samt möjliggöra utbyte av erfarenheter och tips med andra deltagare i arbetet med att utveckla miljöledning som drivkraft i verksamheten. I utvärderingen av konferensen framgår att deltagarna var nöjda med program och tema, man blev inspirerad och lärde sig något nytt. Av svaren framgår att utrymmet för dialog var tillräckligt och att gruppdiskussionerna var givande.

Utveckling av beslutsunderlag för att nå miljö kvalitetsmålen

Naturvårdsverket har under året stöttat Ekonomistyrningsverket (ESV) i framtagandet av vägledning för den reviderade förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar. Arbetet har lett till att ny och relevant information nu finns tillgänglig för samtliga myndigheter på ESVs webbplats.

6. EU- och internationellt arbete

Naturvårdsverket deltar i och bidrar med expertkunskap till det arbete som regeringen bedriver inom EU och internationellt. EU-samarbete är centralt för Naturvårdsverket då svenska miljöregler oftast utvecklas inom EU. Vi har en viktig roll i arbetet som utförs inom ramen för internationella miljökonventioner och flera internationella organisationer. Vi har även en drivande roll i projektsamarbeten med utvecklingsländer och med stora ekonomier som är strategiskt viktiga för globalt miljöarbete.

Resultatbedömning

Myndighetsmål	Bedömning
Vi stärker vår interna dialog för prioriteringar i våra internationella arbeten och för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan nationella och internationella arbeten.	På god väg

Naturvårdsverket har under året bidragit till genomslag för flera svenska prioriteringar genom att ta drivande och ledande roller i arbetet som utförs inom ramen för internationella miljökonventioner och internationella organisationer. Naturvårdsverkets utvecklingssamarbeten har resulterat i stärkt kapacitet för EU-tillnärmning, naturskydd och luftkvalitetsförvaltning hos våra partnerländer i EU:s närområde, inklusive Ukraina. Vi har även bidragit till stärkt förmåga hos partnermyndigheter i flera länder i Afrika, Sydamerika och Asien vad gäller frågor som hantering av miljöaspekter inom gruvförvaltning, klimatrapporering och hållbar stadsplanering. Genom våra strategiska samarbeten har vi bland annat ökat kunskapsutbyte mellan Sverige och Kalifornien kring utsläppshandelssystem och EU:s gränsjusteringsmekanism (CBAM). Samtidigt har intern dialog på myndigheten i utveckling och genomförande av vårt internationella stärkts.

Naturvårdsverket bedömer att vi på ett flertal sätt bidragit väl till att uppfylla vad vi har planerat att åstadkomma under året.

Horisontella frågor

Under året har Naturvårdsverket utvecklat sina arbetssätt för att stärka den interna dialogen för prioriteringar och öka möjligheter för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan nationellt och internationellt arbete. Detta har bland annat innefattat starkt samarbete mellan olika verksamheter på myndigheten vid prioriteringar inför internationellt arbete samt vid utveckling, kvalitetssäkring och bemanning av nya samarbeten. Stärkt fokus på resultatstyrning av myndighetens internationella projektsamarbeten bidragit till bättre förutsättningar för dialog och samarbete kring prioriterade insatser.

Utöver arbetet med verksamhetsutveckling innefattar Naturvårdsverkets EU- och internationella arbete en rad horisontella frågor som skär över flera tematiska sakområden.

EU-tillnärmning

En stor del av Naturvårdsverkets utvecklingssamarbeten fokuserar på länder i EU:s närområde där vi stöttar miljömyndigheter i olika faser av EU-tillnärmningsprocessen.

Naturvårdsverket har i flera år genomfört en regional utbildning om EU-tillnärmning på miljöområdet som går under namnet EU Environment Academy. Kursen riktar sig till tjänstepersoner på västra Balkan och inkluderar en grundlig genomgång av EU:s miljöregelverk. Under 2024 bidrog kursen till stärkt miljökompetens hos cirka 35 tjänstepersoner från sex länder på västra Balkan och ökad beredskap för EU-anslutning i regionen. Genom att skapa ett stärkt nätverk inom regionen för att tackla dessa frågor har kursen även bidragit till ökade möjligheter för erfarenhetsutbyte mellan tjänstepersoner i länder som befinner sig i olika faser i EU-tillnärmningsprocessen.

Naturvårdsverkets bilaterala utvecklingssamarbete med Serbien har under året bidragit till att ta fram prioriteringar för framtida EU-finansiering samt underlag för projektansökningar. Detta medförde att Serbiens miljöministerium var väl förberett inför utlysningen av EU:s projektfinansiering Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA) 2025–2027 i augusti. Föreslagna projekt med ett sammanlagt värde på över sju miljoner euro har med hjälp av samarbetet med Naturvårdsverket fått godkänt för finansiering.

Under våren 2024 slutfördes även designfasen för ett nytt bilateralt utvecklingssamarbete med miljöministeriet i Ukraina med fokus på EU-tillnärmning och avfallshantering. Redan under designfasen stöttade Naturvårdsverket miljöministeriets förberedelser inför det så kallade "explanatory meeting" som hölls med EU-kommissionen i maj. Samarbetet, som ska pågå i tre år, påbörjades i september 2024.

Jämställdhetsintegrering

Naturvårdsverket strävar efter att integrera relevanta jämställdhetsperspektiv i vårt internationella samarbete.

Inom förhandlingarna kring det nya globala ramverket för biologisk mångfald (Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework) under Konventionen om biologisk mångfald (CBD) har Naturvårdsverket drivit frågan om stärkt integrering av jämställdhetsaspekter och vikten av en specifik indikator för jämställdhet i det ramverk för övervakning, som syftar till att mäta genomförandet. Detta har fått genomslag i EU:s positioner i förhandlingarna och är synligt i besluten som antogs vid COP16 i Colombia.

Naturvårdsverket innehar rollen som nationell fokuspunkt för arbetet med jämställdhet och klimat och har inom förhandlingarna inom ramen för FN:s klimatkonvention och Parisavtalet bidragit till en högre ambitionsnivå inom EU gällande förhandlingarna om ett fortsatt arbetsprogram för jämställdhet och klimat.

I det regionala utvecklingssamarbetet på västra Balkan har Naturvårdsverket tillsammans med representanter från nationell och kommunal miljöförvaltning i partnerländerna utvecklat en aktivitet för jämställdhetslärande. Processen bidrog

till insikter kring hur man idag arbetar med jämställdhet, intersektionalitet, anti-korruption och transparens inom luftområdet samt vilken kunskap och kapacitet hos institutionerna i pilotländerna hade för detta.

Samarbete inom ramen för internationella organisationer

Naturvårdsverket bidrar med expertkunskap i ett antal internationella organisationer och nätverk för att utveckla kunskapen om miljön och klimatet och bidra med lösningar på gränsöverskridande miljöproblem. Under året har Naturvårdsverket haft flera ledande uppdrag och därmed haft möjlighet att påverka inriktning på fleråriga program och projekt.

Naturvårdsverket har stöttat Regeringskansliet under det svenska ordförandeskapet i Nordiska Ministerrådet 2024 och bland annat bidragit till ett nytt samarbetsprogram med tre övergripande politiska mål som ska möta trippelkrisen (klimat, biologisk mångfald och föroreningar). Till det har en arbetsplan med konkreta insatser samt program och projekt 2025–2027 utformats där Naturvårdsverket både bidragit med expertkunskap i olika nordiska grupperingar och varit ordförande för det arbetsutskott som ansvarat för att ta fram förslag.

Under 2024 har arbetet i Arktiska rådet fortsatt att utvecklas i de tre av Arktiska rådets sex arbetsgrupper som Naturvårdsverket medverkar i. Naturvårdsverket har bland annat påverkat inriktningen av Arktiska rådets strategiska åtgärdsplan för biologisk mångfald, klimattrender, negativa effekter av skräp och mikroplast i djur och bidragit till urfolkens miljöskyddsprogram inom Arktiska rådet.

Inom Barentsrådet har Naturvårdsverket påverkat omorienteringen mot den gröna omställningen och bidragit till kunskapsutbyte kring mikroplaster samt kompetensutveckling kring batterivärdekedjor.

Naturvårdsverket deltar i Europeiska miljöbyråns (EEA) styrelse och driver där frågor om förbättrat och effektiviserat samarbetet till stöd för uppföljningen av den europeiska gröna given och utveckling av system för detta inom ramen för EU:s åttonde miljöhandlingsprogram. Genom detta arbete påverkar Naturvårdsverket inriktningen av EEA:s verksamhetsplan till stöd för svenska prioriteringar. Naturvårdsverket är också nationell kontaktpunkt för Europeiska miljöbyrå och samordnar EEA:s kunskapsnätverk med experter från svenska myndigheter. En av årets större insatser är beskrivning och analys av det svenska miljötillståndet och miljöarbetet till EEA:s kommande 5-årsrapport om Europas miljö 2025.

Naturvårdsverket har under året deltagit och bidragit med expertkunskap och inspel i flera miljöarbetsgrupper inom OECD. Vi bidrog till att svenska prioriteringar fick genomslag i OECD:s arbetsplan och budget för 2025–2026, och gav stöd till Regeringskansliet under OECD:s granskning av Sverige. Stödet under granskningen innefattade analys av vilka åtgärder som rekommendationerna från 2014 års granskning ledde till, stöd för att svara på frågor från OECD och synpunkter på utkastet till slutrapporten. Dessutom genomfördes en analys av OECD:s tidigare rekommendationer till Sverige inom området klimatanpassning. Analysen visade att Sverige till stora delar beaktat eller arbetat aktivt med implementeringen av rekommendationerna. Vårt arbete ledde till att Sverige kunde fullfölja sin redovisning till OECD under granskningen.

Esbokonventionen är en miljöskyddskonvention för Europa, Kanada och USA om samarbete för att förebygga gränsöverskridande miljöeffekter. Inom ramen för denna har Naturvårdsverket under 2024 bidragit till att skapa förutsättningar för

effektivare och tydligare processer, bättre integrering av miljöaspekter i projekt och planer där gränsöverskridande miljökonsekvenser kan uppkomma genom utveckling och publicering av två vägledningar. Arbetet bidrog även till att skapa en god dialog mellan angränsande länder runt Östersjön.

EU:s miljöfond LIFE

Naturvårdsverket samordnar arbetet med LIFE-programmet i Sverige. Naturvårdsverket har representerat Sverige som medlem i LIFE-programmets genomförandekommitté vid tre kommittémöten under året och framför allt deltagit i arbetet med utformningen av nytt arbetsprogram för 2025–2027.

På grund av budgetläget drogs den löpande rådgivningen ner till ett minimum. Från 2023 års ansökningsomgång beviljades endast tre ansökningar (två inom Natur och biologisk mångfald ett inom Övergång till ren energi) och för första gången sedan 2016 beviljades inga projekt inom cirkulär ekonomi och klimat.

Tematiskt arbete

Naturmiljö, friluftsliv och vilt

Naturvårdsverket har fortsatt att bidra till genomförande och fortsatta förhandlingar kring det nya globala ramverket för biologisk mångfald under Konventionen om biologisk mångfald (CBD), bland annat vid COP16. Vi har drivit frågor om hur en global uppföljningsprocess av genomförande av ramverket skulle kunna se ut, vikten av stärkta kopplingar mellan klimat och biologisk mångfald samt mellan biologisk mångfald och hälsa, verkat för att öka deltagandet av urfolk och lokala samhällen i arbetet under konventionen, samt drivit på för fördjupat arbete med jämställdhet och mänskliga rättigheter. Vi har också aktivt medverkat i förhandlingarna om operationalisering av en mekanism för att dela den nytta som användningen av digital sekvensinformation (DSI) medför. Under året utsågs Naturvårdsverket till att leda Bern III-konferensen, vars syfte var att identifiera och främja synergier mellan biodiversitetsrelaterade konventioner.

Inom Konventionen om internationell handel med hotade arter (CITES) har Naturvårdsverkets arbete påverkat EU:s prioriteringar inför nästa partsmöte, COP20, och bidragit till framtagandet av tydligare hållbarhetskriterier vid import av timmer från tredje länder till EU.

Naturvårdsverkets arbete inom HELCOMs expertgrupp för oljeskadat vilt (EG Wildlife) har bidragit till ökad medvetenhet och samverkan kring oljeskadeskydd i Europa samt förslag kring hur potentiella framtida oljekatastrofer kan hanteras avseende oljeskadat vilt.

Inom Ramsarkonventionen har Naturvårdsverkets insatser lett till att arbete med att se över våtmarksdefinitioner och rapporteringskrav i syfte att minska rapporteringsbördan har påbörjats. Naturvårdsverket har även drivit på för en förbättrad organisation och effektivitet för arbetet inom konventionen, genom förslag till resolution för två grupperingar och för en uppdaterad och omarbetad arbetsordning.

Naturvårdsverket har gett expertstöd till Regeringskansliet i förhandlingsarbetet inom EU med såväl naturrestaureringsförordningen som markdirektivet. I arbetet under EU:s plattform för biologisk mångfald, har Naturvårdsverket drivit svenska

prioriteringar och samordnat det nätverk av myndigheter som tagit fram underlag till Regeringskansliet avseende förslaget till markdirektivet.

Samtidigt har Naturvårdsverket genom sitt bilaterala utvecklingssamarbete med Nordmakedonien stärkt förmågan hos landets ministerium för miljö och fysisk planering att operativt planera, prioritera insatser och se värdet av landskapsskötsel och bevarandet av våtmarker för EU:s mål för biologisk mångfald. Gränsöverskridande samarbete mellan Nordmakedonien, Kosovo och Montenegro har initierats för att förbättra samordning och planering mellan nationalparken Sharri och Sar, vilket stärker det transnationella miljöarbetet.

En extern utvärdering av Naturvårdsverkets bilaterala utvecklingssamarbete med Kosovo styrker att samarbetet som pågått under fyra år varit relevant och gett värdefullt, skräddarsytt stöd till Kosovos växande institutioner i linje med EU-direktiv och nationella prioriteringar. Under året har Naturvårdsverket bland annat stöttat myndigheten som förvaltar nationalparken Sharri med att uppdatera parkens skötselplan så att den bättre reflekterar dagens förutsättningar. Genom att involvera myndigheter i både Kosovo och Montenegro i kunskapsutbyte med svenska experter kring hantering av granbarkborre har vi också bidragit till ökat samarbete mellan två länder med angränsande skogsområden och nationalparker.

Klimat och luft

Naturvårdsverket stödjer Regeringskansliet inom ramen för FN:s klimatkonvention och Parisavtalet genom medverkan i förhandlingsarbete som sker inom EU och internationellt. Vi har under året haft ledande roller i arbetsgrupperna som hanterar utsläppsbegränsningar, utbildning och allmänhetens rätt till information, transparens- och klimatrapportering samt jämställdhet. Vi har även haft en pådrivande roll i EU:s förhandlingsarbete, framför allt under genomförandet av förhandlingsmötet i Bonn i juni och partsmötet (COP29) i Baku i november. Naturvårdsverkets medverkan i Sveriges förhandlingsdelegation har bidragit till att EU driver en hög ambitionsnivå gällande utsläppsbegränsningar, bland annat i de globala dialogerna under arbetsprogrammet för utsläppsbegränsningar och i framtagandet av en position för förhandlingsfrågan om klimatlöftenas kännetecken och innehåll. Inom ramen för transparens och klimatrapportering har vi bidragit till att skapa förutsättningar för att implementera transparensramverket under Parisavtalet.

Naturvårdsverket har haft en drivande roll i arbetet inom FN:s luftvårdskonvention (CLRTAP), framför allt i det pågående arbetet med revidering av Göteborgsprotokollet. Naturvårdsverket deltar i luftvårdskonventionens rådsarbetsgrupp, medverkar i konventionens implementeringskommitté och leder (tillsammans med Storbritannien) arbetet med att utöka konventionens samarbete med regioner utanför Ekonomiska kommissionen för Europas område.

Samarbetet med strategiska länder inom ramen för anslaget 1:13 *Internationellt miljösamarbete* har under året inneburit kunskaps- och erfarenhetsutbyte med Kalifornien kring respektive utsläppshandelssystem för att på sikt minska växthusgasutsläppen från olika sektorer. Detta har bland annat innefattat områden som policyåtgärder för minskad biltrafik, kväveutsläpp och EU:s gränsjusteringsmekanism (CBAM). Naturvårdsverkets erfarenhet kring CBAM har varit till nytta för Kalifornien i dess utveckling av en eventuell implementering av egen gränsjusteringsmekanism.

Naturvårdsverkets utvecklingssamarbete Globala klimatprogrammet, som fokuserat på fem afrikanska länder, avslutades under 2024. I programmet har Naturvårdsverket tillsammans med andra svenska myndigheter gett riktat expert- och kapacitetsstöd inom data, transparens och processer för hållbar stadsplanering i Kenya, Uganda, Mocambique, Zimbabwe och Rwanda. Detta har lett till förbättrade klimatmetoder och till utvecklingen av nya riktlinjer för klimatanpassning och utsläppsminskningar. Det finns nu en förbättrad förståelse för växthusgasutsläpp och en ökad tydlighet i klimatfrågan, vilket har resulterat i ett bättre underlag till nationella klimatrappporter.

Under 2024 har Naturvårdsverket utvecklat inriktningen för framtida samarbeten med både strategiskt viktiga länder och utvecklingsländer inom klimatområdet med utgångspunkt i både tidigare lärdomar från Naturvårdsverkets samarbete och i behov hos den svenska klimatförhandlingsdelegationen. Syftet är att kunna bidra till ett stärkt samarbete inom klimatområdet med strategiskt viktiga länder, stora utsläppare och prioriterade biståndsländer på ett sätt som även bidrar till en stärkt svensk förhandlingsposition.

Inom det regionala utvecklingssamarbetet på västra Balkan för luftkvalitet har ett utsläppsinventeringsverktyg utvecklats för att stärka förmågan på kommunal nivå att efterleva kraven på modellering i EU:s luftdirektiv. Den gemensamma utvecklingsprocessen har stärkt projektländernas förmåga att sammanställa utsläppsdata. Dessutom har en åtgärds katalog för förbättrad luft på kommunal nivå, som kommer användas för kapacitetsutveckling i hela regionen, utvecklats i samarbete med partners från Nordmakedonien och Montenegro. Tillsammans med miljöadministrationen i Montenegro har Naturvårdsverket genomfört workshops med kommuner vilket har resulterat i tätare dialog mellan nationell och lokal nivå inom luftområdet. Ett regionalt nätverksmöte med fokus på stadsplanering och utsatta grupper resulterade i stärkt samarbete och dialog mellan ungdomar, kommuner och nationella miljöinstitutioner från alla sex länder i regionen. Dessutom har SMHI utvecklat en dataportal som tillgängliggör anpassad historisk och aktuell luftdata som också kan integreras i partnerländernas webbsidor.

Hållbart samhälle

Naturvårdsverket har gett stöd till Regeringskansliet inom Baselkonventionens förberedande möten inför partsmötet 2025. Vi har bidragit med analyser och utvärderingar inom översynen av konventionens strategiska ramverk, effektivisering av kontrollförfarandet gällande gränsöverskridande transporter bland annat genom digitalisering samt utarbetande av ett flertal tekniska vägledningar. Vi har även haft en pådrivande roll i rådsarbetsgruppen för Baselkonventionen för att lyfta frågan om handel av begagnad textil och textilavfall till global nivå.

Naturvårdsverkets arbete inom HELCOM har bidragit till förslag på nya kriterier för särskilt förorenade områden, så kallade hot spots. Dessutom har vi bidragit i att utarbeta en strategisk plan för arbetet med farliga ämnen inom konventionen i syfte att skapa bättre förutsättningar för ett synkroniserat samarbete länkat till internationellt och EU:s processer så som en gemensam lista över prioriterade farliga ämnen, källor och osäkerhet som behöver hanteras gemensamt.

Naturvårdsverket bidrar med expertkunskap i arbetsgrupper inom Stockholmskonventionen som berör PCB och miljöövervakning. Under året har vi lämnat underlag om de ämnen som utvärderas inför nästa partsmöte och bidragit till en rapport

som avser att identifiera POPs-ämnen i lager, varor och avfall genom att beskriva hur arbetet sker i Sverige.

Naturvårdsverket har tillsammans med Kemikalieinspektionen deltagit i arbetet med POPs-förordningen (EU:s verktyg för att genomföra Stockholmskonventionen). Naturvårdsverkets övergripande mål är att verka för att sänka gränsvärdena inom förordningen och att sträva efter en balans mellan en giftfri miljö och en effektiv cirkulär ekonomi.

Naturvårdsverkets medverkan i Montrealprotokollets och Wienkonventionens partsmöten har lett till en högre ambitionsnivå i beslut om utsläpp av kontrollerade ämnen, där vi har drivit att bästa tillgängliga teknik ska användas för att minska utsläpp. Vi har även bidragit till att behålla frågan om undantagna användningsområden för metylbromid på EU:s agenda.

Under året har två möten i FN:s förhandlingar om ett nytt globalt avtal mot plastföroreningar ägt rum. Naturvårdsverket har varit en del av den svenska delegationen där vi bidragit med expertkunskap. Vi har även deltagit i EU:s förhandlingsteam för frågor inom produktion, design, producentansvar, avfallshantering med mera. Våra insatser har bidragit till att Sverige haft en framstående roll i EU:s delegation, vilket resulterat i att svenska positioner fått stort genomslag i förhandlingarna.

Naturvårdsverkets samarbete med strategiska länder inom ramen för anslag 1:13 *Internationellt miljösamarbete* har under året fortsatt stärka förmågan hos kommuner i Brasilien att förebygga matsvinn samt för avfallsplanering på kommunal nivå. Framtida inriktning för samarbete med strategiska länder inom cirkulär ekonomi har undersökts vid en delegationsresa till Brasilien.

Naturvårdsverkets globala utvecklingsprogram Environmental Governance Programme (EGP) fokuserar på miljö och mänskliga rättigheter inom gruvförvaltning och genomförs tillsammans med FN:s utvecklingsprogram (UNDP) i tio länder. I Namibia har Naturvårdsverkets sakkunniga experter stöttat den kommitté som utvärderar gruvstängningsplaner för att den ska kunna ställa högre krav på gruvföretag och minska korruptionsrisker. I Zambia har kapacitetsbyggande inom tillståndsprocessen fokuserat på att deltagare från olika myndigheter fått använda geografiska informationssystem som planeringsverktyg för att tydliggöra hur avvägningar mellan gruvidrift, avskogning och biologisk mångfald ska minska miljöpåverkan. Detta har även lett till att Colombia gjort en liknande studie baserat på Zambias erfarenheter. Efter kunskapsutbyte mellan Peru och Mongoliet har Mongoliet vidareutvecklat sitt arbete med deltagande miljöövervakning som verktyg för att stärka miljöaspekter och mänskliga rättigheter i gruvförvaltning.

Naturvårdsverkets bilaterala utvecklingssamarbete med Zambia fokuserar också på miljöaspekter av gruvförvaltning. En utbildning inom gruvstängningsprocesser har lett till ökad förståelse om de olika stegen inom gruvstängning, om myndighetens ansvar samt hur gruvstängning kopplas till processer om miljötillstånd och licenser bland partners i Zambia. Man tittar även på behov av klimatanpassning för att minska framtida miljörisker och har under året bidragit med ökad förståelse för hur Zambia kan använda och komplettera sina egna meteorologiska prognosystem för att utforma varningssystem baserat på Sveriges och SMHI:s arbete på området.

7. Naturmiljö, friluftsliv och vilt

Resultatområdet Naturmiljö, friluftsliv och vilt är ett av tre områden som avser myndighetens förvaltnings- och åtgärdsarbete. Här ingår bland annat arbetet med långsiktigt skydd av värdefull natur, restaurering och skötsel av skyddade områden samt att ta fram underlag för beslut om nationalparker. Dessutom ingår arbete för skogs och odlingslandskapets biologiska mångfald, våtmarkssatsningen, liksom arbetet med att bevara och utveckla förutsättningarna för friluftslivet samt jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen. Det övergripande syftet är att nå relevanta nationella och internationella målsättningar för området. Området fokuseras på målen för friluftspolitiken, genomförande av viltstrategin samt miljökvalitetsmålen Ett rikt växt och djurliv, Levande skogar, Myllrande våtmarker, Ett rikt odlingslandskap och Storslagen fjällmiljö. Resultatområdet bidrar även till uppfyllandet av EU:s strategi för biologisk mångfald samt till FN:s globala hållbarhetsmål vad gäller ekosystem och biologisk mångfald respektive god hälsa.

Resultatbedömning

Myndighetsmål	Bedömning
Vi har bidragit till att samhällsaktörernas åtgärder för att nå målen om biologisk mångfald har ökat.	Lång väg kvar
Vårt arbete leder till att det är enklare för markägare att bruka landskapet på ett mer hållbart sätt.	På god väg
Vårt arbete har lett till att förtroendet för en hållbar viltförvaltning har ökat i samhället.	På god väg

Under året har Naturvårdsverket genomfört flera insatser som gör att vi rör oss i riktning mot att i ökad grad uppfylla målet om att bidra till att samhällsaktörernas åtgärder för att nå målen om biologisk mångfald. Med tanke på att hotbilden för den biologiska mångfalden är allvarligt bedöms ändå att det ändå är lång väg kvar till att nå målet.

Vad gäller målet att underlätta förutsättningarna att bruka landskapet mer hållbart är den reviderade nationella strategin för formellt skydd av skog och sättet att genomföra regeringens satsning på återskapande av våtmarker exempel på viktiga insatser i riktning mot måluppfyllnad.

Som nationell viltmyndighet har vi genomfört en mängd insatser som rör både förvaltningen av klövvilt, rovdjur och övrigt vilt. Arbetet har skett med samverkan som ledord och med ett stort antal aktörer. Vi bedömer därför att insatserna väl bidragit till måluppfyllnad.

Naturmiljö – skydd av värdefull natur

Ersättning till markägare

Anslaget 1:14 *Skydd av värdefull natur* används för ersättningar till fastighetsägare som berörs av planerat eller beslutat områdesskydd, framför allt i form av naturreservat. De vanligaste formerna av ersättning till sakägare vid områdesskydd är överenskommelse om intrångsersättning (som 2024 utgör cirka 87 procent av besluten), förvärv av mark, bytesavtal samt naturvårdsavtal.

Tabell 6. Ersättningar till markägare berörda av skydd av värdefull natur.

	2022	2023	2024
Skydd av värdefull natur – antal beslut om markersättning	447	424	416
Varav förvärv/byten/försäljning	74	94	32
Varav intrång	346	288	361
Varav bidrag till kommuner	6	9	6
Varav naturvårdsavtal	21	33	17
Omfattning på anslaget 1:14, ap. 1 och ap. 3, tkr*	1670 700	1185 700	1645 700
Ersättning till markägare, tkr	1501464	997583	1391789
Under året säkrad areal, ha	29 784	119 092	31 391

* Under åren 2022–2023 omfattar anslaget 1:14, anslagspost 1 och 3, RRF-medel (medel från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens).

Naturvårdsverket har fattat 416 beslut om ekonomisk ersättning för skydd av värdefulla områden. Det är lika många avtal som 2023, trots ett högre anslag, men flera avtal är på höga belopp 2024. Under året har vi säkrat cirka 31 400 hektar, vilket är en minskning jämfört med 2023. Denna minskning beror på att vi i enlighet med ett regeringsuppdrag under 2023 tecknade en överenskommelse med Sveaskog omfattande mer än 100 000 hektar skyddsvärda fjällskogar. Vi har under 2024 genomfört markåtkomst inom 240 blivande respektive utvidgade naturreservat eller nationalparker. Den särskilda satsningen om högst 500 mnkr har inneburit att vi skyddat ca 21 800 hektar i fjällnära områden.

Under året har vi även tecknat 197 väntansavtal, som är en avtalstyp som innebär att markägare kan få en ersättning under områdesskyddsprocessen. Vi har under året dessutom köpt 21 500 hektar produktiv skog av Ersättningsmark i Sverige 2 AB, som en del i ett regeringsuppdrag om ersättningsmark.

MARKÄGARNAS UPPLEVELSE AV FORMELLT SKYDD AV SKOG

Enligt den nationella strategin för formellt skydd av skog är dialog, samverkan och delaktighet en viktig grund i genomförandet av det formella skyddet. En del i detta arbete är att Naturvårdsverket tillsammans med Skogsstyrelsen vart tredje år genomför en enkätundersökning som vänder sig till de privata markägarna. Den senaste undersökningen genomfördes 2024 och indikerar att strategins intentioner också omsätts i praktiken. Två tredjedelar av markägarna är positiva eller delvis positiva till att det inrättats naturreservat på deras mark. Jämfört med den senaste uppföljningen är detta en ökning. Sju av tio markägare instämmer helt eller delvis i att kontakterna mellan de inblandade parterna fungerade väl. Det är en något större andel än vid den senaste mätningen. Bland dem som anlidade ett ombud var nio av tio nöjda med hur ombudet skötte uppdraget, jämfört med två tredjedelar under den

senaste mätningen. Gällande alla parter, ombud, länsstyrelsens personal, personer som värderat mark eller förhandlat om ersättning är bedömningen vad gäller bemötande och kompetens på samma nivå som vid senaste mätningen. I ärenden där markägare själv tog initiativ till inrättande är de generellt mer nöjda med processen än i ärenden där myndigheten tagit initiativet.

Bildande av nationalparker

NATIONALPARKSPROJEKT NÄMDÖSKÄRGÅRDEN OCH BÄSTETRÄSK

Tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholms län, Havs- och vattenmyndigheten (HaV) samt Värmdö kommun arbetar Naturvårdsverket för att bilda en nationalpark i Nämdöskärgården med planerad invigning 2025. Ett förslag om bildande av nationalparken har överlämnats till regeringen. Förslag till föreskrifter och skötselplan för nationalparken har varit på remiss under året. Förslaget innebär att Sverige kan få sin 31:a nationalpark och den första nationalparken i Östersjön med marint fokus. Förslaget innebär att natur som har erkänd skyddsstatus både inom EU och internationellt bevaras, och bidrar till att Sverige kan nå nationella mål om skydd i marin miljö och mål om skyddade områden som resurs för friluftslivet.

Tillsammans med Länsstyrelsen i Gotlands län, HaV och Region Gotland arbetar Naturvårdsverket för att bilda en nationalpark i området runt sjön Bäste-träsk på norra Gotland, med sikte på invigning 2026. Nationalparken kommer att ge områdets naturvärden ett långsiktigt starkt skydd samtidigt som möjligheterna att uppleva området stärks. Under året har Naturvårdsverket skickat ett förslag till nationalpark på remiss. Förslaget skulle innebära att det unika landskapet på norra Gotland skyddas långsiktigt genom en av södra Sveriges största nationalparker.

ÖKA TAKTEN MED NYA NATIONALPARKER OCH FRÄMJA NATURTURISM

Naturvårdsverket har i uppdrag att öka takten i arbetet med nya nationalparker och främja naturturism i formellt skyddade områden. Under året har Naturvårdsverket prioriterat arbetet med att ta fram förslag till de två nya nationalparkerna, ett arbete som pågått sedan 2020. I regeringsuppdraget ingår att genomföra förberedande arbete för att fyra ekoparker² som ägs av Sveaskog ska kunna föreslås som nationalparker. Baserat på genomförda kartläggningar av områdenas värden och hur områdena nyttjas idag har förutsättningarna för fortsatt arbete sammanställts för respektive område. Naturvårdsverket har bedömt att det finns delar inom tre av de fyra ekoparkerna som i framtiden skulle kunna föreslås som nationalparker men att det i nuläget saknas förutsättningar för att gå vidare med förberedande arbete på grund av oklarheter kring förutsättningarna för markförvärv och begränsade resurser för att finansiera nya nationalparker inom anslaget Åtgärder för värdefull natur.

²Hornslandet i Gävleborgs län, Halle- och Hunneberg i Västra Götalands län samt Hornsö och Böda ekopark i Kalmar län.

ÖVERSYN AV FÖRESKRIFTER OCH SKÖTSELPLANER FÖR NATIONALPAKER

Under året har beslut fattats om en ny skötselplan för en av Sveriges äldsta nationalparker, Ängsö. Den nya skötselplanen innebär en bättre anpassning till den skötsel som behöver komma tillstånd för att tillgodose livsmiljödirektivens bestämmelser.

Föreskrifterna för Kosterhavets nationalpark har setts över och reviderats.

Regeringsuppdrag om områdesskydd

ÖVERSYN AV DEN NATIONELLA STRATEGIN FÖR FORMELLT SKYDD AV SKOG

Naturvårdsverket har tillsammans med Skogsstyrelsen i uppdrag av regeringen M2022/0124 att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog.

Myndigheternas genomförande av uppdraget har skett i dialog med skogliga aktörer och i nära samarbete med länsstyrelserna. Efter remiss och fortsatt dialog under året har strategin fastställts i december 2024.

I uppdraget ingår även att följa upp det utvecklade arbetssättet med frivilligt formellt skydd. Under 2024 har myndigheterna fortsatt samla in, sammanställt och analyserat uppgifter som utgör indikatorer på ett arbetssätt med frivilligt formellt skydd, samt indikatorer på uppdragets ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas. Av de insamlade uppgifterna framgår bland annat att det till länsstyrelserna och Skogsstyrelsen under perioden 2023 till och med september 2024 kom in 556 intresseanmälningar om formellt skydd från markägare. Det är mer än en dubbling jämfört med åren 2020–2021.

SKYDDA VÄRDEFULLA STATLIGA FJÄLLSKOGAR

Naturvårdsverket har fått ett uppdrag att arbeta för att värdefulla fjällskogar på fastigheter som ägs av Statens fastighetsverk och Sveaskog får ett långsiktigt formellt skydd. Samrådet med Statens fastighetsverk om deras värdefulla fjällskogar pågår i en stegvis process som kommer att fortsätta även under 2025. När det arbetet är klart kommer värdefull skogsmark som idag är oskyddade fjällskogar i deras innehav, att ha fått ett långsiktigt skydd.

SKYDDA VÄRDEFULLA SKOGAR GENOM ERSÄTTNINGSMARKER

Uppdraget att skydda värdefulla skogar genom ersättningsmarker är tvådelat. För den del som benämns Sveaskogsprogram så har Naturvårdsverket under 2024 genom köpeavtal med Ersättningsmark i Sverige 2 AB fått tillträde till de utvalda områdena. Cirka 13 700 hektar övertas med pågående lantmäterieförrättning och av dessa är två områden om totalt 2 650 hektar överklagade. Det är ännu inget område som har använts som ersättningsmark.

Den del som innebär ett utökat markförsäljningsprogram hos Sveaskog riktar sig till ägare av skyddsvärda fjällnurskogar och är verksamt inom delar av Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Dalarnas län. Markförsäljningsprogrammet har börjat nyttjas under 2024 i form av att en första intresseanmälan om cirka 3 000 hektar är under behandling.

Aktualisering av riksintresse för naturvård

Naturvårdsverket har under 2023 på uppdrag av regeringen omprövat vissa riksintressen för naturvård. Arbetet fortsatte efter redovisning även under 2024. Sammantaget resulterade omprövningen i en aktualisering av 101 anspråk. Totalt har omprövningen lett till en minskning av arealen riksintresseanspråk med 26 091 hektar.

Statistik om skyddade områden

Naturvårdsverket ansvarar för rapportering av skyddade områden till Europeiska miljöbyrån (EEA) som är den officiella källan till World Database of Protected Areas (WDPA). Vårt mål är att med instruktion från EEA åstadkomma en så fullständig rapportering som möjligt av skyddade områden och andra effektiva områdebaserade skyddsåtgärder (OECM) till internationell rapportering. Av Sveriges landyta ingår nu 15,3 procent i rapporteringen. Rapporteringen till Europeiska miljöbyrån utgör en viktig grund för Sveriges bidrag till EU:s mål om skyddad natur och har även utvecklats som en följd av redovisning av ett regeringsuppdrag till Naturvårdsverket 2021. Rapporteringen inkluderar skyddade områden som naturreservat och nationalparker men numera även avsättningar som skogsägare själva gör i sin skog och som kan klassas som OECM. Efter 2021 rapporteras naturvårdsavtal och de frivilliga avsättningar som skogsbruket tillgängliggjort för rapporteringen. Detta innebär en nettoökning av den rapporterade arealen med närmare fem procent sedan 2021 års rapportering. Rapporteringen har inneburit samverkan med de större skogsbolagen där Sveaskog bidragit med cirka 25 procent av sina frivilliga avsättningar som valts ut av bolaget i samverkan med Naturvårdsverket. Hittills har skogsbruket tillgängliggjort cirka sju procent av sina frivilliga avsättningar för rapporteringen.

Strandskydd

Inom ramen för Nationella tillsynsstrategin och fokusområdet naturvärden i grunda havsvikar har Naturvårdsverket genomfört ett kunskapshöjande webinarium med 160 deltagare från tillsynsmyndigheterna där vi tog upp naturvärden, påverkan och återställande av grunda havsvikar samt tillsyn avseende strandskydd och vattenverksamhet.

En uppdaterad vägledning om bestämmelserna om landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) har publicerats på vår webbplats med aktuell rättspraxis som tydliggör tillämpningen av bestämmelserna.

Vi har genomfört ett webinarium med anledning av att ny vägledning om konstgjorda eller små vatten publicerades i slutet av 2023.

Vidare har en uppdaterad vägledning kring undantagsbestämmelserna tagits fram där vi tar upp det nya undantaget för starkströmsledning enligt en nätkoncession för linje enligt ellagen. Vi har även förtydligat undantaget för kompletteringsåtgärder till en huvudbyggnad där lydelsen har tolkats olika bland landets länsstyrelser.

Naturmiljö – åtgärder för värdefull natur

Skötsel av arter och naturtyper i skyddade områden

För den naturvårdande skötseln av statligt skyddade områdena har Naturvårdsverket fördelat 425 mnkr till länsstyrelsernas och andra förvaltares arbete jämfört med 372 mnkr föregående år. Här ingår åtgärder för friluftslivet, särskilda insatser och LIFE-projekt. Insatserna har bidragit till att bevara och utveckla naturvärden i många skyddade områden men andelen områden där åtgärderna inte räcker för att bevara naturvärdena på sikt bedöms ha ökat. Löpande skötsel som slätter och bete har varit högt prioriterat, men har inte kunnat upprätthållas i alla skyddade områden. Åtgärder som restaurering, stängsling, skyltning, underhåll och markering av gränser har i hög grad fått skjutas på framtiden.

Riksrevisionen har genomfört en granskning av förvaltningen av den skyddade naturen som publicerades i maj 2024. Naturvårdsverket har tagit fram en handlingsplan utifrån granskningens rekommendationer.

Under året pågick fem LIFE-projekt där Naturvårdsverkets medfinansiering uppgick till 21,7 mnkr.

Vi har deltagit i fyra träffar med länsstyrelserna kopplade till skyddad natur: två regionala förvaltarträffar (för norra och mellersta Sverige), en träff med nationalparksförvaltare och en träff med naturumföreståndare.

Naturvårdsverket har under året arrangerat flera kunskapswebbinarier både tillsammans med andra och i egen regi. Dessa har bland annat tagit upp ämnen som Natura 2000, skötsel av kulturpräglade lövmarker, klimatanpassning av förvaltning av skyddad natur, volontärarbete, granbarkborre i artrika svampreservat och skyltning i skyddad natur.

Strategi för skötsel av formellt och frivilligt avsatta skogar

Efter att strategin fastställdes i slutet av 2023 har arbetet med att implementera den tagit vid under 2024. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har genomfört 16 implementeringsmöten under året med olika aktörer som arbetar med formellt skyddade och frivilligt avsatta skogar. En viktig del i genomförandet av strategin och dessa möten är att visa på vad som görs, driva på arbetet och lyfta nya behov och utmaningar.

Byggnader och anläggningar

För att kunna bibehålla ekonomiska nivåer i fastighetsschablonen som går till kostnader för drift och underhåll av Naturvårdsverkets ägda byggnader och anläggningar, har investeringsplanen för 2024 prioriterats ner och totalt består planen av nio investeringsåtgärder till en budget på cirka 15,5 mnkr. Under 2024 har sju investeringsprojekt färdigställts.

Avstämningsmöten har planerats och utförts under året tillsammans med uppdragstagarna (länsstyrelserna, Tyresta och Laponia) med fokus på prioriteringar och åtgärdsplan. Två webinarier har genomförts, om ekonomi och prioriteringar och om vägrättigheter.

Våtmarkssatsningen

Naturvårdsverket beviljade totalt 126 mnkr i bidrag till förberedelsearbeten och åtgärder för restaurering eller anläggning av våtmarker i skyddade områden och inom åtgärdsprogram för hotade arter till alla länsstyrelser. Totalt har bidragen lett till att ungefär 27 kvadratkilometer våtmark återställts, vilket förbättrat tillståndet för bland annat rikkärr, högmossar samt öppna mossar och kärr som alla i viss grad är hotade och arter som är beroende av dessa miljöer.

Naturvårdsverkets bidrag till Skogsstyrelsen har resulterat i att 157 återvätningsavtal har tecknats med markägare motsvarande 490 hektar och 176 hektar har pluggats, vilket gett utsläppsminskningar på cirka 1000 ton koldioxidekvivalenter per år. Bidraget har även använts för att anställa och utbilda personal för att kunna utöka återvätningsverksamheten kommande år.

Inom den Lokala naturvårdssatsningen (LONA) våtmark har 83,6 mnkr fördelats till länsstyrelserna som beslutat om bidrag till 132 nya våtmarksprojekt i 78 kommuner. Projekten har bidragit till att stärka flera olika ekosystemtjänster. Sammanlagt inom våtmarkssatsningen har ungefär 31,6 kvadratkilometer våtmarker återställts genom Naturvårdsverkets bidrag, vilket är en ökning med 15 procent jämfört med förra året.

Dock finns fortfarande utmaningar i våtmarksarbetet, såsom komplext regelverk, brist på entreprenörer att utföra restaureringsarbeten och rådgivning till markägare, vilket gjort att alla avsatta medel inte förbrukats utan fått omfördelas till andra åtgärder för värdefull natur. Inom satsningen pågår ett omfattande arbete med att utveckla bidrag, vägledning och kommunikationssinsatser för att möjliggöra fler våtmarksinsatser runtom i landet. Bland annat har Naturvårdsverket undersökt markägares drivkrafter och resonemang kring våtmarker med över 1000 enskilda markägare till skogs- och jordbruksmark. Sju av tio har en positiv eller neutral inställning till att skapa våtmark eller återveta mark på åker- eller skogsmark. Ökad biologisk mångfald och minskade klimatutsläpp är de främsta drivkrafterna till att skapa våtmark. Skälen till att avstå handlar om produktionsbortfall eller att det inte finns lämplig mark.

Tabell 7. Våtmarkssatsningens utfall i tkr.

	2022	2023	2024
Regeringens våtmarkssatsning	325 000	300 000	355 000
Varav länsstyrelsens dispositionsrätt	19 000	19 000	19 000
Skötsel våtmarker	183 848	183 797	221 532
Varav Skogsstyrelsen	61 121	47 170	70 000
LONA våtmarker	102 824	80 306	85 028
Summerat utfall	305 672	283 103	325 560

Invasiva främmande arter och åtgärdsprogram för hotade arter

En särskild satsning genom 2024 års regleringsbrev möjliggjorde för Naturvårdsverket att fördela bidrag till länsstyrelserna för att genomföra åtgärder mot invasiva främmande landväxter, såsom jätteloka, jättebalsamin och gul skunkkalla. Projektet *Svenska jägareförbundet – Invasiva arter*, genomförde åtgärder mot invasiva främmande ryggradsdjur, exempelvis mårddhund, bisam, nilgås och vattensköldpadda.

Naturvårdsverket informerar och vägleder andra myndigheter, kommuner och allmänhet som berörs av arbetet. En undersökning om allmänhetens kunskap visade att kännedomen om invasiva främmande arter ökar. Andelen personer som svarar att man känner till att det finns invasiva främmande arter har ökat från 50 procent till 88 procent sedan 2019.

Under de senaste två åren har bidrag till länsstyrelserna inom Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP) minskat med nästan 70 procent vilket i hög grad har påverkat möjligheten att genomföra åtgärder för hotade arter och naturtyper. För ÅGP-arter och naturtyper knutna till våtmarker har dock åtgärder kunnat genomföras tack vare bidrag till våtmarksåtgärder för skyddade områden och ÅGP.

Naturvårdsverket kunde under 2024 avsluta åtgärdsprogrammet för brandinsekter i boreal skog, då naturvårdsbränningar blivit en befintlig del av naturvårdande skötsel av skog och skogsåtgärder.

Regeringsuppdrag om nationellt ersättningssystem för restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker

Regeringsuppdraget slutredovisades i april 2024. Naturvårdsverket tilldelade länsstyrelserna 17,1 mnkr till ersättning för restaureringsåtgärder av ängs- och betesmarker samt administration av ansökningar och publicerade en vägledning om det statliga stödet på Naturvårdsverkets webbplats.

Efter att stödförordning och föreskrifter beslutats öppnade länsstyrelserna upp för ansökningar och enligt prognos har 97 procent av medlen använts.

Länsstyrelserna har i samråd med Naturvårdsverket nyligen färdigställt en e-tjänst för ansökningar vilken kommer att underlätta för såväl stödsökande som handläggning av ansökningar under 2025.

Enligt länsstyrelsernas återrapportering i februari gavs ersättning för restaurering av 820 hektar ängs- och betesmark, naturvårdsbränning av 87 hektar hed- och gräsmark samt hamling av 2847 träd under 2023. Eftersom det då inte fanns någon stödförordning skedde detta genom en tillfällig medelshantering.

Regeringsuppdrag om digitala kunskapsunderlag om skogens värden

Regeringsuppdraget att utveckla digitala geografiska kunskapsunderlag om natur- och kulturmiljövärden i skog (DVIS) pågår från 2022 till 2027 och är ett gemensamt uppdrag till Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket. Målet är att skapa kunskapsunderlag som stöd för markägare och myndigheter vid fördjupade bedömningar av skogens natur- och kulturmiljövärden, men också för andra användningsområden.

Under 2024 har arbetet med metodutveckling fortsatt. Fokus har legat på att förbättra och vidareutveckla metoder för att identifiera barrskogsmiljöer med höga naturvärden, skogliga naturtyper enligt Art- och habitatdirektivets annex 1 (ädel-lövskogar), fångstgropar och kolbottnar. Ny metodutveckling har också påbörjats för fler skogliga annex 1-naturtyper (sumpskog och svämlövskog) samt kulturmiljöer som tjärdalar och röjningsrösen. Viktiga indata är den nationella laserscanningen och satellitdata från Copernicus och produkter har levererats för utvärdering.

Alla framtagna underlag delas med vår externa referensgrupp, som har bred representation från skogssektorn. Vi ser ett fortsatt växande intresse för projektet och stora förväntningar på vad detta uppdrag kommer att leverera.

Vägledning om artskydd i skogen

Enligt regeringens uppdrag M2022/00809 och de egna åtaganden som redovisades i uppdraget har Naturvårdsverket tillsammans med Skogsstyrelsen och skogs-näringen fortsatt arbetet med att underlätta för skogsbruket att genom planering och hänsyn förebygga att förbuden i artskyddsförordningen aktualiseras.

Naturvårdsverket har tillsammans med Skogsstyrelsen inrättat en nationell samverkansgrupp för artskydd i skogsbruket. Gruppen består av berörda myndigheter, företrädare från skogsbolag och skogsägarorganisationer samt ideella naturvärden. Den har till syfte att utbyta erfarenheter om det förebyggande arbetet för att undvika att aktualisera artskyddsförordningens förbud och agera bollplank för myndigheternas vägledning. Gruppen har haft fyra möten, varav ett i fält i september.

Effekten av denna samverkan är en ökad kunskap om de förebyggande åtgärder som behövs och ett konstruktivt utbyte mellan parterna om hur det kan genomföras. Arbetet bidrar till att det för markägare blir lättare att göra rätt.

Naturvårdsverket har också tillsammans med Skogsstyrelsen, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och länsstyrelserna tagit fram en modell för regionala artlistor. Effekten av sådana listor blir en effektiviserad handläggning hos Skogsstyrelsen och länsstyrelsen, mer lika bedömningarna mellan län och ett värdefullt verktyg för att underlätta skogsnäringens eget förebyggande arbete.

Regeringsuppdrag om en nationell plan för restaurering av natur

Naturvårdsverket fick ett regeringsuppdrag om att ta fram förslag till en nationell restaureringsplan och författningsändringar till följd av EU-förordningen om restaurering av natur i september 2024. Naturvårdsverket ska tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk samt Boverket, och utifrån inhämtad kunskap och synpunkter från länsstyrelserna, utarbeta ett förslag till en nationell naturrestaureringsplan enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1991 om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869 samt lämna en konsekvensutredning av planförslaget. I uppdraget ingår även att analysera och föreslå nödvändiga författningsändringar till följd av förordningen samt att lämna en konsekvensutredning av förslagen. En delredovisning gjordes 29 november 2024.

Friluftsliv

Övergripande friluftslivsarbete

Naturvårdsverkets samordning och samarbete inom friluftsliv med myndigheter och länsstyrelserna har varit omfattande under året. Den har innefattat gemensam omvärldsbevakning, påbörjande av en sektorsbeskrivning för riksintresse friluftsliv, havsplanering, kartläggning av Natur på recept, webinarium om friluftsliv i skolan samt arbetet med satsningen om vardagsnära natur. Myndighetsnätverket har tagit fram en handlingsplan för gemensamma insatser för de kommande 2–3 åren. Inom ramen för arbetet med vardagsnära natur har vi uppdaterat stödmaterialet samt arrangerat tre filmade webinarier med cirka 460 unika deltagare samt 790 visningar av filmerna i efterhand. Utvärderingen visar att 27 procent av de svarande tyckte att det sammanfattande intrycket av webinarier var bra och 73 procent att det var mycket bra.

Naturvårdsverket har uppmärksammat den ökade förekomsten av olika former av betalning i naturen och påbörjat kunskapsinhämtning i frågan, exempelvis kartläggning av förekomst av så kallade betalleder i landet samt undersökt svenska folkets åsikter om finansiering av friluftslivsanordningar. Vi har också fört dialog med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i frågan då många kommuner hört av sig om det ökade antal markägare som tar betalt av kommuner för deras friluftslivsanläggningar.

Utmärkelsen Sveriges friluftskommun delas årligen ut för att stimulera och uppmuntra kommunernas arbete med friluftsliv. 2024 års vinnare var Karlstad kommun. Öckerö kommun utsågs till årets förbättrare. Prisutdelningen hölls på Sveriges fritids- och kulturchefförenings årskonferens och vi live-sände ett webinarium med vinnarna för att kommunicera lärande exempel. Undersökningen resulterade också i 175 exempel på åtgärder i kommunerna som främjar tillgång till vardagsnära natur, exempel som vi bland annat använder i webinarier.

Naturvårdsverket har bistått Folkhälsomyndigheten i regeringsuppdraget om fysisk aktivitet samt deltagit i panelsamtal vid Gymnastik- och idrottshögskolans seminarium om barns fysiska aktivitet.

Naturvårdsverket har återstartat Lägesrapport Friluftsliv. Nyhetsbrevet utkom med tre nummer under året och hade 229 prenumeranter i slutet av året.

Information om allemansrätten

Under året har Naturvårdsverket genomfört en större kommunikationssatsning för att höja kunskapen om allemansrätten hos allmänheten. Prioriterade målgrupper i satsningen har varit naturovana och naturvana friluftslivsutövare. Ett material med stöd, budskap, tonalitet och checklista för allemansrättskommunikation togs fram. Över 300 organisationer beställde det nya materialet. Naturvårdsverket genomförde en kampanj i sociala medier som nådde ca 1,6 miljoner användare. Kampanjen genererade också cirka 8700 länkklick för fördjupad information om allemansrätten på Naturvårdsverkets webbplats. 87 procent av de som nåtts av satsningen upplevde att kampanjen i stor eller i mycket stor utsträckning bidrog med kunskap om allemansrätten och nästan 50 procent uppgav att de lärt sig något nytt.

Utveckling av arbetet med vandringsleder och fjälleder

I enlighet med den särskilda satsning på vandringsleder och fjälleder som regeringen aviserat mellan 2022–2027 har Naturvårdsverket fördelat medel dels till fortsatt upprustning och utveckling av det statliga ledsystemet i fjällen och dels till vandringsleder där staten inte är huvudman. Under 2024 fördelade Naturvårdsverket 28 mnkr till ledförvaltarna för förvaltning av det statliga ledsystemet i fjällen samt ytterligare 3 mnkr till upprustningsinsatser. Vidare fördelade Naturvårdsverket 18,5 mnkr till 26 olika aktörer som arbetar för att stärka organiseringen och samordningen av vandringsleder där staten inte är huvudman. Totalt sökte 31 aktörer för sammanlagt 25,2 mnkr. Effekten av satsningen på leder där staten inte är huvudman är att ansvarsförhållanden tydliggjorts och det regionala och tematiska arbetet med organisering och samordning av vandringsleder stärkts.

För vandringsleder där staten inte är huvudman har Naturvårdsverket och berörda aktörer arbetat fram en nationell samverkansmodell för vandringsutveckling. Samverkansmodellen ger förutsättningar för tillämpning, förvaltning och utveckling av Nationellt ramverk för vandringsleder på såväl lokal som regional och nationell nivå. Arbetet med samverkansmodellen har formaliserats med avsiktsförklaringar, överenskommelser och handlingsplan och övergår därmed till ett löpande arbete enligt beslutat årshjul.

Länsstyrelsen i Västerbotten har efter överenskommelse med Naturvårdsverket fortsatt uppdraget från 2023 med att utreda möjligheterna till att skapa en längre sammanhängande vandringsled i fjällnära skogar. Uppdraget redovisades vid årsskiftet 2024/2025.

Fjällsäkerhet – en förutsättning för friluftslivet i fjällen

Naturvårdsverket samordnar arbetet med fjällsäkerhet genom Fjällsäkerhetsrådet, Snöskoterrådet och lavinprognoserna. Ett syfte med fjällsäkerhetsarbetet är att förebygga olyckor och tillbud, vilket även kan bidra till den framtida utvecklingen av både turism och friluftsliv i fjällen. Totalt 3 möten har hållits under 2024 och i en särskild arbetsgrupp har ett arbete initierats kring att se över förutsättningar för koordinerade och förbättrade analyser av förekommande olyckor. Nya väderautomatstationer för högfjällsmiljöer har etablerats och uppgår nu till sammanlagt nio stycken. Med stöd av en analys av mobiltelefontrafik har en kartläggning av besöksstrycket i fjällen studerats. Kommunikationen kring fjällsäkerhet har hanterats genom pressmeddelanden, webbplatsen fjallsakerhetsradet.se samt sociala medier.

Arbete med lavinprognoser har bedrivits i sex områden. Lavinprognoserna publiceras och kommuniceras på webbplatsen lavinprognoser.se som kompletteras med sociala medier samt löpande mediaarbete, såsom pressmeddelanden med mera. Webbplatsen har haft omkring 60 000 besökare. Det är en ökning med drygt 50 procent jämfört med 2020, vilket sannolikt beror på medias ökade rapportering som både har lett till ökad synlighet för oss samt att turismen i fjällen ökar.

I myndighetens kundundersökning för 2024 angav 84 procent av de tillfrågade att de har ganska eller mycket högt förtroende för hur Naturvårdsverket sköter lavinprognoserna. De svarande instämmer till hög grad att lavinprognostjänsten är användbar (92 procent instämmer i ganska eller mycket hög grad) samt att den är enkel att förstå och ta till sig (92 procent instämmer i ganska eller mycket hög grad).

Tillgängliggörande av naturen i skyddade områden för friluftslivet

Naturvårdsverket har utarbetat en vägledning för ett målstyrt arbetssätt för friluftsliv och turism i skyddade områden. Arbetssättets huvudsakliga syfte är att strukturera och effektivt arbeta utifrån gemensamma utgångspunkter för att nå friluftslivsmålen. Vägledningen innebär en klassning av naturreservat och nationalparker i olika målklasser. De utgör en utgångspunkt för fortsatta prioriteringar inom området och medför olika grad och omfattning av förvaltning, tillsyn och kostnader. Nuvarande anslag medför fortsatt nedprioritering av besöksförvaltningen hos länen. Fokus är främst på säkerhet för besökare, att upprätthålla en basnivå av underhåll samt att fokusera på de mest besöksintensiva områdena.

Naturum – porten till naturen

Landets 32 naturum ska genom utställningar och aktiviteter inspirera till besök i naturen och öka förståelsen för skyddad natur och miljöfrågor. Antalet besök på naturum var 1,6 miljoner under året och har legat stadigt på denna siffra de senaste tre åren. På grund av stora nedskärningar i naturums verksamhetsbidrag har de befriats från att uppnå vissa minimikrav på aktiviteter och öppettider. Det är därför svårt att jämföra nivån med tidigare år.

Naturum har tillsammans med Centrum För Naturvägledning på SLU arbetat fram en prototyp av en utställning om klimatförändringarna och dess påverkan på biologisk mångfald. Tre naturum har testat utställningen som 2025 kommer att utvärderas och erbjudas till alla naturum.

Naturum Söderåsen invigde under året sin nya basutställning. I övrigt fanns inga nya medel till de naturum som står på tur att förnya sina utställningar. Under 2024 genomfördes tre av de vanligtvis sex årliga uppföljningsbesöken på naturum – vars syfte är att säkerställa kvalitén på varumärket naturum.

Viltförvaltning

Arbete med strategi för svensk viltförvaltning

Den reviderade strategin för svensk viltförvaltning från 2022 är alltjämt grunden för Naturvårdsverkets arbete som nationell jakt- och viltmyndighet och den har fått ett starkt genomslag. Sedan 2022 har myndigheten arbetat med de fokusområden som togs fram för en första period, fram till och med 2024. Nu pågår arbetet med att såväl utvärdera de gamla som att formulera nya fokusområden för en kommande period. Frågan om nya fokusområden har behandlats både vid vårens möte på ledningsnivå för myndigheter och organisationer med koppling till jakt och vilt samt vid höstens möte med det nationella rovdjursrådet. Därutöver pågår ett särskilt arbete med att konkretisera Naturvårdsverkets arbete med att främja brukandet av klövvilt som resurs.

Viltföreskrifter

Inga nya föreskrifter har utfärdats under året. Inom myndigheten pågår ett arbete med att ta fram föreskrifter om åtling samt se över Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt samt Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2018:5) om bidrag och ersättningar för viltskador.

Rovdjursförvaltning

Naturvårdsverket har under 2024 överlämnat rätten att fatta beslut om licensjakt på björn, varg, järv, och lodjur till länsstyrelserna. Som kunskapsunderlag inför länsstyrelsernas beslut om jakt har beskattningsmodeller tagits fram för varg, lodjur och järv. För björn har det tagits fram ett webbaserat verktyg där länsstyrelserna kan ta fram sina egna beskattningsmodeller utifrån data för länet.

REGERINGSUPPDRAG RÖRANDE VÄGLEDNING OM SKYDDSJAKT PÅ ROVDJUR

Naturvårdsverket har på uppdrag av regeringen tagit fram nya riktlinjer för skyddsjakt efter varg, björn och lodjur. Riktlinjerna ersätter Viltskadecenters tumregler från 2006. De nya riktlinjerna är ett stöd för länsstyrelserna vid beslut om skyddsjakt. Syftet med uppdateringen är att ge bättre förutsättningar för länsstyrelserna att besluta om skyddsjakt på stora rovdjur i ett tidigare skede och på så sätt bidra till färre rovdjursangrepp på tamdjur och hundar. Det redovisade uppdraget har även förts in i Naturvårdsverkets riktlinjer för skyddsjakt på stora rovdjur.

ÖVERSYN AV MINIMINIVÅER FÖR STORA ROVDJUR

Under våren 2024 fastställde Naturvårdsverket uppdaterade miniminivåer för björn, varg, järv och lodjur med utgångspunkt i den vägledning som togs fram under 2023. Miniminivåer för län och rovdjursförvaltningsområden är ett sätt för förvaltningen att omsätta de nationella referensvärdena för gynnsam bevarandestatus till den regionala nivån. De är också avgörande för den regionalisering som rovdjurspolitiken syftar till. Genom att fastställa miniminivåer som utgår från politisk inriktning och inventeringsresultat försäkras att den regionala förvaltningen är anpassad till rådande ramar och förutsättningar.

HANDLINGSPLAN VID FÖREKOMST AV VARG I RENSKÖTSELOMRÅDET

En handlingsplan för varg i renskötseområdet har fastställts under året. Handlingsplanen är ett vägledande dokument som är tänkt som ett stöd främst till berörda länsstyrelser, men även till de nationella myndigheter som berörs av vargförekomst i renskötseområdet. Syftet med handlingsplanen är att tydliggöra vilka förvaltningsåtgärder som kan tillämpas när varg observeras i renskötseområdet, när de kan tillämpas och vem som är huvudansvarig. Det framgår även vad som gäller kring åtgärden flytt av varg, i de delar som specifikt berör renskötseområdet.

Årligt besked har kommunicerats till berörda myndigheter om att flytt av varg inte är aktuellt innevarande vintersäsong. Det årliga beskedet om åtgärden flytt av varg ska bidra till tydlighet för de närmast berörda förvaltande myndigheterna inför deras planering av anstånde vintersäsong.

REGERINGSUPPDRAG ATT UTVECKLA VARGFÖRVALTNINGEN

Regeringsuppdraget redovisades under 2024. Som en del i uppdraget togs två vetenskapliga rapporter fram av oberoende internationella forskare. Dessa behandlar den skandinaviska vargpopulationens framtida genetiska och demografiska livskraft vid olika nivåer på populationsstorlek och genflöde.

Som en annan del av uppdraget togs nya, gemensamma riktlinjer för flytt av invandrade vargar inom Sverige. Enligt de nya riktlinjerna kan en invandrad varg flyttas så snart det är praktiskt möjligt, under förutsättning att vargen förses med GPS-sändare och övervakas under minst sex månader efter utsättning på den nya platsen. Detta kan bland annat minska skadorna för rennäringsen, och effektivisera förvaltningen då en varg som ska flyttas inte behöver stanna i renskötselområdet i flera månader på grund av smittorisken för rabies.

FÖRVALTNINGSVERKTYGET FÖR TOLERANSNIVÅER FÖR ROVDJURSSKADOR INOM RENNÄRINGEN

Naturvårdsverket har under året resursförstärkt på detta område genom personalinlån på halvtid under våren från Länsstyrelsen i Norrbottens län. En enkät till samtliga samebyar har tagits fram. Den syftar till att utreda hur förvaltningsverktyget används och kan utvecklas. Svarsunderlaget från enkäten kommer även bidra i arbetet med vägledningen kring toleransnivåns betydelse vid beslut om jakt på stora rovdjur. Arbetet sker sedan flera år i samverkan mellan Naturvårdsverket, länsstyrelserna och Sametinget. Det går inte att peka ut något särskilt hinder för att processen tar tid, förutom att det är en svår fråga med många perspektiv. Vägledningen ska belysa rättsläget för att därigenom kunna vägleda länsstyrelserna i deras regionala förvaltningsarbete i relation till toleransnivåerna och tydliggöra konsekvenserna av att på samebynivå överskrida toleransnivån för rovdjursskador på ren.

Klövviltsförvaltning

REGERINGSUPPDRAG OM ATT TA FRAM EN ÅTGÄRDSPLAN FÖR EFFEKTIV VILDSVINSFÖRVALTNING

Regeringsuppdraget om att ta fram en åtgärdsplan för effektiv vildsvinsförvaltning pågår 2024–2025 och under 2024 har de fyra första deluppdragen redovisats. Av de två första redovisningarna framgår att Naturvårdsverket bedömer att det inte behövs ytterligare tekniska hjälpmedel vid jakt eftersom de som tillåts är tillräckligt effektiva. Skrivelsen dokumenterar även erfarenheterna av två typer av fångstredskap som användes för smittskyddsavlivning av vildsvin i samband med utbrottet av afrikansk svinpest i Fagersta. Del tre och fyra i uppdraget innehåller underlag bland annat kopplat till populationsuppskattning, smittskydd, trafikolyckor och skador på gröda, för bedömning av behovet av att minska vildsvinsstammen. Underlagen är tänkta att användas när åtgärdsplaner och förvaltningsplaner för vildsvin tas fram på lokal och regional nivå. Förbättrad lokal samverkan kring vildsvinsjakt och vildsvinsförvaltning är den åtgärd som bedömts kunna bidra långsiktigt och märkbart till ökad vildsvinsjakt.

UTBROTTET AV AFRIKANSK SVINPEST

Naturvårdsverket samarbetar sedan flera år tillbaka med berörda myndigheter och organisationer för att vara förberedda för ett utbrott av afrikansk svinpest (ASF). Utifrån vår roll som nationell jakt- och viltmyndighet bidrar vi med vägledning och sakkunskap om jakt och förvaltning av vildsvin samt med information om ASF. Under 2024 har Naturvårdsverket, i likhet med föregående år, beviljat bidrag till Statens veterinärmedicinska anstalt för fortsatt arbete med ASF. En samlings sida med information och vägledning om ASF kopplad till myndighetens olika ansvarsområden hålls uppdaterad på Naturvårdsverkets webbplats.

Jakt och viltförvaltning

KUNSKAPSUNDERLAG OM ÖVRIGT VILT

Likt föregående år har Naturvårdsverket beställt en sensommar/höstinventering av gäss i Sverige. Data är av betydelse för en adaptiv gåsförvaltning och används inom såväl den nationella som den internationella förvaltningen.

Vad gäller klövvilt har den första utgåvan av en planerad årlig återkommande rapport angående älg publicerats. I denna redovisas älgpopulationens utveckling samt sammanställning av statistik kring avskjutning med mera. Vidare har Naturvårdsverket redovisat en ny metod för att mäta vildsvinsskador i gröda i enlighet med ett uppdrag i Naturvårdsverket regleringsbrev 2022. Metoden bygger på insamling av data genom drönare som sedan analyseras genom verktyg baserade på maskininlärning. Naturvårdsverket har även tagit fram ett verktyg för uppföljning av älgstammens utveckling på älgförvaltnings- och älgskötselområden.

REGERINGSUPPDRAG OM ATT FRÄMJA VILTVÅRDEN

De åtgärder för att främja viltvården som Naturvårdsverket ansvarar för har genomförts genom upphandlade tjänster från Svenska Jägareförbundet. Under januari 2024 delredovisades uppdraget och i juni 2024 förlängdes avtalen med hjälp av den sista förlängningsoptionen som innebär att leverantören kommer att ansvara för tjänsterna även under 2025.

För respektive tjänst har leverantören lämnat in en årlig rapport med resultat. Rapportering av jägarnas jaktstatistik har samlats in nationellt och regionalt och de sammanställda resultaten har sedan tillgängliggjorts via Svenska Jägareförbundets webbplats. Delar av insamlade jaktdata har använts till den internationella rapporteringen enligt art- och habitatdirektivet till EU. Svenska jägareförbundet har inom avtalsåret utvecklat vidare det rapporteringsverktyg som tillhandahåller möjligheten att rapportera in fällt vilt. Insamling av dött vilt i syfte att övervaka viltsjukdomar stimuleras fortsatt genom upphandlad tjänst. Tjänsten bedöms bidra till att öka sannolikheten för en tidig upptäckt av viltsjukdomar i landet. Det fortsatta arbetet med eftersök av trafikskadat vilt har vidare underlättats genom tillgång på kontaktpersoner och kompetenta eftersöksekipage och bedöms minska viltets lidande. Ökad kunskap om och stimulans av samverkan har fortsatt skett inom klövviltförvaltningen genom informations- och samverkansmöten som hållits över hela Sverige med god geografisk täckning.

REGERINGSUPPDRAG OM STORSKARV

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har under november 2024 slutredovisat ett regeringsuppdrag om storskarv. Slutredovisningen har omfattat en rapport avseende kompletterande predation- och födosöksstudier som förstärker kunskapen nationellt och regionalt om storskarven och därmed ger stöd åt en ekosystembaserad förvaltning som omfattar fisket. Sammanfattningsvis har rapporten och de genomförda studierna lagt grunden till en bättre framtida uppföljning av storskarvarnas födoval och rumsliga dynamik. Uppdraget har samordnats av Naturvårdsverket.

EFFEKTERNA AV ATT MEDEL FRÅN ROVDJURSAVVISANDE STÄNGSEL ÖVERFÖRTS FRÅN LANDSBYGDSPROGRAMMET

Länsstyrelserna har rapporterat att det är fördelaktigt att stöden för viltskador nu är samlade på en enhet inom länsstyrelserna. Det bidrar till förenkling både i hanteringen av stödet och för den enskilde som ansöker om stöd.

FÖREBYGGA OCH ERSÄTTA VILTSKADOR

Medel ur anslag 1:7 *Ersättningar för viltskador m.m. (Viltskadeanslaget)* har betalats ut till samtliga län under året. Länsstyrelserna använder medlen till ersättningar för uppkomna skador, respektive bidrag till förebyggande åtgärder, samt kostnader som hänförs arbete inom viltskador, såsom besiktningar, utbildningar och information. Effekten av anslagspostens användning är att tamdjursägare och lantbrukare får ett ekonomiskt incitament att arbeta förebyggande mot skador av vilt som är fredat, vilket ger färre skadetillfällen och mindre skador per tillfälle. Dessutom är det troligt att möjligheten att ansöka om och erhålla ersättning när skada inträffat, bidrar till att upprätthålla, eller möjligen öka, en acceptans för den viltpolitik som bedrivs i landet. Arbetet med att minska skador samt att ersätta de skador som ändå uppkommer är avgörande för att upprätthålla en god livsmedelsproduktion, på kort sikt såväl som på lång sikt. Anslaget har i princip förbrukats i sin helhet.

JÄGARREGISTRET

Under 2024 har Naturvårdsverket introducerat möjligheten att betala det statliga jaktkortet via Swish. Dessutom har myndigheten digitaliserat utskicken av välkomstbrev och jaktkort, vilket har resulterat i betydande ekonomiska och miljömässiga besparingar. Vi har också bytt betaltjänst från Nets till Swedbank och infört maskinell inläsning av bankgirofiler för att öka säkerheten och minska beroendet av enskilda personer i våra rutiner.

Tabell 8. Personer som tagit komplett jägarexamen* (uppdelat på kön).

Jaktår	2022**	2023**	2024
Kvinna	1388	1393	1398
Man	5 214	4 920	5 468
Totalt	6 602	6 313	6 866

* En Kompletta jägarexamen innebär att en person har klarat samtliga delprov i jägarexamen med godkänt resultat.

** Jämförelsen skiljer sig från siffrorna i årsredovisningen 2023 på grund av efterföljande justeringar, såsom sena inrapporteringar av provtillfällen, vilket påverkar statistiken.

Tabell 9. Antal utfärdade jaktkort.

Jaktår	2021–2022*	2022–2023*	2023–2024
Till kvinnor med svenskt personnummer	21797	21947	21930
Till män med svenskt personnummer	237756	233607	227721
Till utländska kvinnor	1145	1257	1305
Till utländska män	24884	24879	26029
Till utländska personer, okänt kön	64	64	57
Totalt	285 646	281754	277 042

* Jämförelsesiffrorna avviker från de belopp som anges i årsredovisningen 2023 på grund av efterföljande justeringar, exempelvis felbetalningar, sjukdomsfall och dödsfall, vilket påverkar statistiken.

Trots att antalet sålda jaktkort har minskat, är det positivt att antalet personer som tar jägarexamen har ökat. Detta visar på ett fortsatt starkt intresse för jakt och viltvård, vilket kan bidra till att säkra jaktens framtid och engagemanget för naturen.

Tabell 10. Hanteringskostnader för jaktkort.

Jaktår	2021–2022	2022–2023	2023–2024
Totalt tkr per kalenderår	6979	7627	8120
Per utfärdat jaktkort, kr	22	26	28

8. Klimat och luft

Resultatområdet är ett av tre områden som avser myndighetens förvaltnings- och åtgärdsarbete. Här ingår bland annat arbetet med genomförande av klimat- och luftpolitiken, till exempel genom EU:s utsläppshandel och Klimatklivet. Här ingår även uppföljning av Sveriges klimat- och luftmål, scenarier för utvecklingen framåt och analys och utveckling av förslag på ytterligare styrning mot målen. Det övergripande syftet är att bidra till nationella och internationella målsättningar i arbetet med minskad klimat- och luftpåverkan, men även miljöpåverkan i stort. Området fokuseras främst på miljökvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning och Skyddande ozonskikt. Resultatområdet bidrar därigenom även till FN:s globala hållbarhetsmål Bekämpa klimatförändringen, samt flera andra globala hållbarhetsmål. Klimatanpassning ryms inom resultatområdet Hållbart samhälle.

Resultatbedömning

Myndighetsmål	Bedömning
Vi har bidragit till att stärka den nationella klimat- och luftvårdspolitiken genom analyser och förslag på åtgärder och styrmedel samt genomförande av politiken som leder till att uppnå såväl luft som klimatmål samt ökad civil beredskap	På god väg

Vi bedömer att vi är på god väg att nå myndighetsmålet genom att vi har tillhandahållit kunskapsunderlag som skapat förutsättningar till att uppnå såväl luft- som klimatmål inom Sverige och EU genom statistik, scenarier och en rad analyser inom olika regeringsuppdrag, bland annat en omfattande analys av konsekvenser för Sverige av det föreslagna EU-målet till 2040.

Nationellt har vi bidragit till genomförande av politiken genom Klimatklivet där vi på ett rättssäkert sätt använt anslag 1:16 *Klimatinvesteringar* till effektiva åtgärder för den gröna omställningen och ökad civil beredskap. Klimatklivet satte under året rekord i beviljade medel; 5 400 mnkr, varav knappt 1 600 mnkr inom laddinfrastruktur. Detta förväntas generera en utsläppsminskning på knappt 900 000 ton CO₂ ekvivalenter/år. Av det årliga anslaget användes 2 300 mnkr samtidigt som bemyndigandet nyttjades fullt ut.

Naturvårdsverket har genomfört EU utsläppshandel ETS 1 och ETS 2 samt gränsjusteringsmekanismen för koldioxid (CBAM) med fokus på rättssäkerhet, effektivitet och bidragit till utvecklingen av dessa styrmedel. Detta genom att granska och utfärda tillstånd, utöva tillsyn, vägleda verksamhetsutövare och importörer, delta i EU:s lagstiftningsarbete för att bland annat bidra till utvecklingen av dessa klimatstyrmedel.

Vägen till klimatmålen och analys av klimatpolitiken

Regeringsuppdrag om analys av förslag till klimatåtgärder på EU-nivå

Naturvårdsverket har i uppdrag att löpande analysera förslag från Europeiska kommissionen på åtgärder som kan införas på EU-nivå samt andra relevanta förslag som kopplar till EU:s befintliga och kommande klimatmål. Under 2024 har fyra deluppdrag redovisats. Två av redovisningarna är analyser kopplade till EU-kommissionens förslag till 2040-mål och utgör ett viktigt underlag till regeringen för att ta fram en svensk position. Den tredje delredovisningen är en analys av kommissionens meddelande om industriell koldioxidförvaltning och den fjärde delredovisningen presenterar en omfattande analys av utvecklingen hos EU:s medlemsländer inom Ansvarsfördelningsförordningen (ESR) och förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (Land Use, Land-Use Change and Forestry, LULUCF). Den sista delredovisningen ger svar på frågor om det kan finnas utrymme att förvärva av andra medlemsländer och utgör även underlag inför kommande förhandlingar under 2025–2026 om EU:s 2040-mål och reviderad styrning för att nå de nya målen.

Utsläppsstatistik för växthusgaser

Naturvårdsverket publicerar årligen både preliminär och slutlig statistik över utsläppen av växthusgaser, för uppföljning av de svenska klimatmålen och Sveriges åtagande inom EU. Statistiken utvecklas löpande, bland annat för att bättre kunna följa utvecklingen mot målen. Ett exempel är att fortsatt utveckling av metoden fem-tan skett, vars syfte är att förbättra skattningar av nettoupptag i levande biomassa i Sveriges klimatrapportering. Metodiken har använts i decemberpubliceringen av klimatstatistiken vilket gett bättre skattningar av utvecklingen i markanvändningssektorn. Ett annat exempel är genomförda förbättringar inom jordbrukssektorn där ett antal justeringar infördes i nationella utsläppsberäkningarna. Här har Hushållningssällskapet Halland och RISE genomfört ett projekt på uppdrag av Naturvårdsverket med syfte att förbättra skattningar av emissionsfaktorer för metan vid gårdsbaserad rötning av stallgödsel och konventionell lagring av flytgödsel. Naturvårdsverket redovisade i december slutgiltig officiell statistik för utsläppen av växthusgaser för 2023.

Regeringsuppdrag om underlag till klimatredovisning

Naturvårdsverket har i enlighet med instruktionen levererat underlag till regeringen för den Klimatredovisning som regeringen presenterade i samband med budgetpropositionen för 2025. I underlaget beskrivs utsläppsutvecklingen, de viktigaste besluten inom klimatpolitiken under året och vad de besluten kan betyda för utvecklingen av växthusgasutsläppen. I underlaget ingår också scenarier över framtida utsläpp samt en samlad bedömning av möjligheten för Sverige att nå de av riksdagen beslutade klimatmålen och de EU-åtaganden Sverige har. Efter det att underlaget till klimatredovisning lämnats till Regeringskansliet har Naturvårdsverket bistått regeringen med ytterligare underlag och analyser då detta efterfrågats.

Regeringsuppdrag om hur EU:s reviderade LULUCF-förordning ska tillämpas i Sverige

Naturvårdsverket har haft i uppdrag av regeringen att analysera vilka åtgärder som behövs för tillämpning och uppföljning av förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (Land Use, Land-Use Change and Forestry, LULUCF) samt tillämpning av styrningsförordningen, som båda har reviderats.

Analysen visar att Sverige redan har stora delar av rapporteringen och granskningen på plats men behov av tydliggjorda processer har identifierats. Till följd av lagda förslag i uppdraget har Naturvårdsverket i regleringsbrevet för 2025 fått i uppdrag att förbereda efterlevnadsrapport för LULUCF i enlighet med förslaget i redovisningen.

Genomförande av klimatpolitiken

Utsläppshandel

EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU ETS) är EU:s främsta verktyg för att minska mänskliga klimatutsläpp och det är därför centralt för att nå svenska, europeiska och globala utsläppsmål. Naturvårdsverket är utpekat som central myndighet i Sverige för EU ETS. Som en del i EU:s klimatpaket Fit For 55 pågår betydande förändringar som förs in i utsläppshandeln och resurser har lagts på att utreda hur dessa bör införlivas i den svenska lagstiftningen. Dessutom har Naturvårdsverket bidragit till Sveriges genomförande av ett nytt utsläppshandelssystem (ETS 2) som ställer krav på bränsleleverantörer och sjöfart för fartyg med en viss innesluten volym (bruttodräktighet som överstiger 5 000).

EU:s system för handel med utsläppsrätter – ETS 1

Naturvårdsverket har under året fattat beslut om att återkalla tillstånd för 480 anläggningar (av idag totalt 750) inom ETS 1. Det beror på ändrade nationella regler där små fjärrvärmeanläggningar utesluts samt nya EU-regler som anger att anläggningar som använder minst 95 procent bibränslen inte längre ska vara med i utsläppshandelssystemet. Dessa beslut gäller from 1 januari 2026. Även om det handlar om ett stort antal anläggningar som exkluderas från utsläppshandeln motsvarar de mindre än en procent av utsläppen i systemet.

Inom ETS 1 ges gratis tilldelning av utsläppsrätter för att minska risken att produktionen flyttar utanför EU. Anläggningarna ansöker i femårsperioder. Naturvårdsverket har granskat svenska anläggningars ansökningar om gratis tilldelning och skickat vidare dessa till EU-kommissionen för fortsatt handläggning och beslut. Preliminärt rör det sig om 198 svenska anläggningar som kommer få ungefär 56 miljoner utsläppsrätter under åren 2026–2030. Jämfört med åren 2021–2025 kommer gratistilldelningen minska med en tredjedel. Naturvårdsverket har hittills granskat 83 av cirka 400 inlämnade verksamhetsnivårappporter för 2023 och handlagt 84 anmälningar från verksamhetsutövarna om ändrade övervakningsmetodplaner. Utöver ärendehandläggning har Naturvårdsverket bidragit till EU:s arbete med uppdatering av regelverket för gratis tilldelning inför perioden 2026–2030, och i detta arbete aktivt verkat för att gratis tilldelning ska vara teknikneutral och stärka incitament för energieffektivisering och utsläppsminskning.

Naturvårdsverket har hållit informationsträffar med verksamhetsutövare och publicerat regelbundna nyhetsbrev för att informera om nyheterna inom utsläppshandeln. Innehållet på Naturvårdsverkets webbplats har utökats för att göra informationen mer tillgänglig även för de som inte är yrkesverksamma inom utsläppshandel där intresset av utsläppshandel ökat jämfört med tidigare. Som en del av vårt tillsynsarbete har 16 utsläppsrapporter inom ETS 1 valts ut och granskats samt 303 nya eller justerade övervakningsplaner, (till och med den 14 november 2024) godkänts.

Sjöfart och flyg

Sjöfart (fartyg med bruttodräktighet över 5 000) inkluderas gradvis i ETS 1 från 2024 och ska 2026 vara helt infasat i systemet. Naturvårdsverket har som behörig myndighet fått in 166 övervakningsplaner (en per fartyg) från 44 rederier (både svensk- och tredjelandsregistrerade), där primärt slutdatum för myndighetens godkännande är 6 juni 2025. Naturvårdsverket har skapat ett arbetssätt för granskningsprocessen för den nya sektorn. Inom flyget för ETS har nya beslut om tilldelning fattats av Naturvårdsverket i enlighet med de nya reglerna i ETS-direktivet efter uppdatering av Fit for 55. Naturvårdsverket har även löpande bidragit med Sveriges ståndpunkter gällande genomförandet av sjöfarten och flyget i EU-kommissionens expertgruppmöten.

Nya utsläppshandelssystemet ETS 2

Naturvårdsverket har bidragit till Sveriges genomförande av det nya utsläppshandelssystemet ETS 2, inklusive framtagandet och analys av nödvändiga författningsändringar i lag (2020:1173) och förordning (2020:1180) om vissa utsläpp av växthusgaser, vilka reglerar ETS 2 i Sverige. Författningsändringarna trädde i kraft den 1 november 2024.

Från och med den 1 januari 2025 ska aktörer som omfattas av tillståndsplikt inom ETS 2 ha inkommit med en tillståndsansökan till Naturvårdsverket via EU:s digitala rapporteringssystem, EU ETS Reporting Tool (ERT). För att nå ut till dessa aktörer har Naturvårdsverket genomfört flera informationsinsatser, bland annat sex externa informationsmöten samt utskick av brev till 550 potentiellt tillståndspliktiga verksamheter. Naturvårdsverket har även deltagit löpande i EU-kommissionens expertgrupp CCEG ETS 2 för implementering av ETS 2 på EU-nivå samt medverkat i utvecklingen av ERT.

Gränsjusteringsmekanismen för koldioxid (CBAM)

Naturvårdsverket är behörig myndighet och utövar sedan 1 juli 2024 tillsyn över EU:s gränsjusteringsmekanism för koldioxid (Carbon Border Adjustment Mechanism – CBAM). CBAM-förordningen började tillämpas den 1 oktober 2023 och omfattar import av vissa järn- och stålvaror, cement, gödsel, aluminium, vätgas och elektricitet. CBAM är en del av Fit for 55-paketet och syftar till att minska risken för koldioxidläckage som kan uppstå om industrier flyttar från EU till andra länder för att slippa EU:s koldioxidpriser och klimatregler. Koldioxidläckage kan också uppstå när importvaror ersätter likvärdiga men mindre koldioxidintensiva varor tillverkade inom EU.

Under det gångna året har verksamheten inom CBAM upprättats för att kunna stödja ett effektivt införande av CBAM-reglerna i Sverige. Samverkan och kontakter med EU-kommissionen och svenska myndigheter som till exempel Tullverket har varit en viktig del i arbetet för att bygga upp kunskap. En referensgrupp har bildats med ett tiotal branschorganisationer som träffats digitalt två gånger under 2024 och kommer att fortsätta träffas ett par gånger årligen.

Målsättningen med väglednings- och informationsinsatserna har framför allt varit att bistå de ungefär 6 000 svenska aktörer som importerat varor som omfattas av CBAM. Naturvårdsverkets webbplats har utvecklats vad gäller information om CBAM-reglerna, lathundar för rapportering och instruktionsfilmer. I april startades ett informationsbrev som skickas ut ungefär månadsvis och riktar sig till importörer som är skyldiga att rapportera CBAM-varornas utsläpp kvartalsvis. Under januari-oktober 2024 besvarade Naturvårdsverket drygt 2 200 telefonsamtal och 2 650 mejlfrågor om CBAM.

Den stora efterfrågan från företag på vägledning bekräftades av Naturvårdsverkets kundundersökning som genomfördes i slutet av 2024. 92 procent av företagen uppgav att de har ett ganska eller mycket stort behov av vägledning, särskilt inom metoder och beräkning av faktiska utsläppsvärden samt vilka uppgifter som behövs från leverantören. Naturvårdsverket kommer fortsatt behöva vidareutveckla vägledningen, med hänsyn till att ungefär en tredjedel av respondenterna ansåg att myndigheten lyckats möta behovet av vägledning ganska eller mycket väl.

I slutet av mars hade cirka 15 procent av de rapporteringsskyldiga företagen i Sverige rapporterat för CBAM-varor som de importerat under fjärde kvartalet 2023. Efter Naturvårdsverkets informationsinsatser under året ökade andelen till cirka 20 procent, och har varit kring den nivån under de efterföljande kvartalen, se tabell 11. En av informationsinsatserna var ett riktat utskick till 6 185 företag och privatpersoner som Naturvårdsverket gjorde i april, för att informera om kravet på att rapportera utsläppen kopplade till importvaror som omfattas av CBAM. Information har även spridits genom deltagande i externa evenemang som exempelvis Tulldagarna i Göteborg, Malmö, Stockholm och digitalt. Naturvårdsverket har även inlett ett tjugotal tillsynsärenden på uppmaning av EU-kommissionen för att övervaka utebliven eller felaktig CBAM-rapportering.

Tabell 11. Antal företag som importerat CBAM-varor under varje kvartal och antal som rapporterat för motsvarande import.

	Kvartal 4 2023	Kvartal 1 2024	Kvartal 2 2024	Kvartal 3 2024
Antal rapporteringsskyldiga företag	3 166	3 020	2 264	2 670
Antal företag som rapporterat	477 (660*)	664	531	575
Andel företag som rapporterat, procent	15 (20*)	22	23,5	21,5

* Utfall efter Naturvårdsverkets informationsutskick i april 2024.

Under den senare delen av 2024 har samverkan skett med andra myndigheter för att förbereda inför den ansökningsprocess som kommer att inledas i början av 2025 och som innebär att importörer kan ansöka hos Naturvårdsverket om att bli godkända CBAM-deklaranter – ett krav för att kunna importera CBAM-varor från och med 2026.

Klimatklivet

Det har varit ett fortsatt stort intresse för gröna investeringar hos företag och andra aktörer. De vanligaste åtgärdskategorierna bland de inkomna ansökningarna är uppförande av laddstationer och energikonvertering. Inom Klimatklivsförordningen står företag för 88 procent av de inkomna ansökningarna, medan kommuner och kommunala bolag sammanlagt står för tio procent. Resten står övriga organisationer för, däribland bostadsrättsföreningar, stiftelser och ideella föreningar. Klimatklivet har fått in 5 826 ansökningar och beviljat 4 071 av dessa. Under året har cirka 2 300 mkr betalats ut. Totalt har 47 819 nya laddpunkter beviljats stöd från Klimatklivet och Ladda bilen, om sammanlagt 1 558 mnkr. För Klimatklivet redovisas antalet planerade laddpunkter som beviljats stöd under året. För Ladda bilen redovisas antalet uppförda laddpunkter där även beslut att betala ut stöd fattats under året. Omvärldsläget har inneburit att förlängning av genomförandetiden beviljats för ett flertal åtgärder. Förseningarna beror bland annat på problem i leverantörskedjor, osäkerhet om energiförsörjning och utmaningar kring finansiering. Klimatklivet ska ge stöd åt de ansökningar som uppvisar störst utsläppsminskning av växthusgaser per investerad krona. I varje ansökan gör den sökande en utsläppsberäkning, som granskas av Naturvårdsverket. Tillsammans förväntas de åtgärder som beviljats stöd sedan Klimatklivets start att bidra med en minskning av växthusgaser i Sverige och utomlands som motsvarar cirka 5,4 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Utav det bedöms 80 procent vara additionella, vilket innebär att 4,3 miljoner ton CO₂e per år bedöms komma till stånd genom stöd från Klimatklivet. Här ingår såväl direkta utsläppsminskningar som förutsättningsskapande åtgärder som i nästa led leder till minskade utsläpp, till exempel laddinfrastruktur som möjliggör elektrifiering av transportsektorn. Den förväntade utsläppsminskningen kan därför inte likställas med en motsvarande minskning av Sveriges territoriella utsläpp.

Tabell 12. Resultat från Klimatklivet*.

	Summa 2015–2019	2020	2021	2022	2023	2024
Antal inkomna ansökningar	7 209	1 019	1 605	2 034	1 259	5 826
Antal beviljade ansökningar**	3 564	509	723	970	207	4 874
Vår hanteringskostnad, tkr ***	98 660	52 136	63 650	70 037	82 078	108 186
Omfattning av anslaget, tkr	5 115 395	2 857 079	2 286 000	2 709 000	2 441 658	4 925 000
Utbetalda medel, tkr	3 360 791	649 141	1 610 180	1 907 987	1 745 970	2 280 186
Beslutade medel, tkr	6 132 947	2 329 545	2 851 471	4 529 138	1 066 745	5 432 949
Total investeringskostnad, inklusive den sökandes del, tkr	13 345 566	5 163 765	7 148 593	10 646 036	1 949 631	11 757 533
Förväntad utsläppsminskning ton/år, sammanlagt i beviljade åtgärder	1 819 345	405 030	589 305	1 054 167	148 004	889 866

* Siffrorna för tidigare år justeras inte. Siffrorna ger en bild av resultaten vid varje årsskifte, men kan inte adderas för att se Klimatklivets samlade resultat, detta eftersom åtgärder kan upphävas och ändras.

** Antal beviljade ansökningar baseras på de ansökningar som beviljats stöd under året och som fortfarande var beviljade vid årsslutet, oavsett vilket år ansökan gjordes.

*** Hanteringskostnaden för 2019 har justerats då vi ändrat beräkningsätt.

2024 skedde den första utlysningen enligt EU-kommissionens nya regler som beslutades sommaren 2021 om laddinfrastruktur och infrastruktur för vätgastankstationer. Den sammanlagda avsatta potten stöd att bevilja uppgick till 250 mnkr. 33 anbud inkom som sökte totalt 747 mnkr i stöd. Klimatklivet kunde i slutändan bevilja 225 mnkr i stöd utspritt på 12 separata anbud och vätgastankstationer som planeras etableras från Trelleborg, längs med de stora vägnäten, upp till Kiruna.

Den 27 februari 2024 trädde en ändring i kraft i Klimatklivsförordningen vilket gör gällande dels att Klimatklivet inte längre ger stöd till inköp av personbilar. Där fanns tidigare en hänvisning till förordningen om bonus malus som också upphört, samt lätta lastbilar, lätt buss eller buss i klass I.

Därtill får Klimatklivet inte heller ge stöd till miljöarbetsmaskiner och fordon som är berättigade till stöd från Energimyndighetens investeringsstöd Klimatpremiem. Förordningsändringen har gjort att Klimatklivet under 2024 i princip inte beviljat stöd till några fordon samt att färre antal arbetsmaskiner erhållits stöd.

Ladda bilen

Inom Klimatklivet ges stöd till icke-publik laddinfrastruktur vid bostäder och arbetsplatser. Stödet ges i enlighet med förordningen (2019:525) om statligt stöd för installation av laddningspunkter för elfordon. På Naturvårdsverkets webbplats finns vägledning om olika sätt att ansöka om bidrag. Över 4 526 ansökningar har inkommit avseende stöd till icke-publik laddning inom Ladda bilen. Myndigheten har beslutat att 524 mnkr ska delas ut till drygt 4 000 åtgärder för installation av över 43 000 laddpunkter. Ansökningar hanteras delvis genom ett automatiserat flöde för dem som äger fastighetsbeteckningen där laddpunkten ska uppföras, vilket innebär en enklare och snabbare ansökningsprocess för den sökande. Ladda bilen har under året utvecklat nya processer för kontroller och efterkontroller samt för att möjliggöra att fler ärenden ska hanteras automatiserat, vilket ger myndigheten underlag för säkrare bidragshantering. I juni 2024 redovisade Naturvårdsverket ett regeringsuppdrag med förslag på ändringar i förordningen. Dessa förslag syftar till att nyttja möjligheterna som finns i EU:s statsstödsregler, till exempel att ge stöd till större fastighetsägare, och bedöms möjliggöra att fler relevanta målgrupper kan söka stöd för laddinfrastruktur. I väntan på beslut från regeringen har en förstudie startats för att möjliggöra olika scenarion i uppdraget.

Kontroll av beviljade åtgärder

Att besöka verksamheter utgör en del av Naturvårdsverkets kontroll av de åtgärder som beviljats stöd. Vi har tillsammans med länsstyrelserna genomfört besök avseende 138 åtgärder hos stödmottagare runt om i landet, varav 20 besök var fysiska, 22 hybrida (där länsstyrelser medverkat fysiskt och Naturvårdsverket digitalt) och resterande helt digitala. Detta innebär att antal platsbesök ökat något från föregående år samtidigt som vi ser en trend av fler fysiska platsbesök. Kontrollen på plats är ett sätt att säkerställa att åtgärdens förväntade resultat uppnåtts och kompletterar de läges- och slutrapporter som stödmottagaren inkommer med. Hittills har kontrollerna visat att åtgärderna i huvudsak har genomförts såsom angivits i respektive ansökan. Utöver kontroll, är platsbesöken viktiga för Klimatklivets fortsatta utvecklingsarbete och för att underlätta och öka kontakten mellan Naturvårdsverket, länsstyrelserna och stödmottagarna.

Åtgärder för förbättrad luftkvalitet

I augusti redovisade Naturvårdsverket, tillsammans med Jordbruksverket, ett regeringsuppdrag om att utarbeta förslag till styrmedel för att uppfylla Sveriges åtaganden enligt takdirektivet. Syftet med uppdraget var att föreslå nya eller förändrade styrmedel för att minska ammoniakutsläppen från jordbrukssektorn. Förslag till förändrade eller nya styrmedel omfattade förstärkning och administrativa förenklingar av dagens investeringsstöd inom EU:s gemensamma jordbrukspolitik (Common agricultural policy, CAP), nytt arealbaserat stöd inom CAP tillsammans med en del skärpningar av krav vid gödselhantering.

Naturvårdsverkets förslag i regeringsuppdraget Översyn av åtgärdsprogram för luftkvalitet från 2020 har under året realiserats i förändringar i luftkvalitetsförordningen (2010:477) med inriktning på att förbättra kommuners arbete med åtgärder. En kommun vars luftföroreningar befinner sig över en bestämd nivå ska ta fram en förebyggande luftkvalitetsstrategi (FLIS) för att minska halterna och därigenom undvika att behöva ta fram ett formellt åtgärdsprogram enligt 5 kapitlet miljöbalken. En kommun har inkommit med en underrättelse att de påbörjat framtagandet av en förebyggande luftkvalitetsstrategi sedan förändringen trädde i kraft. Två kommuner har sedan senaste redovisningen fastställt åtgärdsprogram och fyra kommuner förväntas fastställa åtgärdsprogram inom kort.

Nytt i luftkvalitetsförordningen är även att de som har ett fastställt åtgärdsprogram ska redovisa till Naturvårdsverket hur arbetet går. Av 12 pågående åtgärdsprogram har 9 skickat in en årlig redovisning. Två av de som inte skickat in kommer avsluta sina åtgärdsprogram innan årsskiftet. Av de redovisade åtgärdsprogrammen bedömer tre kommuner att de inte kommer att klara miljökvalitetsnormen med befintliga åtgärder.

Naturvårdsverket har också fått bemyndigande i luftkvalitetsförordningen att kunna överlämna frågan om behov av ytterligare åtgärder till regeringen om det finns skäl att anta att ett nytt fastställt åtgärdsprogram inte leder till att miljökvalitetsnormerna följs eller att tiden för överskridande inte hålls så kort som möjligt.

Kväveoxidavgiften

Kväveoxidavgiften är ett ekonomiskt styrmedel med syftet att minska kväveoxidutsläppen (NOx-utsläppen) i Sverige och nå miljökvalitetsmålen Frisk luft, Bara naturlig försurning och Ingen övergödning. Genom Naturvårdsverkets tillsyn upprätthålls tillförlitligheten i styrmedlet.

Under 2024 har Naturvårdsverket utfört tillsyn över 289 anläggningar genom att granska deras kväveoxiddeklarationer för utsläppsåret 2023, samt genom revisionsbesök vid sex av dessa anläggningar. Vi har löpande gett verksamhetsutövarna vägledning vilket har förbättrat deras genomförande och stärkt tillförlitligheten i de deklarerade uppgifterna. Utöver det har vi fortsatt arbeta med ändringar av nuvarande föreskrifter om mätutrustning (NFS 2016:13) samt utvecklat och förbättrat det interna it-systemet.

Resultat av deklarationsgranskningen är att det var fler avgiftspliktiga produktionsenheter under 2023 jämfört med det föregående utsläppsåret 2022. Bland dessa produktionsenheter minskade både den producerade energin och det totala NOx-utsläppet jämfört med 2022. Det totala NOx-utsläppet inom avgiftssystemet har inte minskat i relation till den producerade energin. Detta tyder på att den tidigare nedåtgående trenden, med mindre utsläpp av kväveoxider per producerad energi, från avgiftens införande har avtagit.

9. Hållbart samhälle

Resultatområdet Hållbart samhälle är ett av tre områden som avser myndighetens förvaltnings- och åtgärdsarbete. Här ingår bland annat arbetet med efterbehandling av förorenade områden, förebyggande åtgärder för en mer giftfri miljö, avfallsförebyggande och avfallshantering, avloppshantering, samhällsplanering och bullersamordning. Naturvårdsverket har som beredskapsmyndighet inom området avfall och avlopp påbörjat en nationell risk- och försörjningsanalys för att identifiera och bidra till att minska sårbarheter inom området.

Resultatbedömning

Myndighetsmål	Bedömning
Kommunerna använder våra underlag när de fattar beslut som leder mot hållbar samhällsomställning.	På god väg
Vi synliggör hälsoperspektivet som drivkraft i miljöarbetet i ett bredare sammanhang.	Lång väg kvar

Inom resultatområdet är kommunerna en av våra nyckelaktörer både i planeringsfrågor och som tillsynsmyndigheter respektive huvudmän för samhällsviktig verksamhet inom avlopp och avfall. Under året har vi fortsatt fått ett stort gensvar från kommunerna där vi noterar att så väl frågor till oss som ansökningar alltmer tar avstamp i våra tillsynsväglednings- och vägledningsmaterial. Den stora mängd nya och reviderade EU-lagstiftning som förhandlats under senare år påverkar i hög grad de beslut som tas på kommunal nivå vilket i sin tur genererat behov av reviderad tillsynsvägledning och klargörande från Naturvårdsverket.

Vi har under året arbetat för att tillhandahålla målgruppsanpassad information på vår webbplats och har under året noterat en ökad efterfrågan på de webinarium vi hållit inom ny vägledning och tillsynsvägledning inom avfalls- och avloppsområdet. Störst deltagande har det varit till webinarieriet om förorenade områden inklusive PFAS, med mellan 300–700 deltagare per tillfälle. Även webinarieriet om plast respektive grönplanering hade stor målgrupp och drog snitt 400 anmällda. Detta arbetssätt vill vi fortsatt utveckla då det på ett effektivt sätt bidrar till en enhetlig tolkning av lagstiftningen.

Neddragningarna på Naturvårdsverket för att anpassa oss till 2025-års budgetförutsättningar har redan i år begränsat våra möjligheter att arbeta för att synliggöra hälsoperspektivet som drivkraft i miljöarbetet.

Giftfria kretslopp

Efterbehandling av förorenade områden

Naturvårdsverket ansvarar för nationell samordning när det gäller förorenade områden samt administration, uppföljning och utvärdering av statlig finansiering för avhjälpande av föroreningssskador via anslag 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden*, se tabell 13. Naturvårdsverket beviljar statlig finansiering för efterbehandlingsåtgärder både som bidrag och som medel till stöd.

Många av de idag riskklassade objekten i riskklass 1, de som innebär högst risk för hälsa och miljö, är antingen i ett pågående utredningsskede eller i pågående eller avslutad åtgärd vilket innebär att många av de värst förorenade områdena har påbörjat sin efterbehandling. Ett statligt finansierat projekt pågår ofta under en längre tid med flera inledande miljötekniska undersökningar innan efterbehandlingsåtgärder kan vidtas. Antalet ansökningar om statlig finansiering till åtgärder ökar återigen stadigt efter drygt tre år med osäkerheter i bidragssystemet. Den inbromsning som blev efter införandet av stödförordningen har släppt. Under 2024 har Naturvårdsverket beviljat finansiering av medel till stöd till åtta åtgärder varav fem för bostadsbyggande. Naturvårdsverket har fått indikationer från aktörer om ett fortsatt stort intresse för detta finansieringsalternativ. Under år 2024 initierade vi dessutom ett nytt bidrag till pilotprojekt i stor skala för test av metoder för förorenade områden, som statliga myndigheter, kommuner, branschorganisationer, ideella organisationer och andra icke vinstdrivande verksamheter kan söka. Totalt tre pilotprojekt har beviljats bidrag om totalt cirka 38,5 mnkr. Bidraget bedöms leda till teknikutveckling, ökad åtgärdstakt, effektivare masshantering och minskad schakt och deponi.

Även de inventerade objekten har ökat vilket sannolikt beror på att nya inventeringar har gjorts som tilldelats en riskklass. Dessa inventeringar har varit högre än antalet åtgärder i riskklass 1–4 vilket föranlett en ökning av den totala mängden inventerade och riskklassade objekt. Åtgärdade områden medför att mark som kan användas för jordbruk bevaras för hållbar livsmedelsförsörjning, dricksvattentäkter skyddas och påverkad mark återanvänds för bostadsändamål och industriverksamhet. De åtgärder som genomförs bidrar i förlängningen till renare natur, friskare vatten och bättre livsmiljöer för både människor och djur, nu och för framtida generationer.

Naturvårdsverket arbetar även med två omfattande regeringsuppdrag under åren 2022–2025 som kopplar till arbetet med förorenade sediment (SESAM) och PFAS-förorenade områden (RUPFO). Båda regeringsuppdragen har arbetat intensivt med att stärka samordningen och vägledningen för inventering, branschklassning och riskbedömning. Ett omfattande arbete pågår även med att analysera konsekvenser av förslaget till nya riktvärden för PFAS. Arbetet med efterbehandling omfattar i huvudsak två spår. Ett spår där arbetet bedrivs via tillsyn med krav på ansvariga på utredningar och åtgärder och ett spår när ansvar saknas och staten står för finansieringen. Arbetet genomförs tillsammans med Statens geotekniska institut (SGI), Sveriges geologiska undersökning (SGU), Havs- och vattenmyndigheten (HaV) och länsstyrelserna. En mer utförlig beskrivning av hur anslaget har använts och hur regeringsuppdragen SESAM och RUPFO genomförts ges i den årliga lägesbeskrivningen, se *Resultat av arbetet med förorenade områden* som finns på Naturvårdsverkets webbplats (naturvardsverket.se).

Tabell 13. 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden anslagspost 1.

	2022	2023	2024
Avhjälpandeåtgärder av föroreningsskador, omfattning på anslaget, tkr	898 568	762 068	760 318
Avhjälpandeåtgärder av föroreningsskador Fördelade medel, tkr	494 742	439 236	570 418
Varav fördelat till åtgärder, tkr	380 567	310 192	382 404
Verifierande provtagning av PFAS. Fördelade bidrag, tkr	-	2 100**	30 754
Verifierande provtagning av sediment. Fördelade bidrag, tkr	-	600**	36 734
Totalt antal riskklassade objekt	27 335	27 135	27 397
Antal pågående och avslutade utredningar, (ackumulerat*)	1 189	1 274	1 348
Antal pågående åtgärder (inklusive sediment)	73	78	90
Antal pågående åtgärder av mark inför bostadsbyggande	6	4	5
Antal avslutade åtgärder, (ackumulerat*)	164	183	198
Antal avslutade åtgärder inför bostadsbyggande, (ackumulerat*)	11	16	18

* De ackumulerade siffrorna gäller från när anslaget inrättades.

** Beloppet 2023 är ändrat till tkr.

INVENTERING AV PFAS OCH FÖRORENADE SEDIMENT

Naturvårdsverket har sedan år 2023 gett bidrag till länsstyrelserna för så kallade verifierande provtagning av misstänkt PFAS-förorenade områden och sediment. Genom att ge dessa bidrag skapas förutsättningar för att komma vidare med fortsatta undersökningar och avhjälpandeåtgärder inom de områden där en föroreningsskada konstaterats. När en föroreningsskada konstateras genom verifierad provtagning kan tillsynsmyndigheten tillämpa 10 kapitlet i miljöbalken för att knyta ansvariga verksamheter till en förorening och ställa krav på åtgärder. Bidrag till verifierande provtagning ger därmed tillsynsmyndigheterna bättre förutsättningar, men behövs även för den statliga finansieringen där ansvarig för avhjälpandet helt eller delvis saknas. Under 2024 har Naturvårdsverket finansierat verifierande provtagning vid knappt 320 misstänkt PFAS-förorenade områden, i samtliga 21 län. Satsningen på verifierande provtagning fortsätter även under kommande år, för 2025 har Naturvårdsverket under året fattat beslut om verifierande PFAS-provtagning vid cirka 520 objekt, i samtliga 21 län. För sedimentområden har Naturvårdsverket fattat beslut om knappt 220 verifierande undersökningar. Det är länsstyrelserna som beslutar vilka objekt som kan vara aktuella för verifierande provtagning. De verifierande provtagningarna kopplar till det pågående arbetet med regeringsuppdragen om PFAS och förorenade sediment, vilka rapporteras årligen i *Lägesbeskrivning av arbetet med förorenade områden*.

VÄGLEDNING OM FÖRORENADE OMRÅDEN

Naturvårdsverket har publicerat flera nya vägledningar om förorenade områden under året. Vår nya tillsynsvägledning om ansvar för avhjälpande av föroreningsskada ger förutsättningar för aktuell, systematisk och rättssäker tillsyn, genom att redogöra för de miljörättsliga förutsättningarna för arbetet med förorenade områden. Även ansvariga för föroreningsskador kan ha stöd av vägledningen.

Vår nya tillsynsvägledning om bakgrundshalter och förorenade områden bedöms leda till bättre riskbedömningar och beslut gällande bakgrundshalter i mark som ska efterbehandlas eller bebyggas, genom att beskriva vilken hänsyn till bakgrundshalter tillsynsmyndigheten bör beakta i samband med beslut eller krav relaterat till en föroreningskada enligt 10 kapitlet miljöbalken.

I sedimentområden är frågan om ansvar ofta komplex och Naturvårdsverket har därför, tillsammans med länsstyrelserna, tagit fram en vägledning som ska underlätta arbetet med att utreda ansvar i sedimentområden och därmed bidra till att fler förorenade sedimentområden kan undersökas och åtgärdas. Inom ramen för tillsynsstrategin har vi även fortsatt vår vägledningsinsats för att stimulera tillsynsmyndigheter att i högre utsträckning prioritera och genomföra tillsyn av förorenade områden. Vi bedömer att insatsen underlättar för tillsynsmyndigheterna i arbetet med att rikta miljömässigt motiverade krav genom att förutsättningarna för systematisk tillsyn förbättras.

Markdirektivet

Naturvårdsverket har stöttat Regeringskansliet i förhandlingarna om det nya direktivet för övervakning av markhälsa och resiliens i rådsarbetsgruppen under året. Genom att samordna myndigheterna har vi bidragit till att få med det svenska perspektivet i förhandlingarna, vilket i sin tur har påverkat hur förslaget utformas. Markdirektivet genomgick trepartsförhandlingar i EU under senhösten 2024, och väntas beslutas inom kort.

Kraftsamling och samverkan om PFAS

STÄRKT SAMORDNING OCH VÄGLEDNING OM PFAS

Naturvårdsverket har under året publicerat en ny tillsynsvägledning om förorenat släckvatten från brandsläckande verksamhet finns publicerad på vår webbplats. Vi bedömer att vägledningen effektiviserar och harmoniserar tillsynen för verksamheter som hanterar förorenat släckvatten. Särskilt viktiga områden är att kontrollera om verksamheten har och tillämpar rutiner för riskminimerande åtgärder före, under och efter en brand. Vi ser också att vägledningen är användbar för verksamhetsutövare för att säkerställa sin efterlevnad av lagstiftningen, uppfylla sin egenkontroll och därigenom förebygga att PFAS-förorenad utrustning och släckvatten förorenar miljön. På vår webbplats finns även det gemensamma webinarium vi höll med Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) om hantering av släckvatten och riskbedömning av brandövningsplatser med PFAS för att ge ett samlat stöd till miljöinspektörer och räddningstjänster.

En ytterligare vägledningsinsats under året handlar om hur produktvalsprincipen kan tillämpas mer specifikt vid tillsyn av verksamheter som använder kemiska produkter som innehåller eller kan innehålla högfluorerade ämnen, PFAS. Vi bedömer att denna vägledning underlättar för tillsynsmyndigheterna i arbetet med att kontrollera och stötta verksamhetsutövarna. Detta så att de kan identifiera användning av och hitta alternativ till kemiska produkter som innehåller PFAS och på detta sätt minska den användning av PFAS som fortfarande är tillåten.

För att skapa förutsättningar för god samverkan och öka kunskapen om PFAS på nationell nivå finns dels ett öppet nätverk mellan svenska myndigheter, forskare, länsstyrelser, kommuner, företag och vattenproducenter, dels ett myndighetsnätverk med 14 myndigheter och Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Myndighetsnätverket träffas tre till fyra gånger årligen, och under 2024 träffades 244 deltagare från det öppna nätverket i ett hybridmöte på Naturvårdsverket. Arbetet i de nationella nätverken drivs i samverkan med flera andra myndigheter och Naturvårdsverket har en central roll som samordnande och pådrivande myndighet. Vår bedömning är att samverkan har bidragit till ökad kunskap och förbättrat samarbete mellan olika samhällsaktörer med ansvar för åtgärder för att stoppa spridningen av PFAS. Samtliga myndigheter som svarat på en utvärderingsenkät om PFAS-samverkan (svarsfrekvensen var 87 procent) anser att nätverken bidragit positivt till myndighetens egna PFAS-arbete i form av ökad kunskap om PFAS. 62 procent uppger att nätverken förbättrat den egna myndighetens samordning och samverkan mellan olika aktörer som är involverade i åtgärdsarbete om PFAS. Naturvårdsverkets två pågående regeringsuppdrag om PFAS är goda exempel på hur samverkan har förbättrats på myndighetsnivå bland annat till följd av det nationella nätverksarbetet.

SAMVERKAN MED MYNDIGHETEN FÖR SAMHÄLLSSKYDD OCH BEREDSKAP

Naturvårdsverket har under året stärkt och utvecklat samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ytterligare, dels genom tät samverkan i samband med utveckling och spridning av vägledning om förorenat släckvatten. Vi har även inlett ett samarbete med MSB för att ge stöd samt vägledning till kommunal räddningstjänst när det gäller hantering av brandövningsplatser som är förorenade av PFAS. Detta i enlighet med MSB:s regleringsbrev för 2024.

TILLSYNSVÄGLEDNING PFAS-FÖRORENADE OMRÅDEN

Naturvårdsverket har under året publicerat ny vägledning om tillsyn av PFAS-förorenade områden. Den nya tillsynsvägledningen om PFAS-förorenade områden bedöms leda till fler genomförda åtgärder och tydligare krav från tillsynsmyndigheten gentemot ansvarig verksamhetsutövare, genom att lyfta viktiga aspekter vid tillsyn av verksamheter som bör ställas till svars för en PFAS-förorening.

Inom ramen för regeringsuppdraget för PFAS-förorenade områden har vi under året uppdaterat den så kallade branschlistan som utgör en del i vägledningen för inventeringsarbetet av PFAS-förorenade områden. Vi bedömer att branschlistan underlättar arbetet för länsstyrelserna och Försvarsinspektören för hälsa och miljö som kartlägger det totala antalet PFAS-förorenade områden i Sverige. I det så kallade EBH-stödet där länsstyrelserna samlar informationen om förorenade områden finns det i 18 354 objekt med PFAS som potentiell förorening, 318 objekt har PFAS som primär förorening, och 388 objekt har PFAS som sekundär förorening (primär förorening är den förorening som är styrande för objektet). Länen arbetar fortlöpande med att komplettera informationen i EBH-stödet med uppmärkning av potentiell PFAS-förorening samt kvalitetssäkring, varför detta är en ögonblicksbild av hur det ser ut i nuläget.

Naturvårdsverket har i uppdrag att ta fram generella riktvärden för PFAS i mark. Som en del i den samhällsekonomiska konsekvensanalys som genomförs inför beslut om generella riktvärden har Naturvårdsverket gett Sveriges geologiska undersökning (SGU) ett fortsatt uppdrag att undersöka bakgrundhalter av PFAS i jord och grundvatten. Två pm har publicerats under 2024 avseende förekomst av PFAS i skogsmark respektive inledande screening av PFAS i grundvatten i områden utan kända lokala föroreningskällor.

VÄGLEDNING FÖR TILLSYN AV YRKESMÄSSIG ANVÄNDNING AV KEMIKALIER

I ett av fokusområdena i Sveriges nationella strategi för tillsyn enligt miljöbalken 2022–2025 ingår tillsyn av kemiska produkter hos så kallade nedströmsanvändare enligt Reach, det vill säga tillsyn av yrkesmässig användning av kemikalier. Naturvårdsverket har i samverkan med Kemikalieinspektionen tagit fram ny tillsynsvägledning som finns publicerad på vår webbplats. Vägledningen underlättar för tillsynsmyndigheterna och kan också användas av verksamhetsutövarna för att säkerställa sin efterlevnad av lagstiftningen, det vill säga att risker hanteras på ett säkert sätt och att förbjudna ämnen inte används inom verksamheten. Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen anordnade ett webinarium under våren där den nya vägledningen presenterades.

Cirkulär masshantering

Stora mängder massor uppstår i samhället som en följd av exploatering, nybyggnation och underhåll av infrastruktur. Årligen kan det röra sig om upp till 200 miljoner ton massor i Sverige. Naturvårdsverket har i tidigare uppdrag från regeringen konstaterat att det finns flera orsaker till att hanteringen av massor idag ofta innebär en ineffektiv resursanvändning och lämnat förslag på åtgärder. Parallellt med att förslagen nu är under beredning hos Regeringskansliet har vi fortsatt att utveckla tillsynsvägledning i syfte att kunna nyttja den resurs som massor utgör på ett hållbart och ändamålsenligt sätt. Våren 2024 remitterade vi en vägledning om riskbedömning för en hållbar masshantering och under året har vi sedan sammanställt och analyserat inkomna synpunkter. En ytterligare aktivitet som vi genomför 2024–2025 är en tillsynskampanj, för vilken vi utarbetat ett specifikt handläggarstöd. Vi bedömer att tillsynskampanjen leder till att tillsynsmyndigheternas begränsade resurser kan användas mer effektivt. Naturvårdsverket har under året också satsat extra på forskning, i syfte att öka kunskapen om de material som har potential att användas i anläggningsändamål, framför allt avseende de ingående ämnens miljö- och hälsoskadliga påverkan, biotillgänglighet och lakbarhet. Här har bland annat Lunds universitet tilldelats medel för att undersöka mobilitet och biotillgänglighet av bly, krom, arsenik, kadmium och koppar i restprodukter som återvinns i olika konstruktioner, till exempel metallseparatorad bottenaska (så kallad slaggrus), asfaltgranulat och krossad betong. Även bergmaterial och så kallad ferrokromslag ingår att undersöka i projektet.

Hållbar hantering av avlopp inklusive dagvatten

Naturvårdsverket har väglett och tillsynsväglett länsstyrelser, kommuner och verksamhetsutövare för att främja en hållbar hantering av avlopp inklusive dagvatten. I förlängningen bidrar det till bättre klimatanpassning, att förebygga förorenande utsläpp till mark- och vattenmiljön samt ökad cirkularitet. Vi har informerat om och uppdaterat vår webbplats med särskilt fokus på hållbar dagvattenhantering och nyheter om avloppsdirektivet, såsom nya krav på att främja återanvändning av vatten, energieffektivisering och att minska utsläpp av växthusgaser. Vi har initierat flera kunskapsinsatser inom området, se vidare kapitel 4, som resulterat i kunskapsrapporter om planering och underhåll samt generell kunskap om miljögifter i avloppsvatten, till stöd för tillsyn och när en verksamhetsutövare ska

investera i förbättrande åtgärder. Vi har bistått Regeringskansliet i förhandlingarna om nya avloppsdirektivet, se vidare i kapitel 6, samt samverkat i myndighetsnätverket för läkemedel i miljön. Det nyligen beslutade direktivet har därmed fått en rimligare ambitionsnivå och nödvändiga anpassningar till svenska förhållanden. Vi har även tagit fram en ny webb-vägledning om EU:s bevattningsförordning (2030/741/EU) som vi har kommunicerat på regionala webinarier. Vägledningen avser att främja återanvändningen av avloppsvatten och stötta i handläggningen enligt förordningen. Naturvårdsverkets arbete inom området genomför också vårt ansvar enligt åtgärd 1, 2 och 7 i vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2022–2027.

Cirkulär ekonomi

Ny nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program

Naturvårdsverket har under året tagit fram en ny nationell avfallsplan *Avfall i ett cirkulärt samhälle* och ett avfallsförebyggande program *Ett cirkulärt Sverige tänker efter – före*. Detta i enlighet med 9 kapitlet 11 § avfallsförordningen (2020:614) och för att uppfylla kraven i avfallsdirektivet. Det avfallsförebyggande programmet fokuserar på ökad resurseffektivitet i produktions- och konsumtions- samt användningsleden, för att förebygga att avfall uppkommer. Den nationella avfallsplanen är inriktad på förbättrad hantering av det avfall som uppkommit.

Förslaget till avfallsplan och avfallsförebyggande program remitterades under sommaren 2024 och 79 aktörer lämnade synpunkter vilket har förbättrat planen och programmet ytterligare. Under arbetets gång har dialog även förts med representanter från myndigheter, intresse- och branschorganisationer vilket har gett värdefulla bidrag och skapat ett engagemang kring planen och programmet. I samband med remissen hölls ett möte med syftet att underlätta inläsningen av de nya förslagen och vid lansering genomförde vi, i samarbete med Delegationen för Cirkulär ekonomi och Avfall Sverige även ett hybridmöte för 230 anmälda deltagare. Då aktörer vill få ytterligare inspiration och goda exempel på åtgärder samt kännedom om eventuella pågående och mer koordinerade insatser som de kan ansluta sig till så har vi under året även startat upp ett sådant arbete på vår webbplats där nya data och goda exempel med jämna mellanrum publiceras för att bidra till att hålla ämnet aktuellt.

Avfallsstatistiken bidrar till utvecklingen av träffsäkra styrmedel

Arbetet med att förbättra avfallsstatistiken inom alla områden har fortsatt, vilket är viktigt för övergången till en cirkulär ekonomi. Till exempel genomfördes under 2024 en stor plockanalysstudie på verksamhetsavfall som går till förbränning. Korrekt och jämförbar statistik bidrar till utvecklingen av träffsäkra styrmedel. De avfallsuppgifter som lämnas i företagens miljörapporter och som det föregående år gjorts en satsning kring att kvalitetsförbättra och strukturera, användes under året för att uppfylla rapporteringskraven enligt EU:s avfallsstatistikförordning, en rapportering som görs vartannat år.

Under året har vissa uppgifter från kommuner som tidigare inte samlats in nu fått en strukturerad digital insamling direkt av Naturvårdsverket. Naturvårdsverkets register för producentansvar användes som datakälla för flera EU-rapporteringar

och nationella måluppföljningar. Under 2024 rapporterades till exempel för första gången uppgifter om engångsplastprodukter enligt EU-gemensamma krav. Metoden för att ta fram data till egna medelsrapporteringen har utvecklats vidare i syfte att eftersträva jämförbara data med övriga EU-länder och under 2024 tog Naturvårdsverket fram en inventeringsrapport för rapporteringen, i syfte att i detalj redovisa för kommissionen hur data tas fram och beräknas. Egna medelsrapportering är uppgifter som lämnas till kommissionen för beräkning av egna medel baserade på plastförpackningsavfall som inte materialåtervinns enligt EU-rådets förordning 2021/770 av den 30 april 2021.

För att stärka kunskapsutbytet i Norden gällande metod och jämförbarhet avseende uppföljningen av EU:s återvinningsmål för kommunalt avfall, har Naturvårdsverket aktivt medverkat i ett projekt finansierat av Nordiska ministerrådet.

Cirkulär ekonomi möjliggörare för klimatomställning

Naturvårdsverket har under året bistått Regeringskansliet i EU-arbetet för att driva pågående lagstiftningsprocesser inom EU:s gröna giv framåt. Detta bland annat i förhandlingarna om förordningen om ekodesign för hållbara produkter, förpackningsförordningen, avfallsdirektivet som inkluderar förslag om producentansvar textil och mål för minskat matsvinn samt direktivet om gröna påståenden. Vi har även bidragit med expertkompetens och analyser till Kommittén för ekonomiska styrmedel SOU 2024:67 och till Klimat- och näringslivsdepartementets bokstavs-utredning om reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi KN2024/02249.

Vi har uppdaterat Nationella energi- och klimatplanen (NEKP) som Energimyndigheten är ansvariga för, och Biennial transparency report (BTR) med styrmedel som visar på kopplingarna mellan omställningen till en cirkulär ekonomi och klimatarbetet. Vi har även tillsammans med EEA tagit fram en landsprofil för Sverige om policy för cirkulär ekonomi samt bidragit till rapporten *Strategier för cirkulär ekonomi – en översyn av bästa praxis för länder i Europa*. Landsprofilen ger en beskrivning av hur den cirkulär ekonomi genomförts på nationell nivå med särskilt fokus på delar som går längre än EU:s obligatoriska krav samt bästa praxis med fokus på policyinnovation.

Kunskaps- och erfarenhetsutbyte kring omställningen till en cirkulär ekonomi har skett med andra europeiska länder, bland annat genom deltagande i den nordiska arbetsgruppen för Cirkulär ekonomi (NCE) och i EEA:s Eionetgrupp Circular Economy and Resource Use. NCE har under året haft pågående projekt kopplat till styrmedel för avfallsförebyggande, kritiska råmaterial och produkt-policys. Naturvårdsverket har anordnat ett besök för en delegation från Tjeckien för att presentera Sveriges arbete med cirkulär ekonomi med fokus på bland annat plast.

Vi har även fortsatt att driva gruppen Resurseffektivitet och produktpolicy (REP) som är en arbetsgrupp under Samverkansgruppen för EU-arbete mellan näringslivet och Naturvårdsverket. Naturvårdsverket, Energimyndigheten och Tillväxtverket anordnade ett gemensamt heldagsevent den 13 november kring den nya EU-förordningen om ekodesign för hållbara produkter (ESPR) med cirka 250 deltagare för att informera företag och andra aktörer om hur de kan förbereda sig för den nya lagstiftningen framöver.

Naturvårdsverket är värmyndighet för Delegationen för cirkulär ekonomi och kansliet som stödjer delegationen. Myndigheten har efter behov bidragit med kompetens och sakkunskap till kansliet.

Under januari 2024 tog vi fram och publicerade en särskild ämnessida på vår webbplats om cirkulär ekonomi som nu är högt rankad i sökningar i exempelvis Google. Sidorna har uppdaterats ett flertal gånger under året med bland annat information om EU-arbetet, hållbar konsumtion och produktion, avfallsförebyggande och goda exempel.

Naturvårdsverket har under året arbetat utifrån ett nytt arbetssätt för att utreda och föreslå styrmedel inom prioriterade områden för en cirkulär ekonomi. Denna process syftar till att effektivisera vårt arbete och ger oss bättre förutsättningar att ta fram styrmedelsförslag som lättare kan beredas inom regeringskansliet.

Samverkan har skett mellan Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen kring farliga ämnen i cirkulär ekonomi samt med Livsmedelsverket och Jordbruksverket i arbetet för att minska matsvinn. Vi har till exempel reviderat handlingsplanen för minskat matsvinn vilken utgör Sveriges särskilda program för att förebygga livsmedelsavfall och tagit fram en rapport om livsmedelsavfallets miljöpåverkan. Vi har även samverkat med Boverket i deras regeringsuppdrag om att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn.

Naturvårdsverket har bidragit till Kemikalieinspektionens uppdrag att analysera förutsättningarna och föreslå åtgärder för att i Sverige och inom EU bidra till att uppnå målen i det globala ramverket för kemikalier. Vi har samverkat med Delegationen för cirkulär ekonomi bland annat anordnades ett gemensamt event tillsammans med branschorganisationen Avfall Sverige på temat Från köp och släng till hållbara cirkulära affärsmodeller och ökad konkurrenskraft. Vi har även bistått Energimyndigheten rörande nuvarande ekodesigndirektivet, framför allt gällande reparerbarhetsindex för torktumlare. Inom Swedish Life Cycle Center har vi bidragit i styrelsearbetet och i myndighetsdialogen samt med särskilt fokus på miljöavtrycksmetodens utveckling och implementering via Product Environmental Footprint (PEF)-expertgruppen.

Naturvårdsverket har utvecklat en myndighetsgemensam plattform för samhällsekonomisk analys inom miljömålssystemet. Plattformen har under året arrangerat en större konferens med cirka 80 deltagare samt hållit i två samrådsmöten med berörda myndigheter. Konferensens tema under 2024 var att diskutera vad cirkulär ekonomi kan innebära för den samhällsekonomiska analysen och hur den eventuellt skiljer sig från ett traditionellt miljöekonomiskt arbetssätt.

Samverkan har bidragit till ökad kunskap om kommande lagstiftning inom näringslivet, vilket resulterat i en bättre beredskap för framtida krav, vilket i sin tur kan ge svenska företag ett försprång vid implementering och ökad konkurrenskraft. Samverkan med andra myndigheter har bidragit till kompetenshöjning och mer effektivt nyttjande av personalresurser.

Förbättrad hantering av särskilda avfallsströmmar

Vägledningen kring begreppet avfallsproducent har uppdaterats under året. Vem som utgör avfallsproducent är centralt inom avfallslagstiftningen då den omfattas av flertalet krav. Vägledningen syftar främst till att underlätta för tillsynsmyndigheterna att avgöra vilken aktör som tillsynen ska riktas mot. Under året har vi även

reviderat vägledningen om bygg- och rivningsavfall. En tydligare ingång till vägledningen med ansvar och roller ska underlätta för de olika aktörerna att känna till vilka krav de omfattas av. Främst riktar sig vägledningen till tillsynsmyndigheterna med konkreta tips på hur tillsyn kan bedrivas, vikten av samarbete med byggnadsnämnden samt en fördjupning i utsorteringskravet och hur bedömningar av dispenser från kravet kan ske.

En annan större insats är att vi tagit fram och utvecklat webbvägledning avseende nya krav på utsortering och separat insamling av bioavfall. Ett stort antal inkomna vägledningsfrågor inom området har besvarats. Insatserna har bidragit till att underlätta för kommuner och andra aktörer att implementera de nya bestämmelserna, samt stöttat tillsynsmyndigheternas arbete. Utöver detta har beslut fattats i 98 dispensärenden rörande undantag från krav på att kommunerna ska samla in bioavfall separat. Dispensbehovet grundar sig vanligen i att kommunerna behöver tid för att på ett samordnat sätt ställa om sin avfallshantering i enlighet med nyligen införda och kommande ändringar i avfallslagstiftningen. De nya bestämmelserna om bioavfall fick också mycket uppmärksamhet i media under 2024, i synnerhet gällande hanteringen av trädgårdsavfall. Naturvårdsverket medverkade i cirka 40 intervjuer i flera medier för att svara på frågor om bestämmelserna och vi besvarade också en stor mängd inkommande frågor från kommunerna och från allmänheten. Detta arbete tog betydande resurser i anspråk, i synnerhet under våren, men gav oss också möjlighet att berätta om hur avfall bör hanteras.

Under året har vi även publicerat vägledning på webbplatsen om de nya bestämmelserna om utsortering och separat insamling av textilavfall som gäller från den 1 januari 2025. Naturvårdsverket har också uppdaterat vidareförmedlingsmaterial som kommunerna kan använda för att informera hushåll och verksamheter som har kommunalt avfall om miljöpåverkan som orsakas av textil och förslag på avfallsförebyggande åtgärder som kan vidtas. Insatserna har bidragit till att underlätta för kommuner och andra aktörer att implementera de nya bestämmelserna, samt stöttat tillsynsmyndigheternas arbete. Under 2024 har Naturvårdsverket deltagit på tio olika webinarier för att informera om de nya reglerna om insamling av textilavfall.

Ett förslag till uppdaterade föreskrifter om deponering av organiskt avfall och brännbart avfall (tidigare 2004:4) remitterades under våren och inkomna synpunkter har beaktats. Vi bedömer att uppdateringen av föreskriften leder till förenklingar vad gäller dispensgrunder. Ändringen har nu anmälts till kommissionen i enlighet med förordning (1994:2029) om tekniska regler och arbetet kan fortsätta när den initiala frysningsperioden löpt ut.

Naturvårdsverket har deltagit i EU-kommissionens arbete med att ta fram kriterier för när avfall upphör att vara avfall (End of Waste) för textilavfall, plastavfall och mineralfraktioner av bygg- och rivningsavfall. Vi har samverkat med andra myndigheter, tagit fram underlag till Regeringskansliet och verkat för att få genomslag för Sveriges position i arbetet med kriterierna. När EU-gemensamma End-of-Waste kriterier beslutas kan de förväntas underlätta för berörda aktörer genom att förtydliga reglerna och beskriva kvalitetskrav på återvunnet material och därmed bidra till en ökad samt miljö- och hälsomässigt säker återvinning.

Kritiska råmaterial och batterier

Förordningen 2024/1252 om inrättande av en ram för säkerställande av en trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial trädde i kraft den 23 maj 2024. Under året har Naturvårdsverket stöttat Regeringskansliet genom deltagande i förhandlingar, expertgruppsmöten och arbetsgruppen för cirkularitet, resurseffektivitet och substitution av kritiska råmaterial. Detta har lett till att svenska prioriteringar fått genomslag i utvecklingen av förordningen och följdlagstiftning. Vidare har Naturvårdsverket hållit presentationer om förordningen i bland annat workshoppar, möten och konferenser, vilket medfört att medvetenheten om den nya förordningen ökat i samhället generellt och bland näringslivsaktörer i synnerhet.

Den 18 februari 2024 blev även förordningen 2023/1542 om batterier och förbrukade batterier gällande. Naturvårdsverket har stöttat Regeringskansliet och fått genomslag för Sveriges position i utvecklingen av lagstiftningen, bland annat för att bättre kunna beräkna och följa upp återvinningsmålen. För att öka kunskapen om denna omfattande lagstiftning och förenkla för näringslivet har ett stort fokus under året varit utveckling av vägledning, branschdialoger och andra typer av kommunikation. Förståelsen för lagstiftningen bedöms ha ökat märkbart genom dessa insatser, framför allt hos branschorganisationer och de som väntas ansöka om att bli en så kallad producentansvarsorganisation.

Tillsyn producentansvar

I Naturvårdsverkets tillsyns- och marknads kontrollplan redovisas tillsynsbehov och prioriterade insatser kopplat till producentansvar. Den inplanerade tiden för tillsyn utgjorde enligt planen 43 procent av det uppskattade behovet. Till följd av myndighetens omställningsprocess under första halvåret reducerades tillgängliga resurser för tillsynen ytterligare. Naturvårdsverket har därför inte haft resurser att genomföra den planerade tillsynen fullt ut. Exempelvis har inga nya fysiska kontroller i butiker och hos grossister avseende retursystemet för plastflaskor och metallburkar utförts. Ingen tillsyn har gjorts kopplat till hur producenter av elutrustning följer de bestämmelser som började gälla den 1 januari 2023.

Tillsynen över att insamlat avfall behandlas i enlighet med avfallshierarkin och att godkända producentansvarsorganisationer för förpackningsavfall följer Naturvårdsverkets beslut om godkännande har i första hand skett genom granskning av inrapporterade uppgifter från och dialog med producentansvarsorganisationerna i samband med fastställandet av deras marknadsandelar. Under året har vi förelagt producenter av förpackningar, ballonger och våtservetter som inte har rapporterat till Naturvårdsverket. Uppgifterna ligger till grund för statistik och fastställande av produktavgifter som är en del av nedskräpningsavgifterna. Totalt inleddes 649 ärenden varav 634 var kopplade till förpackningsproducenter. Myndigheten fattade 291 beslut om förelägganden respektive 51 beslut om förelägganden med vite. Arbetet resulterade i att producenterna i 413 av dessa 649 ärenden rapporterade in uppgifter till myndigheten, medan resterande ärenden avslutades av andra anledningar.

Under 2024 har Naturvårdsverket sammanlagt startat 134 och avslutat 63 tillsynsärenden gentemot producenter. Många ärenden går omlott över åren så avslutade ärenden behöver inte ha startats samma år. Under året har 154 företag fått beslut om miljö sanktionsavgift efter att ha salufört pantpliktiga flaskor och burkar för dryck utan att dessa förpackningar varit anslutna till ett godkänt retursystem.

En kommunikationssatsning för att förtydliga kraven inom producentansvar elutrustning och information om ny batteriförordning med riktat fokus mot potentiella producenter av solcellspaneler har gjorts i samarbete med branschföreningen Svensk Solenergi. Utskicket gick ut till branschföreningens cirka 380 medlemmar. Mottagarna var bland annat tillverkare av solcellspaneler, installatörer av solcellspaneler och projektutvecklare för solcellsparker.

Naturvårdsverket har även framställt om nya nivåer på tillsynsavgifter för producentansvaren. Detta då nuvarande nivå på tillsynsavgifterna för producentansvaren inte är tillräckliga för att täcka vår tillsynsverksamhet över berörda producenter. Tabell 14 visar antal företag som är anmälda till Naturvårdsverket som producenter för olika producentansvar och utvecklingen under 2024 jämfört med år 2023 då den nya lagstiftningen trädde i kraft, därmed kan inte siffror för 2022 redovisas.

Tabell 14. Antal anmälda producenter till Naturvårdsverkets producentansvarsregister.

Producentansvar	2023	2024	Förändring under 2024
Ballonger	20	29	45 %
Batterier	1823	1875	3 %
Bilar	48	64	33 %
Däck	172	213	24 %
Elutrustning	2760	2757	0 %
Fiskeredskap	51	96	88 %
Förpackningar	10 083	10 492	4 %
Tobaksvaror och filter	6	8	33 %
Våtservetter	27	40	48 %

Övriga förvaltningsuppgifter inom producentansvar

Från och med 2024 ansvarar kommunerna för insamlingen av förpackningsavfall från hushåll samt samlokaliserade verksamheter som valt kommunal insamling. Producentansvarsorganisationer ska kvartalsvis ersätta kommunerna för de kostnader som uppstår i samband med insamlingen av ovan nämnt avfall. Under 2024 har vi tagit totalt cirka 900 beslut kopplat till handläggning av kommunernas ersättning för insamling av förpackningsavfall (Clearing house) som innefattar ersättningsbeslut till kommuner, beslut om producentansvarsorganisationernas marknadsandelar och producentavgifter samt årsavgifter. För 2024 års tre första kvartal har cirka 1920 mnkr fördelats i ersättning till kommunerna, via Kammarkollegiet.

Som en del i genomförandet av EU:s engångsplastdirektiv ska berörda producenter årligen betala en produktavgift för olika engångsplastprodukter som är vanligt förekommande vid nedskräpning. Avgiften ska gå till att ersätta kommunernas kostnader för att städa nedskräpningen av dessa föremål. Naturvårdsverket har tagit fram de föreskrifter som fastställer produktavgiftens storlek för 2024 (NFS 2024:8). Inom producentansvar för fiskeredskap ska kommuner från och med 1 januari 2025 erbjuda separat insamling av kommunalt avfall som består av fiskeredskap som innehåller plast för att främja återanvändning och materialåtervinning. Naturvårdsverket har därför under året tagit fram föreskrifter om beslut av storleken på den avgift som ska betalas av producentansvarsorganisationer för att ersätta kommunernas kostnader för insamling av fiskeredskap (NFS 2024:9). Därutöver har

Naturvårdsverket även reviderat föreskrifter om hur ersättning till kommuner för insamling av förpackningsavfall ska beräknas (NFS 2023:14) när Naturvårdsverket fattar beslut om ersättning till kommunerna.

Inom Naturvårdsverkets regeringsuppdrag om producentansvar för förpackningar har vi under 2024 lämnat in två delredovisningar. Vi har också redovisat vårt regeringsuppdrag om beräkning av kostnader för att transportera bort och behandla engångsplast som skräpar ned. I arbetet med nedskräpningsavgifterna har vi även lämnat in en framställan till regeringen om förtydligande av bestämmelser i förordningen (2021:1002) och förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.

Från 2024 gäller nya krav på hur verksamheternas förpackningsavfall ska samlas in. Det grundläggande systemet är de mottagningsplatser som en producentansvarsorganisation tillhandahåller men det finns också möjlighet att lämna sitt utsorterade förpackningsavfall till så kallade marknadsdrivna system. Marknadsdrivna system ska anmäla sig till Naturvårdsverket och under året har vi beslutat om nio anmälningar för marknadsdrivna system för materialåtervinning och fyra marknadsdrivna system för återanvändning. Under 2024 har Naturvårdsverket även godkänt tre ansökningar om att bedriva en producentansvarsorganisation för elektronik, en för däck respektive en för fiskeredskap.

Naturvårdsverket har även på uppdrag av regeringen genomfört en förberedande kartläggning av EU:s kommande förpackningsförordning. Vi har identifierat områden som innebär särskilda svårigheter i genomförandet av de nya bestämmelserna samt identifierat vilka bestämmelser i EU-lagstiftningen som kan få betydande konsekvenser för svenska förhållanden och svenska företag.

Ökad cirkulär plastanvändning utan läckage

ARBETE MED ATT FRÄMJA EN CIRKULÄR OCH FOSSILFRI PLASTANVÄNDNING

Naturvårdsverkets arbete för att främja cirkulär plastanvändning utan läckage utgår ifrån nationell platsamordning där vi samlar och sprider kunskap, samt erbjuder en plattform för aktörer att mötas. För att skapa samverkan och kunskapsutbyte driver nationell platsamordning arbetsgrupper och nätverk. Under 2024 har åtta arbetsgrupper varit aktiva; återanvändning av förpackningar, takeaway-förpackningar, internationella processer, plast i världen, kommunplast, elektronik, däckslitage och materialåtervinningskapacitet. Därtill har myndighetsnätverket och forskningsfinansjärsnätverket varit fortsatt aktiva med informationsutbyte och gemensamma projekt så som plastkontrakt och behov inom mikroplastområdet kopplat till forskningsagendan för mikroplast som togs fram 2023. Nationell platsamordning har under året deltagit i över 90 arrangemang, såsom seminarier, webinarier, paneldiskussioner, möten med arbetsgrupper, nätverk och referensgruppsmöten. Samordningen har utöver detta ordnat egna webinarier/ seminarier kopplat till resurssmart användning av plast i kommun, handlingsplaner för mikroplast, lansering av framtidsbilder, presentation av regeringsuppdrag (tillsammans med Kemikalieinspektionen) samt kring standarder (tillsammans med SIS). Totalt har över 500 personer varit anmälda till dessa.

Varje månad skickar nationell platsamordning ut en lägesrapport med aktuell information på området, där vi når över 1800 aktörer från 700 organisationer. Inom nationell platsamordning förs löpande dialog med nordiska och europeiska myndigheter och departement.

Årligen arrangerar nationell plastsamordning Plastbubbel, en dag om hållbar plastanvändning, då aktörer inom hela plastens värdekedja möts för kunskapsspridning, dialog och samverkan. För att tillgängliggöra dagen för så många som möjligt genomfördes den även 2024 i form av ett hybridmöte, med över 80 personer på plats och 450 anmälda deltagare digitalt. Det erbjöds även möjlighet att se seminariet i efterhand, vilket har resulterat i över 1100 visningar. Deltagarna kom från kommuner, företag, industri, organisationer, regioner, universitet och länsstyrelser.

Under 2024 har vi lagt ut nio olika filmer på Youtube, som sammanlagt har fått 3313 visningar. Det är korta filmer, seminarier och längre förklarande filmer. Till exempel har vi filmat tre seminarier om engångsplast, korkar och konsumtion. Inlägg om plast på sociala medier (Facebook och LinkedIn) har under året nått 38 000 personer.

Vad gäller mikroplast har nationell plastsamordning (genom anslag *1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö – Avloppsrening*) initierat kunskapshöjande projekt kring mikroplast från slitage av vägmarkeringar, färg och lack, vattenlöslig plast och textil. Vi har även utvecklat en indikator för mikroplast från däckslitage. Arbetet med mikroplast har i och med nedskärningarna fått prioriterats bort från och med halvårsskiftet.

Utöver nationell plastsamordning så har vi under 2024 också levererat regeringsuppdraget Rätt plast på rätt plats. I regeringsuppdraget genomfördes ett omfattande samhällsekonomiskt analysarbete där Naturvårdsverket lade fram förslag på styrmedel och nya utredningar som behövs för att rätt plast används på rätt plats i en cirkulär och fossilfri ekonomi. Bland annat föreslog regeringsuppdraget ett separat utsorteringskrav för plast i syfte att förbättra avfallshanteringen, att ett pantsystem för återanvändbara muggar och matlådor bör utredas samt att regeringen tillsätter en utredning för att öka den cirkulära omställningen inom byggindustrin, som är den sektor näst efter förpackningar som använder mest plast. Utöver detta gjordes en analys om när vilken plast bör användas var och baserat på den lämnades en rad rekommendationer kring ytterligare insatser som kan genomföras alternativt utredas vidare.

Vad gäller mikroplast har vi bistått Regeringskansliet med arbete inför förhandlingarna av en ny pelletsförordning samt genomfört regeringsuppdrag Övervakning mikroplast samt inom OSPAR-konventionen (konventionen för skydd av marin miljö i nordöstra Atlanten) tagit fram en indikator för mikroplast i sediment.

En undersökning av plastsamordningens aktörer under 2024 visade att över 50 procent av de tillfrågade haft nytta av nationell plastsamordning i sitt eget arbete med att sträva efter en hållbar plastanvändning. Samordningen anses erbjuda kunskap, inspiration och möjligheter till samarbete för att underlätta för en hållbar plastanvändning. Förändringen till cirkulär och fossilfri plastanvändning utan läckage görs av olika aktörer som genom bland annat nationell plastsamordning ska få tillgång till kunskap och möjlighet att samverka. Att aktörerna tycker att de har haft nytta av nationell plastsamordning bedömer Naturvårdsverket är en signal att de gjort förändringar som bidrar till en mer hållbar plastanvändning.

Under året har neddragningar gjorts inom området och verksamheten har därför minskat. En effekt av myndighetens omställningsprocess inför en lägre totalbudget 2025 är att den särskilda finansieringen för plastarbetet inte till fullo kunnat utnyttjas under året. Ett medvetet val har varit att hålla igång med utåtriktade och samverkansskapande aktiviteter som trots detta har minskat från 130 till 90. Vi har heller inte ordnat lika många egna webinarier.

Naturvårdsverket har uttalat sig i större riksmedia 20 gånger under året när det gäller frågor om plastbärkassar, återanvändbara matlådor och plastfrågan i stort.

INSATSER INOM ETT NYTT GLOBALT AVTAL MOT PLASTFÖRORENINGAR

Naturvårdsverket har under 2024 bistått Regeringskansliet i förhandlingarna kopplade till det globala plastavtalet. Under året har vi verkat för att få genomslag för svenska positioner genom att vara involverade i arbetet att ta fram EU:s positioner till de mellanstatliga förhandlingskommittéerna (INC) 4 och 5 samt genom deltagande i förberedande arbetsgrupper. Naturvårdsverket har också medverkat vid INC 4 och 5 där vi bidragit med expertstöd och stöttat förhandlingarna både inför och under mötena.

STRANDSTÄDNINGSBIDRAGET

Naturvårdsverket har betalat ut drygt 16 mnkr i bidrag för strandstädning till 21 kommuner. Flertalet av dessa har redovisat slutresultaten av sina projekt under 2024. De kommuner som samarbetar i Bohuslän lämnar sin slutrapport under våren 2025. I de kommuner som hittills har redovisat under 2024 har sammanlagt drygt 200 ton avfall städats upp. Av denna mängd härrör 185 ton av avfallet från den strandstädning som till största delen ägde rum under föregående år på västkusten. De som anställts är till viss del personer som mestadels står långt från arbetsmarknaden och även ferieungdomar har anställts för att städa. Arbetskraften har uppgått till totalt 24 årsarbetskrafter. Av dessa var cirka 33 procent kvinnor och 66 procent män. Naturvårdsverkets målsättning är att fördelningen mellan kvinnor och män som får anställning hålls inom fördelningen 40/60 procent senast år 2025.

Åtgärder mot avfallsbrottslighet

Vi har under året fortsatt vår seminarieserie för att kommunicera vår tillsynsvägledning om tillsyn mot illegala avfallsverksamheter och nationella avfallstransporter. Detta har skett via fysiska seminarier där totalt 38 kommuner har deltagit i år. Vi har genom seminarierna bidragit till att stärka tillsynsmyndigheternas arbete mot avfallsbrott genom att dels underlätta uppbyggnaden av regional samverkan, dels ge goda exempel på arbetssätt som ökar förmågan att upptäcka och motverka denna brottslighet genom tillsyn. Vi har även deltagit i konferenser och webinarier arrangerade av andra, bland annat Polismyndigheten och Återvinningsindustrierna, för att kommunicera utmaningarna med illegal avfallshantering.

Inom ramen för ett regeringsuppdrag har vi sammanställt behovet av de resurser och förstärkningar inom tillsynsmyndigheternas verksamhet som krävs för att förebygga och upptäcka avfallsbrottslighet, samt driva ärenden där sådan brottslighet har upptäckts. Vi har även gjort en delredovisning till regeringen i det gemensamma uppdraget om att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrottslighet som vi har tillsammans med nio andra myndigheter. Detta uppdrag fortsätter till våren 2026. Naturvårdsverket deltar även som nätverksmyndighet i den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet. Vi har medverkat med saxeptis i miljöbrottsmålet mot Think Pink.

Under året har vi även utvecklat vår webbvägledning om avfallsregistret. Vi bedömer att den reviderade vägledningen underlättar för tillsynsmyndigheterna i arbetet med att kontrollera verksamhetsutövarna avseende rapporteringen i

avfallsregistret och utöva tillsyn över hanteringen av farligt avfall. Vägledningen underlättar också för verksamhetsutövarna för att säkerställa sin efterlevnad av lagstiftningen. Under 2024 har vi även förbättrat Avfallsregistrets tekniska förutsättningar i förhållande till tex informationsmängder och digital säkerhet. Vi har också utvecklat en e-tjänst för Automatisk Extern API-Onboarding, för verksamheter att enkelt och säkert ansluta. Därtill har vi genomfört en förstudie för Avfallsregistrets nya e-tjänst för rapportering som ska ge en förbättrad möjlighet för verksamhetsutövarna att rapportera och se sina lämnade uppgifter. Vi har även genomfört en förstudie och påbörjat utvecklingen av Avfallsregistrets Tillsynsportal, för tillsynsmyndigheter att enkelt kunna använda informationen i Avfallsregistret i sin tillsyn över hanteringen av farligt avfall.

Gränsöverskridande transporter

Totalt har Naturvårdsverket fått in 1265 ärenden om tillstånd för gränsöverskridande transporter av avfall (GRÖT) under året, vilket är en ökning med 22 procent (228 ärenden) jämfört med 2023. Ökningen härrör främst från ett ökat inflöde av importärenden till Sverige. Av dessa ärenden var i år 532 importärenden, 602 exportärenden och 131 transitärenden. Naturvårdsverket har handlagt 29 ärenden gällande olagliga transporter av avfall. Ärendena fördelar sig mellan transporter som stoppats i Sverige av länsstyrelsen, transporter på väg genom eller in till Sverige respektive sådana som upptäckts av myndigheter utomlands.

Verksamheten har under året varit underbemannad på grund av myndighetens omställningsarbete och anställningsstopp. Trots att vi har styrt interna resurser till arbetet har vi inte klarat att ligga i fas med den ökade ärendeinströmningen. Flera förändringar behövs för att vi under kommande år ska klara ärendehanteringens tidsfrister. Särskilt viktigt är arbetet med att ta fram nästa version av ärendehanteringssystemet med koppling till kommande EU-datasystemet. Den viktigaste åtgärden är utökad bemanning för att möta det ökade ärendeinflödet. För att möjliggöra detta finns det behov av att ta vidare förslaget om avgiftshöjning i regeringsuppdraget Förslag på nya avgifter för tillsyn och prövning enligt miljöbalken som redovisades under 2022.

Tabell 15. Volym och kostnad, gränsöverskridande transporter.

	2022	2023	2024
Antal beslut om gränsöverskridande transporter och avfall (GRÖT)	804	1037	1265
Hanteringskostnad, totalt tkr	6 999	6 409	11 259
Hanteringskostnad per beslut, kr	8 705	6 181	8 901

Hanteringskostnaden avser Naturvårdsverkets kostnader för handläggning av tillstånd för gränsöverskridande transporter.

Hållbar planering och god bebyggd miljö

Fördjupad vägledning inom kommunal grönplanering

Vi ser att det finns ett stort intresse för grönplanering som arbetsätt och för att ha dialog i olika former. Under våren har vi genomfört fyra kommundialoger från norr till söder, med grupper av kommuner som varit intresserade av stöd och en dialog med varandra för att fortsätta eller komma igång med sitt arbete med grönplanering

och underlag till översiktsplaner. Dialogerna genomfördes i digital form med stöd från oss och länsstyrelserna under tre tillfällen per dialoggrupp. Dialogerna har bidragit till ökad samverkan och erfarenhetsutbyte mellan kommuner, mellan kommuner och länsstyrelsen och lyft möjligheterna och behoven av stöd och vägledning från nationell och regional nivå. Dialogerna har legat till grund för fortsatt förbättring och utveckling av vårt vägledningsarbete utifrån kommunernas situation och behov.

Genomförda webinarier och seminarier under året har varit välbesökta. De har genomförts tillsammans med forskare och andra myndigheter, bland annat SMHI, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelserna. Webinarier/seminarier har bidragit till argument, kunskap och verktyg för arbete med miljö-, natur- och klimatfrågorna inom planering för att möta våra samhällsutmaningar kring klimatförändring, förlust av biologisk mångfald och sämre och ojämlik hälsa. Vi har noterat ett ökat deltagande på webinarier av representanter även från näringslivet, exempelvis från byggbolag, konsulter, banker, försäkringsbolag, läkemedelsbolag, ofta större företag med ambitioner inom miljö-, natur- och klimatarbetet.

Genomförande av handlingsplan för klimatanpassning

Naturvårdsverket har under året fortsatt verka för att ta en tydlig roll inom det nationella arbetet med klimatanpassning och att integrera frågan i våra processer och leveranser utifrån den handlingsplan som beslutades 2023. Klimatanpassningsarbetet ska enligt förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete täcka in verksamhetens hela ansvarsområde, inklusive statlig egendom.

Inom skyddade områden har vi i samverkan med länsstyrelserna utformat och testat ett metodstöd för att integrera klimatanpassning vid skötsel av skyddade områden. Inom fastighetsförvaltningen har vi gett stöd för analys av klimatrisker vid utformning av entréer till de nya nationalparkerna vid Bästeträsk och Nämdöskärgården.

Gällande friluftsliv har arbetet bestått i att vägleda om ledutveckling anpassad till ett förändrat klimat. Vi har fortsatt stöttat kommunerna i att integrera natur i samhällsplaneringen där metoder för att kartlägga strategiska områden för förbättrade förutsättningar för klimatanpassning har publicerats inom ramen för konceptet grönplanering. Vi har medverkat vid flera aktiviteter som länsstyrelser eller andra aktörer anordnat för kommuner för att vägleda om vårt arbete.

Nationell samordning av omgivningsbuller

Naturvårdsverket är sammankallande för den så kallade bullersamordningen där även Boverket, Folkhälsomyndigheten, Trafikverket, Transportstyrelsen samt representanter från länsstyrelserna ingår. Myndigheterna informerar varandra och omvärlden om aktiviteter inom ljudmiljöområdet, initierar projekt och bedriver utvecklingsarbete. Under året har myndigheterna enats om gemensamma tolkningar av förekommande definitioner och begrepp som stöd för alla aktörer. Ett kvalitetssäkringsdokument för flygbullerberäkningar har tagits fram med anledning av ändringar internationellt vid beräkningar av flygbuller, då en enhetlig tillämpning är av stor vikt. Under hösten genomfördes ett nätverksmöte för externa aktörer inom ljudmiljöområdet för att informera om pågående aktiviteter och bjuda in till dialog. I arrangemanget medverkade ett 50-tal deltagare på plats samt ytterligare ett

antal via länk från myndigheter, akademi, kommuner och konsultföretag. Nätverksmötet är ett viktigt tillfälle för dialog och informationsutbyte mellan aktörer inom tillsyn, samhällsplanering, forskning och verksamhetsutövare.

Naturvårdsverket och flera av myndigheterna inom bullersamordningen har medverkat i arbetet vid Kunskapscentrum för buller som drivs av Väg- och transportforskningsinstitutet (VTI). Behov av vägledande underlag till kommuner och verksamhetsutövare har varit stort under året på grund av övergången till ny beräkningsmetod för buller från väg- och spårtrafik. Ett flertal rapporter och underlag har tagits fram och kommunicerats.

Rådet för hållbara städer och myndighetssamverkan för kommuners omställning

Naturvårdsverket har under året fortsatt samordningen av regeringsuppdraget Rådet för hållbara städer, En svensk modell för hållbar urban utveckling (inom Europeiska regionala utvecklingsfonden programperioden 2021–2027) samt Viable Cities verktyg Klimatkontrakt 2030. Initiativen har gemensamma mål kring att stärka en omställning till hållbara städer och samhällen, där kommunernas behov av mer samordnat stöd står i fokus. Naturvårdsverket ansvarar för ett arbetspaket som handlar om att förstå de bakomliggande behoven och att erbjuda anpassade aktiviteter. Myndigheten har aktivt arbetat inom gemensamma aktiviteter mellan de tre initiativen för att tydliggöra synergieffekter och minska risk för dubbelarbete. Detta har gjorts bland annat genom att samla information om finansiering riktad till kommuner men också stöd för kommuner att utveckla ett internt strategiskt arbetssätt kring extern finansiering som gjorts i samverkan med Viable cities och arbetet med Klimatkommunerna. Vi bedömer att insatserna leder till ökad kompetens hos kommunerna. Insatserna har även lett till en ökad dialog och erfarenhetsutbyte mellan kommuner och mellan kommun, region och stat. Det skapar bättre förutsättningar för omställning lokalt.

10. Avgiftsfinansierad verksamhet och investeringsbudget

Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras

Tabell 16. Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras, tkr.

Verksamhet 2024	+/- tom 2022	+/- 2023	Budget Intäkter 2024	Utfall Intäkter 2024	Budget Kostnader 2024	Utfall Kostnader 2024	Budget +/- 2024	Utfall +/- 2024	Ack. utgående +/- 2024
Uppdragsverksamhet									
Kväveoxidavgiften (NOx)	0	0	9 300	10 924	9 300	10 924	0	0	0
EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS)	100	-9	110	84	110	86	0	-2	89
Kadmiumfonden	0	0	595	700	595	700	0	0	0
Summa	100	-9	10 005	11 708	10 005	11 710	0	-2	89
Tjänsteexport									
Utvecklings-samarbete m.m.	0	0	1 000	425	1 000	425	0	0	0
Summa	0	0	1 000	425	1 000	425	0	0	0
Offentligrättslig verksamhet									
Jägarregister jaktkort	0	0	5 800	8 120	5 800	8 120	0	0	0
Jägarregister jägarexamen	1 000	-793	9 200	8 468	9 500	9 260	-300	-792	-585
Nedskräpningsavgift	0	-6 054	600	1 332	5 000	3 561	-4 400	-2 229	-8 283
Insamling förpackningar	0	0	2 500	2 500	2 500	3 487	0	-987	-987
Tillsynsavgifter Retursystem	1 623	-914	3 000	4 014	3 000	3 498	0	516	1 225
Summa	2 623	-7 761	21 100	24 434	25 800	27 926	-4 700	-3 492	-8 630
Summa intäkter som disponeras	2 723	-7 770	32 105	36 657	36 805	40 061	-4 700	-3 494	-8 541

Naturvårdsverkets avgiftsintäkt för administrationen av kväveoxidavgiften (NOx) uppgår till 10,9 mnkr, vilket är högre än de 9,3 mnkr som budgeterats enligt regleringsbrevet för 2024. Skillnaden beror främst på att Naturvårdsverkets kostnader för administrationen blev högre än förväntat.

Naturvårdsverkets intäkter för EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS) är lägre än budgeten (110 tkr) i regleringsbrevet för 2024 vilket beror på att fler medlemsföretag har avregistrerat sig än antalet nyregistrerade.

Utfallet för Kadmiumfonden är högre än den budget som finns i regleringsbrevet för 2024 eftersom Naturvårdsverkets personalkostnader har ökat.

Intäkterna för Naturvårdsverkets tjänsteexport, inom det internationella utvecklingsarbetet fortsätter att minska. Den främsta anledningen är att finansieringsformen har ändrats för nya uppdrag som Naturvårdsverket och Sida tecknat överenskommelser om. Uppdragen finansieras idag genom bidrag. Intäkter uppgick till 425 tkr, vilket är lägre än budgeten i regleringsbrevet för 2024 (1 mnkr).

Avgiftsintäkterna för jägarregistret uppgick till cirka 16,6 mnkr, vilket är cirka 1,6 mnkr mer än beräknat i budget i regleringsbrevet (15 mnkr). Avgiftsintäkten för jaktkort har ökat till följd av att motsvarande kostnader ökade. Intäkterna för jägarexamen har ökat sedan 2023 men inte nått upp i de nivåer som budgeterats.

Intäkten för nedskräpningsavgifterna är högre än budgeten i regleringsbrevet 2024. Den huvudsakliga förklaringen är att fasta delen av nedskräpningsavgiften (årsavgiften) höjdes under 2024 genom att förordning (2021:1002) om nedskräpningsavgifter ändrades. Samtidigt har inte den tillsyn som man planerade för blivit gjord vilket ger lägre intäkter än förväntat efter nämnda ändring av årsavgiften.

Både tillsynsavgifter och kostnaderna för retursystem är högre än budgeten i regleringsbrevet. Eftersom det är andra året som Naturvårdsverket har denna avgift baseras budgeten fortfarande till vissa delar på antaganden och bedömningar.

Avgiftsintäkten för Insamling förpackningar är en ny avgift från 2024. Den avser ersättning för Naturvårdsverkets kostnader för handläggning av kommunernas ersättning för insamling av förpackningsavfall (Clearing house). Avgiften beräknas och tas ut enligt förordning (2022:174) om producentansvar för förpackningar. Eftersom det är en ny avgift har det varit svårt att i förväg uppskatta kostnaderna för denna nya avgift.

Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna inte disponeras

Tabell 17. Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna ej disponeras, tkr.

Verksamhet 2024	Inkomst-titel	+/- tom 2022	+/- 2023	Budget Intäkter 2024	Utfall Intäkter 2024	Budget Kostnader 2024	Utfall Kostnader 2024	Budget +/- 2024	Utfall +/- 2024	Ack. +/- utgående 2024
Offentligrättslig verksamhet										
Övrig offentligrättslig verksamhet	2552	1891	1808	9000	11868	9000	11259	0	609	4308
Miljösanktionsavgifter	2714	0	0	0	20264	0	0	0	0	0
Avgifter för prövnings- och tillsynsverksamhet	2537	1068	-658	25000	14895	29000	19079	-4000	-4184	-3774
Straffavgifter enligt lagen om vissa utsläpp av växthusgaser	2714	0	0	0	450	0	0	0	0	0
Ansökningsavgifter	2511	0	-18	5	6	5	15	0	-9	-27
Summa intäkter som ej disponeras		2959	1132	34005	47483	38005	30353	-4000	-3584	507

Övrig offentligrättslig verksamhet avser avgifter för handläggning av anmälningar om gränsöverskridande avfallstransporter, som Naturvårdsverket tar ut i enlighet med 7 kapitlet 9 § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillstånd enligt miljöbalken. Under 2024 har avgifter om 11,9 mnkr tagits ut, vilket är högre än budgeterade 9 mnkr. Ökningen beror på att antalet beslut var högre 2024 än förväntat.

Miljösanktionsavgift ska enligt 30 kapitlet 1 § miljöbalken betalas av den som bland annat åsidosätter de föreskrifter, tillstånd eller villkor som anges i förordningen (2012:259) om miljösanktionsavgifter. Avgiften beslutas av olika tillsynsmyndigheter inom miljöområdet och tas ut med hjälp av Kammarkollegiet. Miljösanktionsavgiften redovisas in till statens budget via Naturvårdsverkets redovisning. Dessa avgifter uppgick 2024 till 20,3 mnkr och består även av miljösanktionsavgifter som beslutats av andra myndigheter och offentliga organisationer. Miljösanktionsavgiften är en straffavgift och därmed svårbudgeterad. Budget i regleringsbrevet för 2024 saknas.

Naturvårdsverket har tagit ut avgifter för prövning och tillsyn, i enlighet med förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, om 14,9 mnkr. Det är lägre än de 25 mnkr än budgeten i regleringsbrevet för 2024. Naturvårdsverket har inte haft resurser att satsa på utökad tillsyn och riktad kommunikation kopplad till producentansvaret. Antalet registrerade producenter som betalar tillsynsavgift har därför inte ökat i den takt som planerat. Vi avser att de kommande åren utöka insatserna genom systematiserad tillsyn inom de utökade producentansvaren.

Försenings- och sanktionsavgifter som debiteras med stöd av lagen (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser är straffavgifter som beslutas då verksamhetsutövare inte fullgör sina åtaganden enligt lagstiftningen. Det innebär att de inte tas ut varje år vilket medför att det är svårt att budgetera dessa avgifter. Budget i regleringsbrevet för 2024 saknas.

Naturvårdsverket ska enligt fler förordningar ta ut en ansökningsavgift för att behandla ansökningar om tillstånd. Redovisad avgiftsintäkt under 2024 avser avgift för ansökan om typgodkännande av fångstredskap. Den ligger in linje med vad som budgeterats enligt regleringsbrevet för 2024.

Investeringsbudget

Tabell 18. Investeringsbudget, mnkr.

	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2024	Utfall 2024
Anskaffning och utveckling av nya investeringar				
Skydd av värdefull natur (del av 1:14 ap.1)	1662	1165	1146	1609
Byggnader, anläggningar m.m. i anslutning till skyddad värdefull natur (del av 1:3 ap.2)	58	41	41	14
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	1720	1206	1187	1623
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>136</i>	<i>110</i>	<i>141</i>	<i>61</i>
Finansiering				
Anslag 1:14 ap. 1	1662	1165	1146	1609
Anslag 1:3 ap. 2	58	41	41	14
Summa finansiering av anskaffning och utveckling	1720	1206	1187	1623
Vidmakthållande av befintliga investeringar				
Skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m. (del av 1:3 ap. 2)	1804	962	888	1115
Summa utgifter för vidmakthållande	1804	962	888	1115
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Finansiering				
Anslag 1:3 ap. 2	1804	962	888	1115
Summa finansiering av vidmakthållande	1804	962	888	1115
Totala utgifter för anskaffning, utveckling och vidmakthållande av investeringar	3524	2168	2075	2738
<i>Totalt varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>136</i>	<i>110</i>	<i>141</i>	<i>60</i>

Sedan Naturvårdsverket lämnat budgeten för investeringsplanen avseende 2024 till regeringen (uppgifterna är lämnade i budgetunderlaget för åren 2024–2026 vilket levererades i februari 2023), så har regeringen för 2024 tillskjutit ytterligare 500 mnkr till anslaget 1:14 *Skydd av värdefull natur*. Den största delen av detta tillskott har tillfallit 1:14 ap.1, som Naturvårdsverket disponerar. Därav är utfallet högre än budget.

Sedan Naturvårdsverket lämnat budgeten för investeringsplanen avseende 2024 till regeringen (uppgifterna är lämnade i budgetunderlaget för åren 2024–2026 vilket levererades i februari 2023), så har regeringen för 2024 tillskjutit mer medel till del av anslaget 1:3 ap. 2 *Skötsel av skyddade områden, artbevarande friluftsliv m.m.* 2024 genom budgetpropositionen för 2024 samt i vårändringsbudgeten 2024. Därav är utfallet högre än budget.

11. Medarbetare och kompetensförsörjning

Året har präglats av det varsel som lades i början av året. Vårens omställningsprocess har påverkat kompetensförsörjningen i stort, men även hur vi under året jobbat med utveckling av våra medarbetare och chefer.

Medarbetar- och ledarskap

Med anledning av omställningsprocessen var en viktig del under första halvåret att informera, utbilda och stödja chefer i allt från regelverk till att hålla samtal med medarbetare om uppsägning. Höstens utvärdering visade att cheferna upplevde ett bra stöd under processens gång.

Den ledarutvecklingsinsats som startade under 2022 med att utbilda chefer i Utvecklande ledarskap har fortsatt under året och samtliga chefer har nu genomgått utbildningen. I utbildningen har var och en av deltagarna fått feedback på ledarskapet och individuell handlingsplan har tagits fram. Individuell chefscoaching har genomförts efter behov och dessutom har ledningsgruppsutveckling påbörjats på flera avdelningar. Under senare delen av året har även ett antal medarbetare som i sitt uppdrag leder andra, gått utbildningen Leda utan att vara chef, med utvecklande ledarskap som grund.

Kompetensförsörjning

I början av året lades ett varsel om 65 anställningar. Hela myndigheten påverkades men neddragningarna drabbade stödverksamheten i något större grad. 28 omplaceringar gjordes totalt inom ramen för processen i syfte att minska risken för uppsägningar. Inför dessa omplaceringar ansvarade närmsta chef för att skapa introduktionsprogram för att ge goda förutsättningar att axla de nya arbetsuppgifterna som tillkom efter omplaceringen. Efter genomförd kretsning och turordning, samt egna uppsägningar och pensionsavgångar landade vi till slut i 17 uppsägningar.

Ytterligare ett antal medarbetare (74, exkl visstidsanställningar) valde själva att sluta på myndigheten under 2024, vilket är fler jämfört med föregående år.

Givet förutsättningarna som pågick under våren anställdes endast ett fåtal. Det rådde anställningsstopp på hela myndigheten med några få undantag i delar av myndigheten med prioriterad verksamhet och där kompetensen tydligt inte gick att finna inom myndigheten. Anställningsstoppet hävdades formellt per den 28 juni 2024 vilket innebar att avdelningarna återigen hade möjlighet att rekrytera till de lediga tjänster som ej kunnat tillsättas genom omplacering.

Med anledning av omställningsprocessen har dock vissa verksamheter lidit av kompetensbrist då man påverkats av neddragningar tidigt under året trots behovet av att ha full fart under hela 2024. Det har delvis hanterats med hjälp av tillfälliga anställningar och arbetsledning, men inte fullt kunnat lösas.

Under hösten genomfördes ett antal nyrekryteringar, dels för att fylla luckor med anledning av anställningsstoppet, dels med anledning av att vissa verksamheter fortfarande ökade i omfattning. Under året genomfördes 36 nyanställningar. Det innebär att antalet anställda minskade med 31 medarbetare under året.

Mot slutet av hösten var det åter dags för respektive avdelningsledning att uppdatera och revidera de kompetensförsörjningsplaner som tidigare tagits fram. Arbetet följs upp under nästkommande års första del.

Hållbart arbetsliv

Utifrån de nya styrdokumenterna på arbetsmiljöområdet som togs fram 2023 har årshjul och arbetssätt vidareutvecklats i syfte att förbättra flödet och innehållet i samtalen om vår arbetsmiljö från enhetsnivå vidare upp i organisationen till högsta ledningen och skyddskommittén.

Med anledning av den beslutade verksamhetsförändringen och omställningsprocessen genomfördes övergripande riskbedömningar av arbetsmiljön i syfte att säkerställa att inga arbetsmiljörisker byggs in i den nya organisationen.

Under året har Naturvårdsverket höjt sin beredskap i första hjälpen och genomfört utbildningar både på kontoret i Stockholm och i Östersund.

Under året har Naturvårdsverkets personalföreningar (sport och friluftsföreningen och kulturföreningen) erbjudit många olika aktiviteter i syfte att främja gemenskap och hälsa, både i anslutning till kontoren och digitalt. Som vanligt var en av höjdpunkterna den gemensamma friluftsdagen för alla anställda som genomfördes i september.

Personalredovisning

Naturvårdsverket hade i medeltal 767 medarbetare under 2024, vilket är en minskning från 2023 då medeltalet var 809. Könsfördelningen har varit densamma som föregående år, 67 procent kvinnor och 33 procent män. Medelåldern har ökat marginellt till 47,6, jämfört med året innan då den var 47,5 år. Tabell 19 visar fördelning utifrån ålder och kön. Eftersom statistiken ger en ögonblicksbild av fördelningen per december 2024 överensstämmer inte det totala antalet med antalet anställda i medeltal, tabell 20. Vad gäller åldersfördelning utifrån kön har flertalet åldersgrupper för både kvinnor och män minskat, förutom gruppen 66 år och äldre som ökat marginellt sett till antalet i gruppen. Även antalet kvinnor i åldern 61–65 och män i åldersgruppen 46–50 har ökat något.

Frisktalet, det vill säga andelen anställda som har högst fem sjukdagar vid högst tre tillfällen under året har minskat till 73,8 procent jämfört med 74,5 procent året innan. Av tabell 21 framgår att den totala sjukfrånvaron ökat med 0,49 procentenheter jämfört med året innan. Ökningen har skett i samtliga åldersgrupper förutom i åldersgruppen 29 år eller yngre där vi ser en minskning. Både mäns och kvinnors totala sjukfrånvaro har ökat på totalen.

Tabell 19. Åldersfördelning per kön, totalt antal anställda.

	2022		2023		2024	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
-40 år	74	178	59	145	55	140
41-45 år	45	89	37	82	41	69
46-50 år	45	90	67	92	45	90
51-60 år	82	158	81	158	72	149
61-65 år	21	40	26	31	21	41
66 år -	7	4	7	7	8	9
Totalt	274	559	256	515	242	498

Tabell 20. Medelantalet anställda.

År	2022	2023	2024
Anställda	797	809	767
Män	33 %	33 %	33 %
Kvinnor	67 %	67 %	67 %

Tabell 21. Sjukfrånvaro i procent.

År	2022	2023	2024
Total sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda arbetstiden	3,81	2,92	3,41
Kvinnor	3,97	3,71	4,38
Män	3,48	1,33	1,48
Andelen av total sjukfrånvaro som har varat sammanhängande i en period om 60 kalenderdagar eller mer	58,08	58,83	65,72
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 29 år och yngre i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för åldersgruppen	1,87	3,75	0,93
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 30-49 år i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för åldersgruppen	3,74	2,96	3,28
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 50 år eller äldre i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för åldersgruppen	4,05	2,83	3,63

12. Återrapporteringskrav, uppdrag och instruktionen

Tabell 22. Återrapporteringskrav.

Återrapporteringskrav	sidan
<p>Ökad cirkulär plastanvändning utan läckage</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa myndighetens arbete för att främja en cirkulär och fossilfri plastanvändning samt för att minska plast, mikro- och nanoplast i hav och natur. Myndigheten ska också redovisa vilka insatser myndigheten har genomfört för att driva frågan i förhandlingarna om ett nytt globalt avtal mot plastföreningar. Myndigheten ska redovisa vilket resultat myndighetens arbete inom plastområdet har gett med fokus på förväntade effekter.</p>	s. 80
<p>Cirkulär ekonomi som möjliggörare för klimatomställningen</p> <p>Naturvårdsverket ska inom ramen för sitt arbete med att verka för samhällets klimatomställning och omställningen till en cirkulär ekonomi redovisa vilka åtgärder myndigheten har genomfört. Redovisningen ska även omfatta hur myndigheten har bidragit till att andra myndigheter och aktörer har ökat takten i denna omställning samt vilka effekter det har haft.</p>	s. 75
<p>Tillsyn producentansvar</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa hur myndigheten har prioriterat, planerat och genomfört tillsyn enligt de förordningar om producentansvar som Naturvårdsverkets tillsynsansvar omfattar. Redovisningen ska särskilt beskriva tillsynen över att insamlat avfall behandlas i enlighet med avfallshierarkin, att organisationer med producentansvar för förpackningar följer Naturvårdsverkets beslut om godkännande av dem samt att producenter av elektrisk och elektronisk utrustning följer de bestämmelser som började gälla 1 januari 2023.</p>	s. 78
<p>Tillsyn engångsplastproducenter</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa hur myndigheten har arbetat med tillsyn över producenter av plastprodukter för engångsbruk enligt förordningen (2021:996) om engångsprodukter, förordningen (2021:998) om producentansvar för vissa tobaksprodukter och filter, förordningen (2021:1000) om producentansvar för våtservetter, samt hur myndigheten utvecklat sitt arbete med detta.</p>	s. 78
<p>Stärkt samordning och vägledning PFAS</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa hur myndigheten har arbetat för att utveckla och stärka den nationella samordningen och vägledningen för att hantera problemen med att per- och polyfluorerade alkylsubstanser (PFAS), sprids i miljön. Myndigheten ska redovisa det arbete som utförs i samarbete med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och som fokuserar på stöd och vägledning när det gäller hantering av kontaminerat släckvatten samt skumvätskor som innehåller PFAS samt rengöring och provtagning (inklusive riktvärde) av PFAS-kontaminerade släcksystem. Av redovisningen ska de genomförda åtgärderna framgå samt vilka effekter dessa åtgärder bedöms få.</p>	s. 71
<p>Förvaltningsverktyg för toleransnivåer för skador inom rennärigen</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa hur de bidragit till arbetet med att i samverkan med Sametinget fortsatt utveckla ett förvaltningsverktyg utifrån fastställd toleransnivå för skador orsakade av stora rovdjur inom rennärigen, i syfte att upprätthålla en hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur. Naturvårdsverket ska särskilt redovisa sitt arbete med vägledning om toleransnivåns betydelse vid eventuell prövning av förutsättningar för jakt på stora rovdjur.</p>	s. 56

Återrapporteringskrav	sidan
<p>Effekterna av att medel för rovdjursavvisande stängsel överförs från landsbygdsprogrammet</p> <p>Som en följd av att bidrag för rovdjursavvisande stängsel inte omfattas av den svenska strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, har anslag 1:7 Ersättningar till viltskador m.m. ökats med 15 miljoner kronor. Naturvårdsverket ska redovisa vilka effekter detta har fått för stödgivningen, såväl avseende myndigheternas hantering som för de stödberättigade.</p>	s. 58
<p>Stärka och påskynda arbetet med att förenkla för företag</p> <p>Naturvårdsverket ska redovisa vilka förenklingsåtgärder myndigheten har vidtagit, myndighetens fortsatta utvecklingsbehov, hinder och möjligheter i förenklingsarbetet samt förenklingsarbetets effekter för företag. Av redovisningen ska framgå hur myndigheten har arbetat med förenkling av föreskrifter och andra regelverk samt hur myndigheten beaktat företagsperspektivet i detta arbete och i det övriga förenklingsarbetet och hur myndigheten har tagit hänsyn till livsmedelsstrategins mål. Redovisningen ska även belysa arbete som gjorts för att underlätta för företagen att göra rätt och minimera den administrativa bördan för företagen i linje med riksdagens beslutade livsmedelsstrategi.</p>	s. 32
<p>Informationssäkerhet</p> <p>Naturvårdsverket ska övergripande redogöra för hur myndigheten har arbetat för att förvalta och utveckla sin informationssäkerhet och för hur den planerar för att möta framtida behov. Naturvårdsverket ska särskilt redogöra för om myndigheten gjort en utvärdering av det egna informationssäkerhetsarbetet genom något analysverktyg, t.ex. Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps verktyg Infosäkkollen, samt om åtgärder vidtagits med anledning av resultatet.</p>	s. 12

Tabell 23. Levererade regeringsuppdrag.

Uppdrag	Ärendenr	Avrapportering
Bistå Rådet för hållbara städer, (M2017/03235/Mm, F2019/04160/SPN)	NV-08919-17	Årligen i årsredovisningen
Medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen. SB2021/01583	NV-00974-22	2024-01-31
Ändring av anvisningar för det civila försvaret	NV-03399-23	Årligen den 1 oktober
Uppdrag att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering (M2020/01518)	NV-07656-20	Årligen i årsredovisningen
Regeringsuppdrag till Tillväxtverket, Naturvårdsverket m.fl. myndigheter att följa upp mål om handläggningstider samt om bemötande och service hos vissa myndigheter	NV-07829-22	Årligen den 15 februari
Prognos för beställningsbemyndiganden	NV-09148-23, se NV-09147-23	2024-07-26
Utgiftsprognoser	NV-09147-23	2024-02-05 2024-04-23 2024-07-26 2024-10-21
Bistå Miljömålsrådet (M2018/01715/S)	NV-04983-18	Årligen i årsredovisningen
Föreslå författningsändringar för att genomföra EU:s reviderade F-gasförordning och ozonförordning	NV-09154-23	2024-09-30
Uppdrag att analysera hur EU:s reviderade LULUCF-förordning ska tillämpas i Sverige	NV-06193-23	2024-09-30
Uppdrag till Naturvårdsverket att analysera hur EU:s reviderade ansvarsfördelningsförordning ska tillämpas i Sverige.	NV-06194-23	2024-09-30
Lämna förslag på förordningsändringar som möjliggör ett mer effektivt främjande av icke-publik laddinfrastruktur	NV-09152-23	2024-07-01
Uppdrag att uppdatera riktlinjer för skydds jakt efter varg	NV-05515-23	2024-03-31
Uppdrag att utveckla vargförvaltningen Uppdrag om riktlinjer för flytt av varg	NV-05942-22	2024-04-12
Uppdrag att utveckla vargförvaltningen Uppdrag om analys av referensvärde	NV-05942-22	2024-06-30

Uppdrag	Ärendenr	Avrapportering
Uppdrag till Naturvårdsverket att ta fram en åtgärdsplan för effektiv vildsvinsförvaltning (deluppdrag 1 och 2)	NV-02007-24	2024-06-30 2024-10-31
Övervakning mikroplast (RB22)	NV-09903-21	2024-02-15
Rätt plast på rätt plats (RB22)	NV-09904-21	2024-03-15
Avfallsbrottslighet	NV-11028-22	2024-02-29
Redovisning av stöd till lokala klimatinvesteringar – Klimatklivet	NV-09151-23	Årligen den 15 april
Utarbeta förslag till styrmedel för att uppfylla Sveriges åtaganden enligt takdirektivet	NV-00656-24	2024-08-30
Uppdrag till Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten att revidera den nationella förvaltningsplanen för storskarv samt öka kunskapen om storskarvens predation och födosök.	NV-05513-22	2024-11-30
Inom ramen för det nationella skogsprogrammet, utarbeta en sammanhållen och regelbunden statistik om areal skogsmark (N2018/04159/SK)	NV-05771-18	Till SST, som årligen ska redovisa den 20 april
Stöd vid OECD:s granskning av Sveriges miljö- och klimatpolitik under 2024	NV-09150-23	2024-02-15
Uppdrag att skydda värdefulla skogar genom att använda ersättningsmarker	NV-07484-22	Årligen den 31 mars
Skador orsakade av vildsvin (RB22)	NV-09915-21	2024-10-15
Översyn av referensarealer för livsmiljötyper i art- och habitatdirektivet	NV-11038-22 NV-08564-23	2024-03-28
Uppdrag till Naturvårdsverket att skydda värdefulla statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog	NV-06273-22	Årligen den 31 mars
Uppdrag till Naturvårdsverket att öka takten i arbetet med nya nationalparker och främja naturturism i nationalparker och andra formellt skyddade områden	NV-06272-22	Årligen den 31 mars
Utvecklad vägledning avseende miljöprovning och miljöbedömning	NV-11041-22	2024-02-28
Utvecklad vägledning på verksamt.se	NV-11042-22	2024-02-28
Effektivare miljöprocesser	NV-09155-23	2024-10-31
Legionella i kyltorn	NV-09158-23	Redovisat i Naturvårdsverkets årliga uppföljning av miljöbalks- tillsynen i Sverige
Samlad statistik om miljöprovning	NV-09156-23 NV-02676-24	2024-05-15
Uppföljning av strandskyddet	NV-09160-23	2024-04-30
PFAS-förorenade områden (RB22)	NV-09897-21	Årligen den 15 april i Läges- beskrivning om arbetet med föro- renade områden
Förorenade sediment	NV-11027-22	Årligen den 15 april i Läges- beskrivning om arbetet med föro- renade områden
Beräkning av kostnader för att transportera bort och behandla avfall från engångsplast	NV-02006-24	2024-10-14
Utveckling av statistik om exportens klimatnytta		2024-04-30
Sammanställning av medel för biologisk mångfald	NV-09163-23	2024-06-30
Översyn av länsstyrelsernas administrativa börda samt underlag om bidragsfinansiering	NV-04618-24	2024-11-20
Uppdrag till Naturvårdsverket att utveckla en vägledning för att bedöma klimatpolitikens effektivitet.	NV-07337-23	2024-12-30

Tabell 24. Instruktionen.

Instruktionen	Redovisas på sidan
<p>1 § Naturvårdsverket är förvaltningsmyndighet på miljöområdet i frågor om klimat och luft, mark, biologisk mångfald, förorenade områden, kretslopp och avfall, miljöövervakning samt miljöforskning. Naturvårdsverket har en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken.</p> <p>Naturvårdsverket ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.</p> <p>Naturvårdsverket ska främja en hållbar utveckling med utgångspunkt i generationsmålet och miljökvalitetsmålen och därmed bidra till genomförandet av Agenda 2030 som Förenta nationernas medlemsstater antagit.</p> <p>Förordning (2022:187).</p>	Hela årsredovisningen
<p>1 a § Naturvårdsverket är beredskapsmyndighet enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap.</p> <p>Förordning (2022:555).</p>	s. 12 f
<p>2 § Naturvårdsverket ska inom miljömålssystemet:</p> <ol style="list-style-type: none"> vägleda berörda myndigheter i deras arbete med genomförande och uppföljning utvärdera och utveckla arbetet med tillämpade samhällsekonomiska analyser inom miljö- och klimatområdet i samråd med berörda myndigheter, löpande genomföra utvärderingar, samhällsekonomiska analyser och effektberäkningar av styrmedel och åtgärder, minst en gång vart fjärde år redovisa en fördjupad utvärdering av möjligheterna att nå miljömålen och utifrån denna lämna förslag i syfte att målen ska nås, och senast den 31 mars varje år samlat analysera, bedöma och redovisa <ol style="list-style-type: none"> resultatet av det närmast föregående årets statligt initierade satsningar och deras bidrag till måluppfyllelse, förutsättningarna att nå etappmålen, och utvecklingstrenden för miljökvalitetsmålen och generationsmålet. <p>I arbetet med redovisning enligt första stycket 4 och 5 ska Naturvårdsverket inhämta synpunkter från och samordna berörda myndigheter. Redovisningarna ska samordnas med den redovisning som avses i 2 a § och den effektbedömning som avses i 28 § klimatrappporteringsförordningen (2014:1434).</p> <p>Förordning (2022:187).</p>	<p>p 1–3 s. 22 f, 33 f</p> <p>Årsredovisningen 2023</p> <p>s. 22 f</p> <p>s. 22 f</p>
<p>2 a § Naturvårdsverket ska</p> <ol style="list-style-type: none"> varje år lämna underlag till de redovisningar som avses i 4 § andra stycket 1 och 2 klimatlagen (2017:720), och vart fjärde år lämna underlag till de beskrivningar som avses i 5 § andra stycket 1–7 klimatlagen och som ska ligga till grund för en klimatpolitisk handlingsplan. <p>Redovisningen enligt första stycket 1 ska lämnas senast den 31 mars varje år och redovisningen enligt första stycket 2 ska lämnas senast den 15 mars året efter ordinarie val till riksdagen, om inte regeringen beslutar annat.</p> <p>Förordning (2022:834).</p>	<p>s. 61</p> <p>Årsredovisningen 2023</p>
<p>3 § Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde särskilt</p> <ol style="list-style-type: none"> bevaka allmänna miljöintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna Naturvårdsverkets synpunkter tidigt i processen, delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för miljön, vägleda statliga myndigheter i deras miljöledningsarbete, samordna uppföljning och utvärdering av generationsmålet och miljökvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Skyddande ozonskikt, Myllrande våtmarker, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv, utveckla, följa upp och samordna arbetet med miljöinformationsförsörjning och ansvara för den övergripande administrativa samordningen av miljöövervakningen 	<p>s. 28 f</p> <p>s. 28 f</p> <p>s. 34</p> <p>s. 22 f</p> <p>s. 15 f</p>

Instruktionen	Redovisas på sidan
<p>6. på ett kostnadseffektivt sätt göra kunskaper om miljön och klimatet samt miljö- och klimatarbetet tillgängliga för myndigheter, allmänheten och andra berörda,</p> <p>7. i samråd med Havs- och vattenmyndigheten fördela medel för miljöövervakning, uppföljning av miljö kvalitetsmålen och internationell rapportering och efter samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvara för genomförandet av miljöövervakningen samt beskriva och analysera miljö tillståndet inom sitt ansvarsområde,</p> <p>8. finansiera miljöforskning till stöd för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens arbete och samråda med Havs- och vattenmyndigheten om fördelningen,</p> <p>9. ansvara för nationell samordning när det gäller förorenade områden och avhjälpande av sådana föroreningssskador och allvarliga miljöskador som avses i 10 kap. miljöbalken,</p> <p>10. ansvara för administration, uppföljning och utvärdering av de bidrag som omfattas av förordningen (2004:100) om statsbidrag för avhjälpande av föroreningssskador,</p> <p>11. förvärva och förvalta fastigheter för statens räkning för att skydda värdefulla naturområden,</p> <p>12. ansvara för att ta fram underlag för beslut att inrätta nationalparker,</p> <p>13. verka för att förutsättningarna för friluftslivet bevaras och utvecklas,</p> <p>14. samordna myndigheternas arbete när det gäller friluftsliv och samverka med andra berörda i sådana frågor samt vartannat år redovisa en samlad uppföljning av de friluftslivsmål som regeringen fastställt och vart fjärde år lämna förslag i syfte att målen ska nås,</p> <p>15. verka för en hållbar utbyggnad av vindkraft,</p> <p>16. ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen,</p> <p>17. medverka till att främja brukandet av vilt som resurs,</p> <p>18. verka för en samhällsekonomiskt effektiv omställning till en cirkulär ekonomi,</p> <p>19. verka för minskad nedskräpning och hållbar avfallshantering, inklusive avfallsförebyggande insatser och giftfria kretslopp,</p> <p>20. ansvara för nationell platsamordning,</p> <p>21. samordna myndigheternas arbete när det gäller omgivningsbuller,</p> <p>22. vara medlem i en sådan ideell förening som avses i 2 § Laponia-förordningen (2011:840),</p> <p>23. integrera ett jämställdhetsperspektiv i myndighetens verksamhet, och</p> <p>24. samordna berörda myndigheters arbete med metodutveckling för klimateffektbedömningar samt vid behov bistå Regeringskansliet med klimateffektbedömningar av styrmedel och åtgärder som påverkar Sveriges utsläpp av växthusgaser.</p> <p>Förordning (2022:187).</p>	<p>s. 15 f</p> <p>s. 15 f, 23 f</p> <p>s. 19 f</p> <p>s. 69 f</p> <p>s. 69</p> <p>s. 44 f</p> <p>s. 45 f</p> <p>s. 52 f</p> <p>s. 52, Årsredovisningen 2023</p> <p>s. 22, 30</p> <p>s. 57 f</p> <p>s. 54 f</p> <p>s. 74 f</p> <p>s. 69 f, 74 f</p> <p>s. 80 f</p> <p>s. 84 f</p> <p>Vi är en medlem och deltar även i föreningens partsråd och styrelse</p> <p>s. 37 f</p> <p>s. 61 f</p>
<p>4 § Naturvårdsverket ska delta i det arbete på miljöområdet som regeringen bedriver inom EU och internationellt. I det arbetet ska Naturvårdsverket inom sitt ansvarsområde särskilt</p> <ol style="list-style-type: none"> bidra med underlag och expertkunskap, delta i möten enligt instruktioner från Regeringskansliet och rapportera från mötena, bedriva bilateralt samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet, ansvara för internationell rapportering, vid sitt deltagande i Europeiska kommissionens arbetsgrupper tidigt bedöma konsekvenserna av viktiga förslag, redovisa bedömningen till Regeringskansliet och ge dem som berörs möjlighet att lämna synpunkter till Naturvårdsverket, och, skyndsamt till Regeringskansliet redovisa konsekvenserna av förslag till EU-lagstiftning som lämnas av Europeiska kommissionen. <p>Förordning (2022:187).</p>	<p>p 1–3 och p 5–6 s. 36 f, p 4 s. 23 f</p>

Instruktionen	Redovisas på sidan
4 a § Naturvårdsverket ska i fråga om tillsyn särskilt ta initiativ till sådan samverkan mellan de tillsynsvägledande myndigheterna som avses i 3 kap. 1 a § miljötillsynsförordningen (2011:13) och till sådant samarbete mellan tillsynsmyndigheter och tillsynsvägledande myndigheter som avses i 26 kap. 6 § första stycket miljöbalken. Förordning (2022:187).	s. 30 f
4 b § Naturvårdsverket har till uppgift att utöva marknadskontroll inom sitt ansvarsområde. Förordning (2022:1183).	s. 78 f
5 § Naturvårdsverket får bedriva tjänsteexport som är direkt kopplad till det utvecklingsarbete som Naturvårdsverket bedriver internationellt, inklusive sådan tjänsteexport som avser Sveriges internationella utvecklingssamarbete, och som ligger inom ramen för det uppdrag som anges i denna instruktion, annan förordning eller i beslut som regeringen har fattat.	s. 36 f, Finansiell redovisning
6 § Naturvårdsverket får i tvister om skadestånd enligt 32 kap. miljöbalken väcka offentlig grupptalan enligt 32 kap. 13 § miljöbalken och lagen (2002:599) om grupprättegång, om myndigheten anser att det är nödvändigt för att tillgodose angelägna allmänna miljöintressen	Har ej utnyttjats under 2024
7 § Naturvårdsverket ska se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.	Ingår i vårt arbete med ständiga förbättringar
8 § /Upphör att gälla U:2025-01-01/ Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde hjälpa Statens jordbruksverk med sådant underlag som behövs för information, utbildning, tillsyn och för hur avvikelser ska bedömas från stödsynpunkt när det gäller verksamhetskrav enligt förordningen (2014:1101) om EU:s direktstöd för jordbrukare och förordningen (2015:406) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder. Förordning (2022:187).	Naturvårdsverket har bistått Jordbruksverket med de underlag som behövs och bidragit i utbildningar
8 § /Träder i kraft I:2025-01-01/ Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde hjälpa Statens jordbruksverk med sådant underlag som behövs för information, utbildning, tillsyn och för hur avvikelser ska bedömas från stödsynpunkt när det gäller verksamhetskrav enligt förordningen (2022:1826) om EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Förordning (2024:1045).	-
8 a § Naturvårdsverket är behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/956 av den 10 maj 2023 om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen. Förordning (2023:613).	s. 63 f
8 b § Naturvårdsverket ska vara nationell kontaktpunkt och samordnande myndighet i fråga om Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1293/2013 av den 11 december 2013 om inrättandet av ett program för miljö och klimatpolitik (Life) samt om upphävande av förordning (EG) nr 614/2007. Förordning (2023:613).	s. 39, 48
8 c § Naturvårdsverket ska senast den 31 mars varje år redovisa arbetet med naturvård och biologisk mångfald. Redovisningen ska redogöra för <ol style="list-style-type: none"> medelsanvändning för åtgärder för värdefull natur och arbetet med skydd av denna, genomförda åtgärder för värdefull natur och arbetet med skydd av denna, sysselsättningseffekter av 1 och 2, statistik om ärenden för att bilda naturreservat, och arbetet med genomförandepåbjudningen för planerade nya och utvidgade nationalparker. 	-

Finansiell redovisning

SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER I TKR

	2024	2023	2022	2021	2020
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	145 000	145 000	145 000	125 000	115 000
Utnyttjad	92 814	102 751	86 713	106 930	102 068
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	8 000	18 000	18 000	18 000	8 000
Maximalt utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	4 026	4 310	1 425	0	0
Räntekostnader	0	0	0	0	6
Avgiftsintäkter					
Disponibla avgiftsintäkter exklusive reavinst, utfall	49 005	42 251	43 309	48 222	43 307
Disponibla avgiftsintäkter exklusive reavinst, budget i regleringsbrev	32 105	30 007	30 760	37 440	44 090
Ej disponibla avgiftsintäkter, utfall	58 685	41 750	34 357	32 675	30 233
Ej disponibla avgiftsintäkter, budget i regleringsbrev	34 005	30 010	31 000	23 510	18 900
Anslag – Utgående reservationer					
Anslagssparande förvaltning	18 195	8 977	2 501	12 474	7 877
Anslagssparande sakanslag	3 002 288	1 126 843	852 825	972 445	2 150 516
Bemyndiganden					
Tilldelade bemyndiganden	10 898 000	8 160 000	9 122 600	7 055 000	7 367 500
varav gjorda åtaganden *	7 938 290	6 044 366	7 427 364	5 340 000	4 703 564
Anslagskredit					
Beviljad i regleringsbrev	326 978	152 337	152 915	156 606	37 621
Utnyttjad kredit	4	0	0	0	3 296
Årsarbetskrafter och medelantalet anställda under året					
Årsarbetskrafter	655	703	688	648	580
Anställda kvinnor	513	541	532	487	451
Anställda män	254	269	265	256	234
Medelantalet anställda	767	809	797	743	685
Driftkostnad *					
Per årsarbetskraft	1 411	1 254	1 236	1 176	1 158
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring **	25 524	-843 450	-29 560	-30 190	24 853
Balanserad kapitalförändring ***	-812 257	6 039	5 241	7 407	-49 432

* Driftkostnaden per årsarbetare har beräknats exklusive intrångsersättningar och köp av tjänster på sakanslag, eftersom en beräkning inklusive de kostnadsposterna skulle bli missvisande vid jämförelser.

** Den stora förändringen av årets kapitalförändring mellan 2022 och 2024 beror främst på en avsättning som gjorts under 2023 avseende ersättning enligt dom i Mark- och miljödomstolen 14 mars 2023 avseende Ojnarekogen där staten delvis förlorade målet. Båda parter har överklagat domen till Mark- och miljööverdomstolen, som har meddelat prövningstillstånd men har ännu inte avgjort målet.

*** Den stora förändringen av balanserad kapitalförändring 2019 och 2021 beror främst på en avsättning som gjordes 2018 för avhjälpande av miljöskador och som sedan återfördes 2020.

RESULTATRÄKNING I TKR

	Not	2024	2023
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	2 717 869	2 269 455
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	56 711	45 339
Intäkter av bidrag	3	102 992	93 079
Finansiella intäkter	4	3 313	3 686
Summa		2 880 885	2 411 559
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-673 845	-666 301
Kostnader för lokaler		-40 914	-39 245
Övriga driftkostnader	6	-2 135 826	-1 680 074
Finansiella kostnader	7	-3 988	-3 974
Avskrivningar och nedskrivningar	14–15	-54 357	-54 180
Summa		-2 908 930	-2 443 774
Verksamhetsutfall		-28 045	-32 215
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	8	58 685	41 750
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-58 685	-41 750
Saldo		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		6 870 954	5 316 472
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		53 308	57 350
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	9	602 362	619 726
Finansiella intäkter	10	3 077	6 828
Finansiella kostnader		0	0
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	11	7 738	109 664
Lämnade bidrag	12	-7 483 870	-6 921 275
Saldo		53 569	-811 235
Årets kapitalförändring	13	25 524	-843 450

BALANSRÄKNING I TKR

TILLGÅNGAR	Not	2024-12-31	2023-12-31
Immateriella anläggningstillgångar	14		
Balanserade utgifter för utveckling		74 037	79 863
Summa		74 037	79 863
Materiella anläggningstillgångar	15		
Byggnader, mark och annan fast egendom		12 451 683	12 379 813
Förbättringsutgifter på annans fastighet		5 745	9 698
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		13 076	16 353
Pågående nyanläggningar		98 276	88 041
Summa		12 568 780	12 493 905
Finansiella anläggningstillgångar			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	16	1	1
Summa		1	1
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	17	0	532
Summa		0	532
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	18	2 462	4 635
Fordringar hos andra myndigheter	19	22 436	34 007
Övriga kortfristiga fordringar	20	118 283	12 942
Summa		143 181	51 585
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	21	20 637	18 876
Upplupna bidragsintäkter	22	39 352	35 659
Övriga upplupna intäkter	23	12 974	8 597
Summa		72 963	63 132
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	24	245 527	214 019
Summa		245 527	214 019
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	25	106 421	121 695
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	26	60 421	56 524
Kassa och bank		0	0
Summa		166 842	178 219
SUMMA TILLGÅNGAR		13 271 331	13 081 256

KAPITAL OCH SKULDER	Not	2024-12-31	2023-12-31
Myndighetskapital			
Statskapital	27	12 550 749	12 468 500
Balanserad kapitalförändring	27	-812 257	6 039
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	13, 27	25 524	-843 450
Summa		11 764 016	11 631 090
Fonder			
Fonder	28	79 902	87 640
Summa		79 902	87 640
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	29	2 472	1 663
Avsättning för avhjälpande av miljöskador	30	0	0
Övriga avsättningar	31	1 003 727	909 486
Summa		1 006 198	911 149
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	32	92 814	102 751
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	33	108 700	151 334
Leverantörsskulder		73 731	71 205
Övriga kortfristiga skulder	34	11 167	17 022
Förskott från uppdragsgivare och kunder		0	0
Summa		286 412	342 312
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	35	64 481	54 638
Oförbrukade bidrag	36	70 321	54 340
Övriga förutbetalda intäkter		0	87
Summa		134 802	109 065
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		13 271 331	13 081 256
Ansvarsförbindelser			
Ansvarsförbindelser för avhjälpande av miljöskador	37	109 250	104 000
Övriga ansvarsförbindelser		3 670 858	3 701 307
Summa		3 780 108	3 805 307

FINANSIERINGSANALYS I TKR

	Not	2024	2023
DRIFT			
<i>Kostnader</i>	38	-2 796 478	-2 367 729
Finansiering av drift			
Intäkter av anslag		2 717 869	2 269 455
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	39	49 005	42 251
Intäkter av bidrag		102 992	93 079
Övriga intäkter		3 313	3 686
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av drift</i>		2 873 179	2 408 472
<i>Ökning (-) / minskning(+) av lager</i>		532	126
<i>Ökning (-) / minskning (+) av kortfristiga fordringar</i>		7 531	1 750
<i>Ökning (+) / minskning (-) av kortfristiga skulder</i>		-14 771	-243 214
Kassaflöde till/från drift		69 993	-200 596
INVESTERINGAR			
Investeringar i materiella tillgångar		-112 121	-117 398
Investeringar i immateriella tillgångar		-23 522	-40 176
<i>Summa investeringsutgifter</i>		-135 643	-157 574
Finansiering av investeringar			
Lån från Riksgäldskontoret		27 009	44 980
– amorteringar		-36 946	-28 943
Ökning av statskapital med medel som erhållits från statens budget		107 402	109 500
Försäljning av anläggningstillgångar		12 060	3 426
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar</i>		109 525	128 963
<i>Förändring av kortfristiga fordringar och skulder</i>		-4 753	-32 513
Kassaflöde till investeringar		-30 871	-61 124
UPPBÖRDSVERKSAMHET			
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten		58 685	41 750
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder		-11 670	-9 980
<i>Inbetalningar i uppbördsverksamhet</i>		47 015	31 770
<i>Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet</i>		-58 685	-41 750
Kassaflöde till/från uppbördsverksamhet		-11 670	-9 980

	Not	2024	2023
TRANSFERERINGSVERKSAMHET			
Lämnade bidrag	40	-7 439 032	-6 083 547
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder		-97 990	-30 421
<i>Utbetalningar i transfereringsverksamhet</i>		-7 537 022	-6 113 968
Finansiering av transfereringsverksamhet			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		6 870 954	5 316 472
Medel som erhållits från andra myndigheter för finansiering av bidrag		53 308	57 350
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag		605 438	626 554
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet</i>		7 529 700	6 000 376
Kassaflöde från/till transfereringsverksamhet		-7 321	-113 591
FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL		20 131	-385 291
SPECIFIKATION AV FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL			
Likvida medel vid årets början		392 238	777 529
Ökning (+) / minskning (-) av kassa och bank			-1
Ökning (+) / minskning (-) av tillgodohavande RGK		-11 377	-140 776
Ökning (+) / minskning (-) av avräkning med statsverket		31 508	-244 514
<i>Summa förändring av likvida medel</i>		20 131	-385 291
Likvida medel vid årets slut		412 369	392 238

ANSLAGSREDOVISNING I TKR**REDOVISNING MOT ANSLAG**

Anslag (tkr)	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regl. brev	Omdisp. anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	Not
Uo 17 13:3 Ramanslag								
<i>Stöd till friluftorganisationer</i>								
ap.10 Stöd till friluftorganisationer	0	97 785	0	0	97 785	-97 785	0	
Uo 20 1:1 Ramanslag								
<i>Naturvårdsverket</i>								
ap.1 Naturvårdsverket	8 977	638 535	0	0	647 512	-629 317	18 195	
Uo 20 1:2 Ramanslag								
<i>Miljöövervakning m.m.</i>								
ap.1 Miljöövervakning	1 534	223 014	0	-1 534	223 014	-221 094	1 920	
ap.4 Klimatpolitiska handlingsplanen	2 000	34 000	0	-2 000	34 000	-22 950	11 050	41
ap.6 Bidrag till ideella miljöorganisationer	0	19 000	0	0	19 000	-19 000	0	
ap.9 Delegationen för cirkulär ekonomi	4 125	5 000	0	-4 125	5 000	-3 519	1 481	42
Uo 20 1:3 Ramanslag								
<i>Åtgärder för värdefull natur</i>								
ap.2 Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.	3 174	1 177 035	0	-3 174	1 177 035	-1 165 966	11 069	
Uo 20 1:4 Ramanslag								
<i>Sanering och återställning av förorenade områden</i>								
ap.1 Sanering och efterbehandling av förorenade områden	322 832	760 818	0	-322 906	760 744	-570 418	190 326	43
ap.5 Hantering av visst farligt avfall	0	50 000	0	0	50 000	-1 178	48 822	44
Uo 20 1:5 Ramanslag								
<i>Miljöforskning</i>								
ap.1 Miljöforskning	483	96 825	0	-483	96 825	-94 319	2 506	
Uo 20 1:11 Ramanslag								
<i>Åtgärder för havs- och vattenmiljö</i>								
ap.1 Åtgärder för havs- och vattenmiljö – Avloppsrening – del till NV	39 393	40 000	0	-39 393	40 000	-37 330	2 670	
Uo 20 1:13 Ramanslag								
<i>Internationellt miljösamarbete</i>								
ap.1 Bilateralt miljösamarbete	2 045	29 400	0	-2 045	29 400	-28 409	991	

Anslag (tkr)	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regl. brev	Omdisp. anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	Not
Uo 20 1:14 Ramanslag	3 383	1645 700	0	-3 383	1645 700	-1649 701	-4 001	
<i>Skydd av värdefull natur</i>								
ap.1 Skydd värdefull natur – till NV	3 383	1645 700	0	-3 383	1645 700	-1649 701	-4 001	45
ap.3 Skydd värdefull natur – till NV – RRF*	0	0	0	0	0	0	0	
Uo 20 1:16 Ramanslag	747 601	5 000 000	0	-747 601	5 000 000	-2 354 325	2 645 675	
<i>Klimatinvesteringar</i>								
ap.1 Stöd till klimatinvesteringar	288 687	3 481 000	0	-288 687	3 481 000	-836 255	2 644 745	46
ap.2 Stöd till klimatinvesteringar – RRF*	458 914	1 444 000	0	-458 914	1 444 000	-1 443 931	69	46
ap.6 Administration – del till Naturvårdsverket	0	75 000	0	0	75 000	-74 139	861	
Uo 23 1:7 Ramanslag								
<i>Ersättningar för viltskador m.m.</i>								
ap.1 Bidrag för att förebygga skador på annat än renar och fiske samt ersätta inträffade sådana skador	12	47 778	0	-12	47 778	-43 604	4 174	
Uo 27 1:1 Ramanslag								
<i>Avgiften till Europeiska unionen</i>								
ap.2 Avgift baserad på icke materialåtervunnen plast	262	1 432 173	1 360 000	-262	2 792 173	-2 706 640	85 533	
Summa	1 135 820	11 297 063	1 360 000	-1 126 917	12 665 966	-9 645 557	3 020 409	

* The Recovery and Resilience Facility (Faciliteten för återhämtning och resiliens).

ANSLAGSREDOVISNING I TKR**REDOVISNING MOT BEMYNDIGANDEN**

Anslag/ anslags- benämning	Tilldelat bemyndigande	Ekonomiska åtaganden vid årets början	Nya ekonomiska åtaganden	Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	Övriga föränd- ringar av ekonomiska åtaganden	Ekonomiska åtaganden vid årets slut
1:2,1	60 000	46 639	15 700	43 633	-1 300	17 406
1:3,2	900 000	438 395	245 210	266 894	-4 599	412 112
1:4,1	1 762 000	797 138	499 183	346 673	-17 821	931 827
1:4,5	1 500 000	0	0	0	0	0
1:5,1	102 000	49 156	72 935	32 908	0	89 183
1:11,1	20 000	2 786	4 652	2 786	0	4 652
1:13,1	4 000	1 210	384	914	-296	384
1:14,1	50 000	2 929	1 365	1 380	-1 519	1 395
1:16,1	6 500 000	4 720 913	3 862 416	1 093 018	-1 008 980	6 481 331
Summa	10 898 000	6 059 166	4 701 845	1 788 595	-1 034 126	7 938 290

ANSLAGSREDOVISNING I TKR**REDOVISNING MOT BEMYNDIGANDEN, FORTS.**

Anslag/ anslags- benämning	Förväntad tidpunkt för redovisning mot anslag av ekonomiska åtaganden vid årets slut				Slutår	Not
	2025	2026	2027	2028–2055		
1:2,1	10 448	6 958	0	0	2026	47
1:3,2	238 549	121 184	35 680	16 699	2028	48
1:4,1	506 133	225 980	144 516	55 198	2034	49
1:4,5	0	0	0	0	2055	50
1:5,1	40 399	32 858	15 926	0	2027	51
1:11,1	4 652	0	0	0	2025	52
1:13,1	384	0	0	0	2025	53
1:14,1	1 395	0	0	0	2025	54
1:16,1	3 185 611	2 197 616	698 886	399 218	2028	
Summa	3 987 571	2 584 596	895 008	471 115		

REDOVISNING MOT INKOMSTTITEL I TKR

Inkomsttitel	Benämning	Beräknat belopp	Inkomster	Not
2394	Övriga ränteinkomster			
127	Övriga ränteinkomster	0	5 727	55
2511	Expeditions- och ansökningsavgifter			
039	Expeditions- och ansökningsavgifter	5	6	
2537	Miljöskyddsavgift			
202	Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken	25 000	14 895	56
2552	Övriga offentligrättsliga avgifter			
506	Avgift för in- och utförsel av avfall	9 000	11 868	
2714	Sanktionsavgifter m.m.			
451	Övriga sanktionsavgifter	0	20 714	57
2811	Övriga inkomster av statens verksamhet			
232	Övriga inkomster	0	5 475	58
	Summa	34 005	58 685	

ANSLAGSREDOVISNING I TKR
FINANSIELLA VILLKOR 2024 ENLIGT REGLERINGSBREV

Anslag/ anslagspost	Ändamål	Villkor högst	Utfall	Not
17 13:3, 10	Anslagskredit	2 933	0	
20 1:1,1	Räntekontokredit	8 000	0	
20 1:1,1	Anslagskredit	19 066	0	
20 1:1,1	Låneram för verksamhetsinvesteringar	145 000	92 814	
20 1:1,1 v3	Högst 5 000 000 kronor får användas för bidrag till utvecklingsarbete som andra än Naturvårdsverket organiserat och som främjar de verksamheter Naturvårdsverket ansvarar för.	5 000	829	
20 1:1,1 v4	Högst 200 000 kronor får användas till kostnader för deltagande i sekretariatsfunktionen i nätverket European Network of the Heads of Environment Protection Agencies, NEPA.	200	18	
20 1:1,1 v5	Minst 25 000 000 kronor ska användas för att stärka myndighetens arbete nationellt, inom EU och internationellt för att främja en mer cirkulär plastanvändning samt för att minska plaster, inklusive mikro- och nanoplast, i hav och natur. Insatser ska omfatta hela livscykeln för plast, t.ex. hållbar design, standardisering, återanvändning, alternativa material, återvinning och minskat läckage av plast. Av medlen får högst 5 000 000 kronor användas för myndighetens arbete med nationell plastsamordning. Naturvårdsverket får även betala ut bidrag till andra inom detta område.	25 000	22 661	59
20 1:1,1 v5	<i>– av medlen får högst 5 000 000 kronor användas för myndighetens arbete med nationell plastsamordning.</i>	5 000	3 556	
20 1:1,1 v6	Högst 1 000 000 kronor ska betalas ut till Högskolan i Borås för fortsatt arbete med företagsnätverket inom plattformen Textile and Fashion 2030, för att främja och möjliggöra fler hållbara och cirkulära affärsmodeller i Sverige inom textilsektorn. Arbetet ska riktas till främst små- och medelstora företag och ska bidra till kompetenshöjning, support och genomförande, samarbete mellan aktörer samt metoder och verktyg.	1 000	1 000	
20 1:1,1 v7	Minst 5 000 000 kronor ska användas för att stärka myndighetens arbete mot illegal avfallshantering.	5 000	5 059	
20 1:1,1 v8	11 000 000 kronor får användas för hantering av nya arbetsuppgifter till följd av ny EU-lagstiftning (CBAM och ETS).	11 000	11 000	
20 1:2,1	Anslagskredit	8 640	0	
20 1:2,1 v3	Högst 5 000 000 kronor får användas av berörda myndigheter för att genomföra uppdraget om kunskap om PFAS i livsmedel och miljö.	5 000	4 263	
20 1:2,1 v4	Högst 2 000 000 kronor får användas för delfinansiering av Klimatpolitiska rådets verktyg Panorama.	2 000	2 000	
20 1:2,4 v1	Statistiska centralbyrån (SCB) får rekquirera 1 000 000 kronor för uppdraget om utveckling av statistik om exportens klimatnytta.	1 000	1 000	
20 1:2,4 v2	Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) får rekquirera 2 500 000 kronor för uppdraget att analysera hur de senaste förändringarna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/841 av den 30 maj 2018 om inbegripande av utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk i ramen för klimat- och energipolitiken fram till 2030 (LULUCF) ska tillämpas i Sverige.	2 500	2 500	
20 1:2,4 v3	Boverket får använda 2 000 000 kronor för uppdrag om analys av hinder för nya och hållbara konstruktionslösningar i regleringsbrev för 2024 avseende Boverket.	2 000	2 000	

Anslag/ anslagspost	Ändamål	Villkor högst	Utfall	Not
20 1:2,4 v4	Naturvårdsverket får använda 2 000 000 kronor för eget arbete med uppdraget om åtgärder för att främja ladd- och tankinfrastruktur för arbetsmaskiner samt underlätta förutsättningarna för byte och transporter av batterier till arbetsmaskiner enligt Naturvårdsverkets regleringsrev för budgetåret 2024.	2 000	1 850	
20 1:2,4 v5	Naturvårdsverket får använda 1 500 000 kronor för arbete med markinventering för att upprätthålla tidsserier och utveckla rapporteringen relaterad till LULUCF.	1 500	1 500	
20 1:2,4 v6	Naturvårdsverket får använda 10 000 000 kronor för att i enlighet med regeringens beslut KN2024/01682 genomföra uppdraget om att utveckla planeringsförutsättningar och arbetssätt med tillståndprocesser för etablering av ny kärnkraft.	10 000	10 000	
20 1:2,6 v2	4 000 000 kronor får betalas ut som bidrag till organisationen Håll Sverige Rent för att bidra till och förmedla kunskap och erfarenheter som bidrar till minskad nedskräpning för de produkter som inte omfattas av förordningen (2021:1002) om nedskräpningsavgifter.	4 000	4 000	
20 1:2,6 v3	5 000 000 kronor får betalas ut som bidrag till organisationen Luftförening- och klimatsekretariatet (AirClim) för dess arbete med att skapa och förmedla kunskap i syfte att minska utsläppen av luftföroreningar, inklusive växthusgaser.	5 000	5 000	
20 1:3,2	Anslagskredit	6 000	0	
20 1:3,2 v1	Anslagsposten får användas för kostnader samt visst arbete vid länsstyrelserna som avser skötsel, fastighetsförvaltning, byggnadsinvesteringar, samt uppföljning och övervakning av nationalparker, naturreservat, områden som ingår i eller föreslås ingå i nätverket Natura 2000, andra områden med områdesskydd, Kungliga nationalstadsparken, världsarv och Ramsarområden. En särskild satsning ska göras på skötsel av naturreservat med högst 100 000 000 kronor. Anslagsposten får även användas för kostnader för arbete med biosfär-områden inklusive bidrag till kommuner och Stockholms universitet.	100 000	100 000	
20 1:3,3 v	Anslagsposten för användas för arbetet med att förebygga och förhindra introduktion och spridning av invasiva främmande arter där en särskild satsning ska göras på högst 50 000 000 kronor.	50 000	41 381	
20 1:3,2 v5	Anslagsposten får användas för kostnader för det statliga ledsystemet i fjällen samt för andra vandringsleder där staten är huvudman, där en särskild satsning ska göras på högst 50 000 000 kronor.	50 000	34 500	
20 1:3,2 v7, del 1	Högst 355 000 000 kronor får användas för statsbidrag till naturvårdsprojekt för att restaurera och anlägga våtmarker, till exempel återvätning av torvmarker, inklusive förberedelsearbete, enligt 1 § 7 och 8 förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt eller som bidrag till länsstyrelserna, Statens Fastighetsverk och Fortifikationsverket.	355 000	306 560	
20 1:3,2 v7, del 2	Skogsstyrelsen får från anslagsposten rekvirera högst 80 000 000 kronor för genomförande av uppdrag att återveta utdikade våtmarker i skog.	80 000	70 000	
20 1:3,2 v9	Anslagsposten får användas för bidrag till Centrum för biologisk mångfald för arbete som avser lokal och traditionell kunskap. Till Sametinget får utbetalas 1 000 000 kronor för uppdraget som fokuspunkt för traditionell kunskap enligt konventionen för biologisk mångfald (CBD).	1 000	1 000	
20 1:3,2 v15	30 000 000 kronor ska användas till insatser i form av bl.a. slåtter och höbärgning i ängsmarker för att förhindra igenväxning av kulturlandskapet och bevara de svenska växt- och djurarterna.	30 000	30 000	

Anslag/ anslagspost	Ändamål	Villkor högst	Utfall	Not
20 1:4,1 v3 del 1	Högst 10 000 000 kronor får användas som bidrag till andra berörda myndigheter för att stärka arbetet med förorenade sediment.	10 000	3 031	
20 1:4,1 v5 del 1	Högst 40 000 000 kronor får användas för att genomföra åtgärder av Sveriges geologiska undersökning på statligt förorenade områden som förorenats av PFAS som en del i uppdraget till Statens geotekniska institut om Kunskap och teknikutveckling PFAS (M2021/02281).	40 000	35 745	
20 1:4,1 v5 del 2	Högst 8 000 000 kronor får användas för myndighetens arbete inklusive som bidrag till andra berörda myndigheters och aktörers deltagande för att genomföra uppdraget om PFAS-förorenade områden.	8 000	1 800	
20 1:4,1 v5 del 3	Högst 2 000 000 kronor får användas som bidrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för stärkta vägledningsinsatser för hantering av PFAS-förorenade områden samt insatser för hantering av släckvatten och skumvätskor.	2 000	1 000	
20 1:4,1 v5 del 4	Högst 8 000 000 kronor får användas som bidrag till Sveriges geologiska undersökning för att undersöka förekomst och bakgrundshalter av PFAS i mark och vatten.	8 000	7 468	
20 1:5,1 v4	17 000 000 kronor ska användas för bidrag till Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL).	17 000	17 000	
20 1:5,1 v5	Anslagsposten får användas för svenska forskares deltagande i den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (IPBES). Naturvårdsverket ska även betala ut minst 1 500 000 kronor till IPBES avseende Sveriges bidrag till dess verksamhet.	1 500	1 500	
20 1:5,1 v7	Högst 1 500 000 kronor får användas för särskilda insatser inom ramen för Horisont Europa partnerskapsprogram "Partnership for the Assessment of Risk from Chemicals" (PARC).	1 500	1 500	
20 1:5,1 v8	3 000 000 kronor ska betalas ut till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) för arbete med en internationell utvärdering av svensk ålförvaltning.	3 000	3 000	
20 1:13,1	Anslagskredit	882	0	
20 1:13,1 v3	Högst 2 900 000 kronor får användas som bidrag till Stockholm Environment Institute för att genomföra arbetsprogrammet för den ledarskapsgrupp för industriomställning som Sverige lanserade vid FN:s klimattoppmöte i New York i september 2019.	2 900	2 400	
20 1:13,1 v4	Högst 1 000 000 kronor får användas för att stötta insatser och arbete inom China Council for International Cooperation on Environment and Development (CCICED).	1 000	800	
20 1:14,1	Anslagskredit	10 000	-4 001	
20 1:14,1 v2	Anslagsposten får användas för kostnader som avser förvärv och avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden, särskilt skogar och marina områden. Högst 500 000 000 kronor får användas för en särskild satsning för skydd av värdefull natur.	500 000	500 000	
20 1:14,1 v5	Högst 35 000 000 kronor får användas för genomförande av ett program med ersättningsmarker från Sveaskog.	35 000	2 448	
20 1:16,1	Anslagsposten får användas för att betala ut stöd till klimatinvesteringar enligt förordningar som regeringen har beslutat. 500 000 000 kronor är särskilt avsatta för en satsning på laddinfrastruktur.	500 000	514 107	

Anslag/ anslagspost	Ändamål	Villkor högst	Utfall	Not
<i>Enligt separat regeringsbeslut LI2023/02520 (förlängning av regeringsbeslut N2021/00013)</i>				
Viltvårdsfonden – främja viltvården	För uppdraget får Naturvårdsverket årligen använda högst 38 000 000 kronor ur viltvårdsfonden, varav	38 000	37 361	
	– högst 2 400 000 kronor får användas till Naturvårdsverkets egna personalkostnader	2 400	2 400	
	– högst 16 800 000 kronor får användas till bidragsgivning enligt den nya förordningen om vissa bidrag ur viltvårdsfonden.	16 800	14 944	
<i>Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev</i>				
20 1:11, v2	Högst 25 000 000 kronor får användas för bidrag i enlighet med förordningen (2018:58) om bidrag till strandstädning.	25 000	16 321	
<i>Kammarkollegiets regleringsbrev</i>				
27 1:1,2	Anslagskredit	279 217	0	

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER

Belopp är angivna i tkr om ej annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma. Belopp som anges inom parentes avser föregående år.

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR

REDOVISNINGSPRINCIPER

Tillämpade redovisningsprinciper

Allmänt

Myndighetens redovisning följer god redovisningssed och årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt Ekonomistyrningsverkets, ESV:s, föreskrifter och allmänna råd till denna. Bokföringen följer förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna samt eventuella undantag till de ekonomiadministrativa regelverken som regeringen meddelat i årets regleringsbrev.

Upplysningar om avvikelser

Avvikelser från ekonomiadministrativa regler

Med undantag från vad som anges i 10 § förordningen (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter med mera, får Naturvårdsverket, inom ramen för sitt förvaltningsuppdrag och inom ramen för de ekonomiska resurser som myndigheten förfogar över, besluta om investeringar och förvärv när den beräknade utgiften för anskaffningen inte överstiger 20 000 tkr per projekt och detta är redovisat i investeringsplanen. Om den beräknade utgiften överstiger 20 000 tkr ska myndigheten lämna över frågan till regeringen för prövning.

Naturvårdsverket får, enligt 16 § förordningen (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter med mera, besluta om överföring av förvaltningsansvaret mellan Naturvårdsverket och andra fastighetsförvaltande myndigheter där berörda myndigheter är överens om villkoren för överföringen då marknadsvärdet inte överstiger 20 000 tkr. Överföringen ska ske till bokfört värde.

För avyttring av fastigheter gäller förordningen (1996:1190) om överlåtelse av statens fasta egendom med mera. Förordningen gäller vid försäljning eller byte av fast egendom och sådan byggnad som är lös egendom. Naturvårdsverket får, i egenskap av fastighetsförvaltande myndighet, besluta om försäljning eller byte av fast egendom om egendomens värde inte överstiger 15 000 tkr enligt 5 § förordning (1996:1190) om överlåtelse av statens fasta egendom med mera. Om värdet är högre krävs medgivande av regeringen. Med egendomens värde avses det vid en särskild värdering fastställda marknadsvärdet. Förordningen reglerar även i övrigt förberedande åtgärder, försäljningsförfarandet och ekonomiska villkor.

Investeringar i mark, markanläggningar, byggnader och pågående projekt ska inte finansieras genom lån i Riksgäldskontoret vilket framgår i Naturvårdsverkets regleringsbrev. Denna typ av investeringar finansieras i stället med statskapital som sedan skrivs ner med årets avskrivningar.

Brytdag

Enligt 10 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring ska myndigheter tillämpa en så kallad brytdag då den löpande redovisningen för perioden ska avslutas. Brytdagen för 2024 inföll den 3 januari 2025. Efter brytdagen bokförs främst bokslutstransaktioner som till exempel periodavgränsningsposter.

Värderingsprinciper

Värdering av fordringar

Fordringar har tagits upp till de belopp varmed de beräknas inflyta. Övriga tillgångar har värderats till anskaffningsvärde alternativt verkligt värde om detta är lägre än anskaffningsvärdet, respektive nominellt värde, om inte annat anges i not.

Värdering av skulder

Skulderna är upptagna till nominellt belopp.

Värdering av varulager

Varulagret värderas normalt efter kalkyler per artikel eller artikelgrupp. I de fall detta värde överstiger ett nettoförsäljningsvärde sker värdering efter det senare. Inkursnedskrivning sker således efter individuell värdering per artikel.

Värdering av periodavgränsningsposter

Som periodavgränsningspost bokförs belopp överstigande 50 tkr.

Som upplupna bidragsintäkter redovisas bidragsinkomster som ännu inte erhållits men som motsvarar nedlagda kostnader. Som oförbrukade bidrag redovisas erhållna bidragsinkomster som periodiseras för att täcka framtida kostnader.

Transfereringar

Transfereringar redovisas enligt bokföringsmässiga grunder, dvs. det år som kostnaden hänför sig till. I de flesta fall sammanfaller kostnaden med utbetalningen. Utgiften periodiseras när den tydligt går att hänföra till ett visst år. Utgifter för transfereringar redovisas kassamässigt mot anslag i enlighet med 12–13 §§ anslagsförordningen (2011:223). Även återbetalda bidrag redovisas kassamässigt mot anslag. Medlen får därmed disponeras för samma ändamål. Naturvårdsverkets tolkning bygger i dessa fall på att de återbetalda medlen reducerar årets faktiska utbetalningsvolym och därför kan utbetalas på nytt. I de fall det finns angivet i förordning eller annat beslut att återbetalda medel inte får disponeras redovisas återkravet mot inkomsttitel. Även i de fall återbetalningen avser ett uppdrag som Naturvårdsverket inte längre har, redovisas medlen mot inkomsttitel.

Värdering av avsättningar

Avsättningar redovisas som post på balansräkningens skuldsida för förpliktelser som är osäkra till belopp och/eller tidpunkt då de ska infrias.

För förenade områden på fastigheter som ägs av Naturvårdsverket är myndigheten ansvarig för avhjälpande av miljöskada enligt 10 kap. miljöbalken (1998:808). Naturvårdsverket redovisar en avsättning för kostnader för avhjälpande av miljöskada när en tillförlitlig bedömning av skadans omfattning och tid för avhjälpandet kan ske, i regel när en undersökning av området har skett. I de fall där tillräcklig information saknas men där kännedom om miljöskada finns redovisas en uppskattning av kostnaden som en ansvarsförbindelse.

Avsättningar sker även för kostnader avseende markintrång i samband med bildandet av naturreservat. Avsättningar sker i följande fall; a) beslut om naturreservat har vunnit laga kraft men en stämning avseende ersättningsbelopp har inkommit, b) beslut om naturreservat har vunnit laga kraft men tiden för stämningsansökan har ej löpt ut och c) beslut om naturreservat har ännu inte vunnit laga kraft.

Avsättningar sker även för förpliktelser avseende stämningsansökningar och liknande, som är osäkra till belopp och/eller tidpunkt då de ska infrias.

Värdering av ansvarsförbindelser

Förpliktelser där sannolikheten för att de ska infrias är låg redovisas som ansvarsförbindelser. Ansvarsförbindelser redovisas ”inom linjen” (i anslutning till) i balansräkningen men tas inte med i balansräkningens beloppskolumner och räknas inte in i balanssumman. För Naturvårdsverkets del är det vanligen förpliktelser hänförliga till avhjälpande av miljöskador, ersättningar för markintrång samt stämningsansökningar som redovisas som ansvarsförbindelser vilket sker i de fall sannolikheten för infriande av förpliktelseerna är så pass osäker att de inte redovisas som avsättningar.

Värdering av anläggningstillgångar***Immateriella anläggningstillgångar***

För immateriella anläggningstillgångar används beloppsgränsen 300 tkr som riktmärke för redovisning som anläggningstillgång.

Maskiner och inventarier

Maskiner och inventarier redovisas som anläggningstillgång om de har ett anskaffningsvärde om minst ett halvt prisbasbelopp och en bedömd nyttjandeperiod som uppgår till lägst tre år. Ett objekt som understiger det fastställda beloppet men tillhör en fungerade enhet läggs ihop med övriga objekt och definieras som en tillgång.

Byggnader och markanläggningar

Gränsbeloppet för underhåll respektive investering för byggnader och markanläggningar är 250 tkr. Åtgärder som överstiger beloppet och som avser utbyte eller ny komponent ska redovisas som en anläggningstillgång.

Åtgärder som understiger gränsbeloppet redovisas som underhåll. Vissa åtgärder redovisas alltid som underhåll även om de överstiger gränsbeloppet. Det kan vara åtgärder som bevarar men inte höjer tillgångens värde, till exempel ommålning.

Förbättringsutgifter på annans fastighet

Beloppsgränsen för aktivering av förbättringsutgifter på annans fastighet är 100 tkr. Som grund för beräkning av avskrivningstiden ligger bedömd längd på hyreskontraktet eller bedömd nyttjandeperiod.

Avskrivningstider

Avskrivningstiderna är anpassade efter tillgångarnas nyttjandeperiod. Avskrivning sker från månaden efter leveransmånad.

Tillämpade avskrivningstider

- 3 år Datorer, servrar och övr. kringutrustning
- 5 år Immateriella anläggningstillgångar
- 5 år Förbättringsutgifter på annans fastighet *
- 5 år Maskiner och andra tekniska anläggningar
- 10 år Övriga inventarier
- 20–40 år Markanläggningar **
- 25–50 år Byggnader ***

* Eller enligt kontraktets längd.

** Markanläggningar anskaffade från och med 2016 skrivs av på 40 år. Markanläggningar anskaffade dessförinnan skrivs fortsatt av på 20 år, se även under rubriken Komponentredovisning nedan.

*** Byggnader anskaffade från och med 2016 och som inte delats upp på komponenter skrivs av på 40 år. Tidigare anskaffade övriga byggnader skrivs fortsatt av på 25 år och tidigare anskaffade bostadsfastigheter skrivs fortsatt av på 50 år, se även under rubriken Komponentredovisning nedan.

Komponentredovisning

I enlighet med övergångsreglerna som framgår i ESV:s föreskrifter till 5 kap. 1 § i förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, har Naturvårdsverket valt att inte dela upp värdet av anläggningstillgångar per den 31 december 2015 i komponenter. Detta med hänsyn till kostnaderna att göra uppdelningen i förhållande till mervärdet. Istället görs en nedskrivningsprövning för restvärdet av anläggningstillgångar i samband med utbyte av tillgångar (komponenter) som är < 5 år gamla och har ett bokfört värde om > 5 000 tkr.

En investering > 2 000 tkr delas upp i en eller flera komponenter enligt komponentlistan som framgår nedan:

Komponentlista med nyttjandeperioder**Byggnader**

Stomme	75 år
Yttertak	40 år
Fasader	40 år
Stomkomplettering/invändigt ytskikt	25 år
Installationer	20 år

Markanläggningar

Markanläggningar	40 år
------------------	-------

Avskrivningstiderna är anpassade till tillgångarnas nyttjandeperiod.

STYRELSE- OCH/ELLER RÅDSLEDAMOTSUPPDRAG SAMT ERSÄTTNINGAR OCH ANDRA FÖRMÅNER TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Namn	Uppdrag	Belopp i kr
Björn Risinger, Gd Förordnandet som Gd avslutades 30 oktober 2024	Generaldirektör Naturvårdsverket	1461648
Maria Ohlman, Tf Gd Vikarierande Gd fr o m 1 november 2024	Vikarierande Generaldirektör Naturvårdsverket Styrelseledamot Institutet för miljömedicin, Karolinska Institutet	228 038
<i>Ledamöter i insynsråd</i>		Arvoden i kr
Elin Nilsson Miljö- och byggchef	Inga andra uppdrag	
Malin Larsson	Riksdagsledamot (S) Ledamot i insynsrådet för Gentekniknämnden Ledamot i den nytillsatta utredningen: 2023 års riksdagsutredning – stödet till det parlamentariska arbetet och ledamotskapet m. m.	3 800
Anna Berggren	Inga andra uppdrag	3 800
Gustaf Lind	Styrelseordförande i Världsnaturfondens AB	
Marlene Lund Kopparklint	Ledamot i Insynsrådet för Kemikalieinspektionen	7 600
Jonas Grafström	Inga andra uppdrag	5 700
Leif Öster	Inga andra uppdrag	11 400
Elin Nilsson Riksdagsledamot	Riksdagsledamot (L) Ledamot i Havs- och vattenmyndighetens insynsråd Miljömålsberedningen	1 900

NOTER (tkr)		2024-01-01– 2024-12-31	2023-01-01– 2023-12-31
Not 1	Intäkter av anslag		
20 1:1,1	Förvaltningsanslag	627 254	621 236
20 1:2,1	Miljöövervakning	208 710	205 894
20 1:2,4	Klimatpolitiska handlingsplanen	1 850	2 000
20 1:3,2	Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.	230 179	282 639
20 1:4,1	Sanering och efterbehandling av förorenade områden	19 662	18 135
20 1:5,1	Miljöforskning	12 028	11 165
20 1:11,1	Åtgärder för havs- och vattenmiljö – Avloppsrening – del till NV	21 383	25 211
20 1:13,1	Bilateralt miljösamarbete	13 584	10 005
20 1:14,1	Skydd av värdefull natur – till NV	1 504 382	487 295
20 1:14,3	Skydd av värdefull natur – till NV – RRF	0	550 000
20 1:16,6	Klimatinvesteringar – Administration – del till NV	74 139	55 000
20 1:2,9	Delegationen för cirkulär ekonomi	3 519	875
20 1:4,5	Hantering av visst farligt avfall	1 178	0
	Summa	2 717 869	2 269 455
Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar		
	Ersättning för administration av NOx-avgifter	10 924	10 191
	Ersättning för administration av Kadmiumfonden	700	595
	Ersättning för administration av jägarexamen samt jägarregistret	16 588	15 357
	Intäkter av tjänsteexport med stöd av särskilt bemyndigande	425	1 220
	Intäkter av EU:s miljöledning- och miljörevisionsordning (EMAS)	84	100
	Intäkter för administration av Nedskräpningsavgifter	1 332	362
	Tillsynsavgifter, Pant- och retursystem	4 014	3 864
	Intäkter för administration av Insamling Förpackningar	2 500	0
	Intäkter för nätverket Rörelse i staten	2 712	0
	Offentligrättsliga avgifter	5	10
	Avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen	2 794	8 135
	Reavinst byggnader och mark	7 706	3 088
	Övrigt (Intäkter av andra ersättningar)	6 927	2 417
	Summa	56 711	45 339

Intäkter av tjänsteexport avser de internationella uppdrag som finansieras av Styrelsen för internationellt biståndsarbete (Sida) som tjänsteköp. Dessa intäkter fortsätter att minska eftersom de uppdrag som har startat senaste åren är finansierade med bidrag i stället för avgifter.

Intäkter för administration av Insamling Förpackningar är en ny avgift 2024.

Intäkter för det statliga nätverket *Rörelse i staten* avser de intäkter som nätverket tar in för sina kurser. Naturvårdsverket är för närvarande samordnare för nätverket. Motsvarande kostnader finns bland myndighetens driftskostnader. Verksamheten är kostnadsneutral för Naturvårdsverket.

Avgiftsintäkter enligt 4 § består främst av intäkter av utlån av personal till andra myndigheter, 1 089 tkr, intäkter för elproduktion vid Torps vattenkraftverk, 895 tkr. Även hyror och arrenden från verksamheter vid Åva gård i Tyresta naturreservat om 507 tkr ingår.

Övriga ersättningar avser bland annat erhållna rättegångskostnader i samband med dom i Mark- och miljödomstolen (4 440 tkr) och erhållna skadestånd om 609 tkr

Not 3	Intäkter av bidrag	2024-01-01– 2024-12-31	2023-01-01– 2023-12-31
	Bidrag från statliga myndigheter	87 501	76 393
	Bidrag från andra organisationer	15 492	16 685
	Summa	102 992	93 079

Ökningen av intäkter av bidrag från statliga myndigheter beror framför allt på nya uppdrag som finansieras av Styrelsen för internationellt biståndssamarbete (Sida) och Kammarkollegiet.

Intäkter av bidrag från övriga organisationer avser bland annat uppdrag som finansieras av EU samt pågående uppdrag som finansieras av Nordiska ministerrådet.

Not 4 Finansiella intäkter

Finansiella intäkter uppgår till 3 313 tkr för 2024 jämfört med 3 686 tkr för 2023. Saldot består av ränta på räntekonto hos Riksgälden, kursvinster och ränteintäkter hänförliga till kundfordringar. Naturvårdsverket har fått ränteintäkter om 4 026 tkr (4 310 tkr) på tillgodohavande på räntekonto hos Riksgälden. Av dessa ränteintäkter har 893 tkr (975 tkr) tillgodoförts NOx motsvarande NOx saldo på räntekontot.

Not 5	Kostnader för personal	2024-01-01– 2024-12-31	2023-01-01– 2023-12-31
	Lönekostnader	421 577	426 871
	Arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	239 882	229 504
	Övriga personalkostnader	12 386	9 927
	Summa	673 845	666 301

I posten *Lönekostnader* avser 613 tkr (793 tkr) arvoden till ej anställd personal (uppdragstagare).

Not 6	Övriga driftkostnader	2024-01-01– 2024-12-31	2023-01-01– 2023-12-31
	Fastighetskostnader egna fastigheter	4 176	4 104
	Resor och information	17 665	15 275
	Köp av varor	6 872	5 340
	Köp av tjänster	749 263	757 614
	Intrångsersättningar	1 372 185	934 564
	Övrigt	8 210	8 310
	Aktiverade utgifter för egenutvecklade anläggningstillgångar	-22 545	-45 133
	Summa	2 135 826	1 680 074

Ökningen av övriga driftkostnader jämfört med föregående år är främst hänförlig till högre kostnader för intrångsersättningar vilka finansieras via anslag 1:14, Skydd av värdefull natur. Anslagsnivån har ökat från år 2023 med 460 miljoner kronor. Då cirka 80 procent av anslaget används till att betala intrångsersättningar blir effekten här stor och förklarar stor del av förändringen avseende övriga driftkostnader.

Minskningen av delposten *Fastighetskostnader egna fastigheter* beror på att kostnaderna för utförda reparationer och underhållsarbeten varit lägre under 2024 än under 2023. Samtidigt har försäkringspremier avseende myndighetens fastigheter ökat.

Delposten *Resor och information* har efter minskningen år 2023 som följd av budgetrestriktioner som infördes 2023 i princip återgått till 2022 års nivåer. Ökningen avser främst högre kostnader avseende logi och mat vid interna kurser och konferenser.

Vad gäller delposten *Köp av varor* beror ökningen främst på att kostnad avseende tryck av jaktkort och jaktkortsavier har ökat med 1 440 tkr.

Minskningen av delposten *Köpta tjänster* beror främst på ett fortsatt minskat konsultanvändande till följd av de budgetrestriktioner som infördes 2023 och som fortsatt gett effekt.

I delposten *Övrigt* ingick år 2023 en avsättning gällande en trolig upphandlingsskadeavgift på 6 700 000 kr. Denna avgift har fastställts och betalats under 2024. Under 2024 har utranteringar skett avseende ett antal interna utvecklingsprojekt, vilket medfört realisationsförluster på 7 883 tkr.

Aktiverade utgifter för egenutvecklade anläggningstillgångar har minskat efter att ett flertal stora pågående investeringsprojekt genomfördes 2023. Digitaliseringssatsningar inom Producentansvar och KlivIT har fortsatt och färdigställts under 2024. Dessutom har bl a BI-projekt och Utveckling nytt skydd (VIC Natur) påbörjats under året.

Not 7 Finansiella kostnader

Finansiella kostnader uppgår till 3 988 tkr för 2024 jämfört med 3 974 tkr för 2023. Posten består av räntekostnader på lån i Riksgälden avseende verksamhetsinvesteringar, kursförluster och räntekostnader hänförliga till leverantörsskulder.

Not 8	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	2024-01-01– 2024-12-31	2023-01-01– 2023-12-31
	Miljösanktionsavgifter	20 264	19 044
	Övrig offentligt rättslig verksamhet	11 868	8 217
	Avgifter enligt lagen om vissa utsläpp av växthusgaser	450	750
	Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken	14 895	13 440
	Ansökningsavgifter	6	12
	Övriga ränteinkomster	5 727	3
	Övriga inkomster av statens verksamhet	5 475	284
	Summa	58 685	41 750

Miljösanktionsavgifter avser straffavgifter som påförs verksamhetsutövare som åsidosätter de föreskrifter, tillstånd eller villkor som anges i 30 kap miljöbalken och i förordningen (2012:259) om miljösanktionsavgifter. Beslut om miljösanktionsavgifter fattas av olika tillsynsmyndigheter. Redovisade miljösanktionsintäkter ovan avser beslut som har fattats av flera tillsynsmyndigheter än Naturvårdsverket, exempelvis länsstyrelser och kommuner.

Övrig offentligt rättslig verksamhet avser avgifter i samband med gränsöverskridande transporter av miljöfarligt avfall.

Avgifter enligt lagen om vissa utsläpp av växthusgaser avser försenings- och sanktionsavgifter som påförts verksamhetsutövare som inte fullgjort sina åtaganden enligt lag (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser och förordning (2020:1180) om vissa utsläpp av växthusgaser.

Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken avser avgifter som tas ut enligt enligt förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillstånd enligt miljöbalken. Avgiftuttaget gäller tillsynsavgifter för producentansvar för elutrustning, förpackningar och batterier, bilar, tobaksvaror och filter, fiskeredskap samt våtservetter.

Övriga ränteinkomster avser till största del ränteintäkter i samband med återbetalda bidrag inom Klimatklivet, 5 718 tkr.

Övriga inkomster av statens verksamhet avser återbetalda bidrag som myndigheten inte får disponera.

Not 9	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2024-01-01– 2024-12-31	2023-01-01– 2023-12-31
	Intäkter för NOx-avgifter	596 266	610 444
	Medel från internationella organisationer	5 676	6 974
	Intäkter från Batterifonden, kadmiumbatterier	421	2 308
	Summa	602 363	619 726

Not 10	Finansiella intäkter	2024-01-01– 2024-12-31	2023-01-01– 2023-12-31
	<i>Finansiella intäkter består av ränteintäkter fördelade på:</i>		
	NOx	893	975
	Batterifonden, blybatterier	3	342
	Batterifonden, småbatterier	774	4 277
	Batterifonden, kadmiumbatterier	1 406	1 234
	Summa	3 077	6 828
Not 11	Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	2024-01-01– 2024-12-31	2023-01-01– 2023-12-31
	NOx		
	Intäkter	597 159	611 419
	Kostnader	-606 801	-609 006
	<i>Från (-)/till (+) fonden</i>	-9 642	2 413
	Blybatterier		
	Intäkter	3	342
	Kostnader	0	-10 390
	<i>Från (-)/till (+) fonden</i>	3	-10 048
	Småbatterier		
	Intäkter	774	4 277
	Kostnader	0	-109 253
	<i>Från (-)/till (+) fonden</i>	774	-104 976
	Kadmiumbatterier		
	Intäkter	1 826	3 542
	Kostnader	-700	-595
	<i>Från (-)/till (+) fonden</i>	1 126	2 947
	Årets förändring i fonderna	-7 738	-109 664

Tecknet för årets förändring i fonden (-) är spegelvänt det som framgår av resultaträkningen (+) av pedagogiska skäl eftersom resultatposten gäller fondens förändring.

NOx

Naturvårdsverket ansvarar för att lagen om miljöavgifter på utsläpp av kväveoxider efterlevs. Det görs genom granskning av företagens NOx-deklarationer och revisioner. Avgifter tas in och återbetalas till de avgiftsskyldiga i proportion till varje produktionsenhets andel av den sammanlagda nyttiggjorda energiproduktionen. Systemet innebär att det totala avgiftsbeloppet omfördelas mellan de avgiftsskyldiga.

Batterifonderna

Det var tidigare en miljöavgift på blybatterier och småbatterier. Sedan den 1 januari 2009 är det producentansvar för batterier och fonderna tar inte längre in några avgifter. Återstående medel används till batteriforskning. Under 2024 har inga bidrag för batteriforskning betalats ut. Intäkter avseende kadmiumbatterier grundas på de uppgifter producenterna rapporterat till Naturvårdsverket enligt förordning (2008:834) om producentansvar för batterier.

Not 12	Lämnade bidrag	2024-01-01– 2024-12-31	2023-01-01– 2023-12-31
	<i>Per mottagarkategori</i>		
	Bidrag till statliga myndigheter	1662 751	1436 925
	Bidrag till statliga bolag	41 477	22 929
	Bidrag till kommunala sektorn	610 307	743 754
	Bidrag till privata företag och privatägda föreningar	2 275 105	3 087 578
	Bidrag till internationella organisationer	15 182	14 998
	Bidrag till EU-institutioner	2 706 640	1 430 775
	Bidrag till övriga	172 382	184 290
	Bidrag till enskilda personer	25	25
	Summa	7 483 870	6 921 275
	<i>Per finansier</i>		
	UO 20 Anslag 1:1 – Plast- och textilarbete	1 829	1 734
	UO 20 Anslag 1:2 – Miljöövervakning	13 884	11 586
	UO 20 Anslag 1:2 – Klimatpolitiska handlingsplanen	19 600	4 000
	UO 20 Anslag 1:2 – Bidrag till ideella miljöorganisationer	19 000	20 000
	UO 20 Anslag 1:3 – Åtgärder för värdefull natur	921 382	721 102
	UO 20 Anslag 1:4 – Sanering och efterbehandling av förorenade områden	550 756	421 101
	UO 20 Anslag 1:5 – Miljöforskning	82 291	85 177
	UO 23 Anslag 1:7 – Ersättning för viltskador	43 604	47 766
	UO 20 Anslag 1:11 – Åtgärder för havs- och vattenmiljö – Avloppsrening	16 321	35 022
	UO 20 Anslag 1:13 – Internationellt miljösamarbete	14 825	17 350
	SIDA – Internationellt miljösamarbete	10 859	12 829
	UO 20 Anslag 1:14 – Skydd av värdefull natur	103 158	76 935
	UO 20 Anslag 1:16 – Klimatinvesteringar	2 183 721	2 318 911
	UO 17 Anslag 13:3 – Stöd till friluftorganisationer	97 785	97 785
	UO 27 Anslag 1:1 – EU-avgift baserad på icke material-återvunnen plast	2 706 640	1 430 775
	Viltvårdsfonden – Viltvård	37 689	42 327
	Kväveoxidavgift (NOx) – tillgodoföring	606 801	609 006
	Batterifonderna	700	120 238
	Horisont Europa, EUs forsknings- och innovationsprogram för 2021–2027	0	0
	Avsättning, Mål nr M 2296-20 i Mark- och miljödomstolen samt mål M 4461-23 i Mark- och miljööverdomstolen (Öjnareskogen)	44 838	837 728
	Övrig förvaltning	8 185	9 905
		7 483 870	6 921 275

För *anslag 1:2, anslagspost 4 Klimatpolitiska handlingsplanen*, förklaras ökningen av lämnade bidrag 2024 jämfört med budgetåret 2023 av att det tilldelats mer medel av regeringen innevarande år. Sammantaget har det under budgetåret 2024 tilldelats anslagsposten medel om 19 000 tkr via regleringsbrevet, där lämnade bidrag utgör större delen av tilldelningen. Ytterligare ungefär 4 000 tkr har rekviderats från anslagsposten via regeringsuppdrag för tre andra myndigheter. För budgetåret 2023 tilldelades anslagsposten medel om 6 000 tkr via regleringsbrevet det året.

För *anslag 1:3, Åtgärder för värdefull natur*, utgör lämnade bidrag cirka 78 procent av anslaget, främst i form av bidrag till länsstyrelser. Den totala anslagsnivån för anslag 1:3 har 2024 ökat med cirka 130 miljoner kronor jämfört med 2023, vilket till stor del förklarar ökningen av lämnade bidrag under året jämfört med 2023.

Ökningen för *anslag 1:4 – Sanering och efterbehandling av förorenade områden* beror främst på ökat antal ansökningar. Ca 96 % av anslaget utgörs av lämnade bidrag.

För *anslag 1:14, Skydd av värdefull natur*, förklaras ökningen av lämnade bidrag av att bidragen till kommuner ökat med cirka 23 miljoner kronor. Bidragen till kommunerna avser i första hand arbete med skydd av värdefulla naturområden.

För *anslag 1:16 – Klimatinvesteringar* har lågkonjunktur, höga räntor och problem i leveranskedjan lett till förseningar och fördröjningar vilket har påverkat omfattningen av årets utbetalningar.

Lämnade bidrag avseende *27 Anslag 1:1 – EU-avgift baserad på icke materialåtervunnen plast*, beräknas utifrån Naturvårdsverkets rapportering till EU av icke materialåtervunnen plast. Enligt våra lämnade prognoser har mängden icke materialåtervunnen plast ökat och därmed även bidraget avseende EU-avgiften.

Batterifonderna har under år 2023 betalat 119 643 tkr i bidrag till Energimyndigheten för batteriforskning.

Not 13	Årets kapitalförändring	2024-01-01– 2024-12-31	2023-01-01– 2023-12-31
	<i>Anslagsfinansierad verksamhet</i>		
	Saldo i transfereringsavsnittet	97 657	26 493
	<i>Delsumma, Anslagsfinansierad verksamhet</i>	97 657	26 493
	<i>Avgiftsfinansierad verksamhet</i>		
	Under-/Överskott i avgifter för EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS)	-2	-9
	Under-/Överskott i avgifter för administration av provavgifter vid jägarexamen	-792	-794
	Under-/Överskott i avgifter för retursystem flaskor och burkar	516	-914
	Under-/Överskott i avgifter för nedskräpningsavgifter	-2 230	-6 055
	Under-/Överskott i avgifter för insamling förpackningar	-988	0
	<i>Delsumma, Avgiftsfinansierad verksamhet</i>	-3 496	-7 771
	<i>Bidragsfinansierad verksamhet</i>		
	Ej utbetald återbetalning avseende bidragsfinansierad verksamhet	0	710
	<i>Delsumma, Bidragsfinansierad verksamhet</i>	0	710
	<i>Övrigt</i>		
	Avskrivningar och bokförda värden på försäljningar och utrangeringar av byggnader och markanläggningar som finansierats med statskapital	-23 799	-25 154
	Avsättning för avhjälpan av miljöskador	0	0
	Avsättning, Mål nr M 2296-20 i Mark- och miljödomstolen (Ojnareaskogen)	-44 838	-837 728
	Saldo i uppbördsavsnittet	0	0
	<i>Delsumma, Övrigt</i>	-68 637	-862 882
	Årets kapitalförändring	25 524	-843 450

Not 14	Immateriella anläggningstillgångar	2024-12-31	2023-12-31
	Balanserade utgifter för utveckling		
	Ingående balans anskaffningsvärde	303 106	275 525
	Årets anskaffningar	23 522	40 176
	Årets försäljningar/utrangeringar	-21 311	-12 595
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>305 316</i>	<i>303 106</i>
	Ingående balans ackumulerade avskrivningar	-198 595	-192 806
	Årets avskrivningar	-21 465	-16 972
	Årets försäljningar/utrangeringar	13 428	11 182
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-206 632</i>	<i>-198 595</i>
	Ingående balans ackumulerade nedskrivningar	-24 647	-24 647
	Årets nedskrivningar	0	0
	Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
	<i>Summa ackumulerade nedskrivningar</i>	<i>-24 647</i>	<i>-24 647</i>
	Totalt utgående bokfört värde immateriella anläggningar	74 037	79 863

Immateriella anläggningstillgångar består främst av egenutvecklade datasystem. Under året har utrangeringar gjorts avseende ett flertal tillgångar. Utrangeringar har skett på grund av äldre system där nyutveckling istället genomförts.

Not 15	Materiella anläggningstillgångar	2024-12-31	2023-12-31
	Byggnader, mark och annan fast egendom		
	Byggnader		
	Ingående balans anskaffningsvärde	519 668	507 977
	Årets anskaffningar	330	0
	Årets färdigställda anläggningar	3 110	11 691
	Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>523 108</i>	<i>519 668</i>
	Ingående balans ackumulerade avskrivningar	-226 496	-208 048
	Årets avskrivningar	-17 707	-18 447
	Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-244 203</i>	<i>-226 496</i>
	Utgående bokfört värde	278 905	293 172
	Mark		
	Ingående balans anskaffningsvärde	11 941 310	11 873 437
	Årets anskaffningar	97 417	68 427
	Årets försäljningar	-4 354	-553
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>12 034 374</i>	<i>11 941 310</i>
	Utgående bokfört värde	12 034 374	11 941 310
	Annan fast egendom (markanläggningar)		
	Ingående balans anskaffningsvärde	230 610	215 143
	Årets anskaffningar	0	0
	Årets färdigställda anläggningar	664	15 466
	Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>231 273</i>	<i>230 610</i>

Not 15	Materiella anläggningstillgångar	2024-12-31	2023-12-31
	Ingående balans ackumulerade avskrivningar	-85 279	-77 174
	Årets avskrivningar	-7 590	-8 105
	Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	-92 869	-85 279
	Utgående bokfört värde	138 404	145 331
	Totalt utgående bokfört värde byggnader, mark och annan fast egendom	12 451 683	12 379 813
	Taxeringsvärden		
	Mark	8 178 929	7 036 050
	Byggnader	139 460	82 443
	Summa taxeringsvärde	8 318 389	7 118 493
	Förbättringsutgifter på annans fastighet		
	Ingående balans anskaffningsvärde	26 227	19 671
	Årets anskaffningar	0	6 557
	Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	26 227	26 227
	Ingående balans ackumulerade avskrivningar	-16 529	-12 356
	Årets avskrivningar	-3 953	-4 174
	Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	-20 483	-16 529
	Utgående bokfört värde	5 745	9 698
	Maskiner, inventarier, installationer m m		
	Ingående balans anskaffningsvärde	65 328	64 325
	Årets anskaffningar	366	1 003
	Årets utrangeringar	0	0
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	65 694	65 328
	Ingående balans ackumulerade avskrivningar	-48 975	-42 593
	Årets avskrivningar	-3 642	-6 382
	Årets utrangeringar	0	0
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	-52 617	-48 975
	Utgående bokfört värde	13 076	16 353
	Pågående nyanläggningar		
	Ingående balans anskaffningsvärde	88 041	73 886
	Årets anskaffningar	14 009	41 412
	Årets nedskrivningar	0	-100
	Årets färdigställda anläggningar	-3 773	-27 157
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	98 276	88 041
	Utgående bokfört värde	98 276	88 041
	Totalt utgående bokfört värde materiella anläggningstillgångar	12 568 780	12 493 905

Not 16 Andra långfristiga värdepappersinnehav

Posten består av en aktie i Karlsö Jagt- och Djurskyddsförenings AB med ett nominellt värde om 100 kr samt bokfört värde om 800 kr.

Not 17 Varulager och förråd

Under året har möjligheten att beställa tryckta produkter begränsats och de publikationer som myndigheten har i lager är äldre publikationer som även kan skrivas ut gratis i pdf-format. Vi har därför valt att skriva ner lagervärdet till 0 kr.

Not 18 Kundfordringar

Vid genomgång av posten *Kundfordringar* har fordringar avseende transfereringsverksamhet klassats om till Övriga kortfristiga fordringar. Motsvarande omklassificering gjordes förra året. I totalsumman för Kundfordringar ingår nedskrivna kundfordringar om 1258 tkr (1258 tkr). Posten kundfordringar har minskat under året vilket till stor del beror på inbetalda producentansvarsfordringar från föregående år som återredovisades först under år 2024.

Not 19 Fordringar hos andra myndigheter	2024-12-31	2023-12-31
Kundfordringar hos andra myndigheter	1831	5194
Övriga fordringar hos andra myndigheter	4	4
Skattekonto	38	0
Mervärdesskattfordran	20564	28810
Summa	22436	34007

Balansposten har minskat jämfört med år 2023 främst pga en enskild stor kundfordran gentemot annan myndighet per 2023-12-31 uppgående till 4000 tkr. Denna fordran har reglerats under 2024. Momsfordran har samtidigt minskat med 8246 tkr jämfört med föregående år.

Not 20 Övriga kortfristiga fordringar	2024-12-31	2023-12-31
Uppbördsfordringar	9124	8849
Fordringar transfereringar	122969	4528
Övriga fordringar	2629	2566
Nedskrivna fordringar	-16439	-3001
Summa	118283	12942

Posten *Fordringar transfereringar* avser återkrav av bidrag som ännu inte betalats. Beloppet har detta år ökat med 118441 tkr främst på grund av att återkraven, varav en enskild fordran uppgår till 76375 tkr, skickats sent under året och inte hunnit betalas innan årsskiftet. Skillnaden på -13438 tkr jmf med föregående år för posten *Nedskrivning fordringar* beror på att uppbördsfordringar klassats om från Kundfordringar till Övriga kortfristiga fordringar.

Not 21 Förutbetalda kostnader	2024-12-31	2023-12-31
Förutbetalda hyreskostnader	9462	9597
Övriga förutbetalda kostnader	11175	9280
Summa	20637	18876

Not 22 Upplupna bidragsintäkter	2024-12-31	2023-12-31
Beslutade, ej betalda återkrav av bidrag	24628	26675
Upplupna bidragsintäkter – inomstatliga	35	2115
Upplupna bidragsintäkter – utomstatliga	14688	6869
Summa	39352	35659

Balansposten består till stor del av obetalda återkrav avseende tidigare lämnade bidrag där beslut om återkrav fattats sent på året och faktura avseende återkrav inte har hunnit skickats ut och därmed har inte återbetalning kunnat ske under 2024.

Not 23	Övriga upplupna intäkter	2024-12-31	2023-12-31
	Upplupna avgiftsintäkter – inomstatliga	176	91
	Övriga upplupna intäkter – inomstatliga	12 799	8 506
	Summa	12 974	8 597

Upplupna avgiftsintäkter avser upparbetade kostnader i de internationella uppdragen (tjänsteexport) som ännu inte har fakturerats. I och med att finansieringen av dessa uppdrag under de senaste åren har ändrats från att vara avgiftsfinansierad till att finansieras med bidrag uppgår de upplupna avgiftsintäkterna till mindre belopp.

Övriga upplupna intäkter avser medel som äskas ur Viltvårdsfonden för att täcka Naturvårdsverkets kostnader för hanteringen av jaktkort, och avseende år 2024 uppgår intäkt till 8 120 tkr (7 627 tkr). I övrigt består posten främst av upplupna intäkter från nedskräpningsavgifter samt avgifter avseende insamling förpackningar.

Not 24	Avräkning med statsverket	2024-12-31	2023-12-31
	Uppbörd		
	Ingående balans	-8 118	-2 448
	Redovisat mot inkomsttitel	-58 685	-41 750
	Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	71 209	36 081
	Fordringar/Skulder avseende uppbörd	4 406	-8 118
	Anslag i icke räntebärande flöde		
	Ingående balans	216 016	440 821
	Redovisat mot anslag	9 016 240	7 072 457
	Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-9 021 038	-7 297 261
	Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	211 218	216 016
	Anslag i räntebärande flöde		
	Ingående balans	-8 977	-2 501
	Redovisat mot anslag	6 293 317	6 231 172
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-6 385 535	-6 296 648
	Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-18 195	-8 977
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
	Ingående balans	703	906
	Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-234	-202
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	469	703
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
	Ingående balans	14 394	21 756
	Inbetalningar i icke räntebärande flöde	818 778	582 872
	Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-9 735 373	-7 851 416
	Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	8 949 829	7 261 181
	Övriga fordringar på statens centralkonto i Riksbanken	47 628	14 394
	Summa Avräkning med statsverket	245 527	214 019

Not 25 Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret

Behållningen på räntekontot i Riksgäldskontoret har minskat med 15 274 tkr jämfört med 2023.

Naturvårdsverket har en beviljad kredit om 8 000 tkr (18 000 tkr) på räntekontot.

Not 26 Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	2024-12-31	2023-12-31
Batterifonden – blybatterier	90	87
Batterifonden – småbatterier	21 427	20 652
Batterifonden – kadmiumbatterier	38 904	35 785
Summa	60 421	56 524

Not 27 Myndighetskapital (inklusive Statskapital och Balanserad kapitalförändring)

	Statskapital	Balanserad kapitalförändring, anslagsfinansierad verksamhet	Balanserad kapitalförändring, avgiftsbelagd verksamhet	Balanserad kapitalförändring, bidragsfinansierad verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Summa
Ingående balans 2024-01-01	12 468 500	4 028	2 721	-710	-843 450	11 631 090
Justering av ingående balans 2024-01-01	0	0	0	0	0	0
Justerad ingående balans 2024-01-01	12 468 500	4 028	2 721	-710	-843 450	11 631 090
Föregående års kapitalförändring	-25 154	-811 235	-7 771	710	843 450	0
Anslagsmedel som finansierat anläggningstillgångar	56 499	0	0	0	0	158 305
Fondöverföringar av fastigheter från/till annan myndighet	50 903	0	0	0	0	-50 903
Årets kapitalförändring	0	0	0	0	25 524	25 524
Summa årets förändring	82 248	-811 235	-7 771	710	868 974	132 926
Utgående balans 2024-12-31	12 550 749	-807 206	-5 051	0	25 524	11 764 016

Not 28 Fonder	2024-12-31	2023-12-31
NOx-fonden	19 760	29 403
Batterifonden – blybatterier	90	87
Batterifonden – småbatterier	21 427	20 652
Batterifonden – kadmiumbatterier	38 625	37 498
Summa	79 902	87 640

Not 29 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2024-12-31	2023-12-31
Ingående avsättning	1 663	914
Årets pensionskostnad	1 982	1 741
Årets pensionsutbetalningar	-1 173	-992
Utgående avsättning	2 472	1 663

Not 30 Avsättningar för avhjälpande av miljöskador	2024-12-31	2023-12-31
Ingående avsättning	0	0
<i>Årets upplösning:</i>		
– betning av säd	0	0
Utgående avsättning	0	0

Avsättningar för avhjälpande av miljöskador avser framtida utgifter för avhjälpande av en miljöskada som uppstått på Naturvårdsverkets fastigheter enligt 10 kap. miljöbalken (1998:808). Avsättningen (och upplösningen av den) har inte redovisats mot anslag utan

som en del i årets kapitalförändring. År 2023 redovisades en avsättning på 0 kr. Ingen tillkommande post under 2024.

Se även not 37 Ansvarsförbindelser.

Not 31	Övriga avsättningar	2024-12-31	2023-12-31
	Avsättning för lokalt omställningsarbete		
	Ingående avsättning	6 015	5 944
	Årets avsättning	1 145	1 285
	lanspråktagna medel	-2 637	-1 214
	Utgående avsättning	4 523	6 015

Posten avser avsättning för kompetensväxlings- och kompetensutvecklingsåtgärder enligt avtal om lokalt aktivt omställningsarbete.

Under 2024 har medel framför allt använts för utbildningar inom förtroendefullt samarbete samt Rörlighet i Staten (RiS). RiS är ett gränsöverskridande samarbete mellan 19 myndigheter vars syfte är att erbjuda större utvecklings- och karriärmöjligheter för statligt anställda.

Under 2025 kommer avsättning att nyttjas till fortsatt arbete med kompetensutveckling. Bedömningen är att myndigheten under 2025 kommer att använda en större del av avsättningen jämfört med tidigare år.

	2024-12-31	2023-12-31
Andra avsättningar		
Ingående avsättning	903 471	46 111
Årets upplösning	-12 902	-15 167
Årets avsättning	108 634	872 527
Utgående avsättning	999 203	903 471
Summa Övriga avsättningar	1 003 727	909 486

Andra avsättningar består av avsättningar om 116 637 tkr för den ersättning en fastighetsägare har rätt till när fastigheten ingår i ett nybildat naturreservat, s.k. intrångsersättning. Avsättning sker på tre olika grunder; a) naturreservatet har vunnit laga kraft men det finns en stämning avseende ersättningsbeloppet, b) naturreservatet har vunnit laga kraft men tiden för stämningsansökan avseende ersättningsbelopp har ej löpt ut och c) naturreservatet har vid årsskiftet ännu inte hunnit vinna laga kraft.

Bedömningen är att minst 20 % av posten kommer att regleras under det kommande räkenskapsåret. Osäkerheten i uppskattningen beror på att det är svårt att bedöma hur lång tid det tar innan domstolen, i stämningsärenden, avlämnar ett domslut och om motparten därefter överklagar domen eller inte.

Under år 2023 gjordes avsättning avseende upphandlingsskadeavgift på 6 700 tkr som Konkurrensverket yrkat gentemot Naturvårdsverket enligt 21 kap. 1 § 3 lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU). Naturvårdsverket hade upphandlat aktuellt avtal med stöd av ett undantag i LOU. Konkurrensverket menade att Naturvårdsverket enligt lag var skyldiga att konkurransutsätta avtalet då det skulle kunna finnas fler leverantörer som erbjuder tjänsten. Målet har prövats i Förvaltningsdomstolen. I mars 2024 har dom meddelats av Förvaltningsrätten i Stockholm. Naturvårdsverket ålades att betala upphandlingsskadeavgift på 6 700 tkr. Avgiften är betald av Naturvårdsverket och därmed redovisas ingen avsättning avseende detta per 2024-12-31.

I augusti 2015 beslutade Sveriges regering att området med Ojnarekogen kring Bästräsk på Gotland skulle utökas som Natura 2000-område. Till följd av detta stämde två bolag, som äger mark i området, staten då de anser sig ha lidit skada av denna utökning av Natura 2000. Staten har avvisat alla krav på ersättning. Målen skickades därefter in till mark- och miljödomstolen (MMD) som utfärdade stämning. Under 2022 förlorade det ena bolaget i MMD och har därefter överklagat till Mark- och miljööverdomstolen (MÖD). Den ersättning som yrkas uppgår till ca 3 659 133 tkr, därutöver tillkommer ränta och eventuellt rätttegångskostnader. Om domstolen dömer ut intrångsersättning kommer Naturvårdsverket att få stå för den kostnaden, varför beloppet tas upp som en ansvarsförbindelse. Blir det ersättning enligt någon annan grund är det mer oklart vem som ska

stå för kostnaden. I juni 2024 har dom meddelats av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea Hovrätt. Staten vann målet, men domen har ännu inte vunnit laga kraft då motpart väntar på besked om prövningstillstånd till HD. För det andra bolaget har Mark- och miljödomstolen (MMD) meddelat dom 14 mars 2023 vilken innebär att staten delvis förlorade målet. Domen har överklagats till Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) av båda parter. MÖD har meddelat prövningstillstånd men har ännu inte avgjort målet. Huvudförhandling i målet ska ske under år 2025. Eftersom båda parter överklagat kan ersättningen, om det blir en sådan, bli högre eller lägre än i MMD. I och med att en dom har meddelats har Naturvårdsverket år 2023 gjort en avsättning avseende utdömd ersättning uppgående till 625 000 tkr, samt ränta och rättegångskostnader. Avsättningen har uppräknats med ränta för år 2024. Avsättning är gjord med totalt 882 566 tkr. Avsättningen redovisas som lämnade bidrag i resultaträkningen.

Not 32	Lån i Riksgäldskontoret	2024-12-31	2023-12-31
	Ingående balans	102 751	86 713
	Nyupptagna lån	27 009	44 980
	Årets amorteringar	-36 946	-28 943
	Utgående balans	92 814	102 751
	Beviljad låneram	145 000	145 000

Balansposten avser lån för verksamhetsinvesteringar i anläggningstillgångar. Investeringar i mark, markanläggningar, byggnader och pågående projekt finansieras dock inte genom lån i Riksgäldskontoret som en följd av en bestämmelse i verkets regleringsbrev.

Not 33	Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2024-12-31	2023-12-31
	Leverantörsskulder, inomstatliga	95 342	136 676
	Arbetsgivaravgifter	11 616	11 755
	Mervärdesskatt	1 371	3 367
	Övrigt	371	-463
	Summa	108 700	151 334

Minskningen av inomstatliga leverantörsskulder beror främst på att fakturering av ett antal uppdragsavtal skedde sent föregående år och därför inte hunnit betalas innan årsskiftet.

Not 34	Övriga kortfristiga skulder	2024-12-31	2023-12-31
	Övriga kortfristiga skulder		
	Personalens källskatt	10 190	10 427
	Övrigt	977	6 595
	Summa	11 167	17 022

Not 35	Upplupna kostnader	2024-12-31	2023-12-31
	Upplupna löner och semesterlöner inklusive sociala avgifter	50 867	43 618
	Övriga upplupna kostnader – inomstatliga	3 068	5 411
	Övriga upplupna kostnader – utomstatliga	10 546	5 608
	Summa	64 481	54 638

Posten *Upplupna löner och semesterlöner inklusive sociala avgifter* har ökat jämfört med föregående år, trots att medelantal anställda har minskat. Semesterlöneskuld uppräknas årligen vid revidering av löner. Upplupna löner har ökat med 4 463 tkr jämfört med föreg år främst pga överenskommelser om arbetsbefrielse som en följd av omställningsarbete på myndigheten under året. I samband med att beslut fattats om arbetsbefrielse har lön och sociala avgifter för hela den arbetsbefriade perioden kostnadsförts.

Minskningen av posten *Övriga upplupna kostnader – inomstatliga*, beror på att det i år kommit färre fakturor från inomstatliga parter efter brytdagen som avser upparbetade kostnader för år 2024 och som därmed har behövt periodiseras, jämfört med föregående år. Den främsta förklaringen till ökningen av *Övriga upplupna kostnader – utomstatliga*, är att ett antal bidrag som beslutades sent år 2024 inte hann betalas ut före årsskiftet och därför periodiserades i redovisningen. Motsvarande periodiseringar för år 2023 uppgår inte till lika höga belopp.

Not 36	Oförbrukade bidrag	2024-12-31	2023-12-31
	Oförbrukade bidrag – inomstatliga	59 587	49 266
	Oförbrukade bidrag – utomstatliga	10 734	5 074
	Summa	70 321	54 340
	<i>varav bidrag från statlig myndighet som förväntas tas i anspråk:</i>		
	inom tre månader	10 808	7 362
	mer än tre månader till ett år	27 055	18 681
	mer än ett år till tre år	2 996	2 996
	mer än tre år	18 728	20 226
	Summa	59 587	49 226

Ökningen av *Oförbrukade bidrag*, 15 981 tkr, beror till största delen på skillnader mellan åren vad gäller tidpunkterna för när bidragen erhålls och när kostnaderna uppstår inom de olika uppdragen. Avskrivningen av Naturum Laponia minskar också de *Oförbrukade bidragen* med 1498 tkr varje år.

Naturvårdsverkets anläggning Naturum Laponia har finansierats dels genom bidrag, dels genom anslag. Den bidragsfinansierade delen redovisas som "Oförbrukade bidrag" och löses upp i samma takt som tillgången skrivs av. Finansiering genom anslag har redovisats direkt mot statskapital.

Not 37	Ansvarsförbindelser	2024-12-31	2023-12-31
	Avhjälpande av miljöskador	109 250	104 000
	Intrångsersättningar	11 147	34 596
	Skadestånd	3 659 711	3 666 711
	Summa	3 780 108	3 805 307

Ansvarsförbindelse för avhjälpande av miljöskador på förorenade områden som ägs av Naturvårdsverket och där Naturvårdsverket är ansvarig för sanering enligt 10 kap. miljöbalken (1998:808) bedöms till 109 250 tkr för år 2024 vilket är en ökning med 5 250 tkr från föregående år. Orsaken till ökningen är att ett förorenat område tillkommit under 2024. De berörda områdenas skador ska ha uppkommit vid verksamheter såsom gruva och upplag, avfallsdeponi, sågverk samt betning av säd. Beloppet för årets ansvarsförbindelse kan antas variera mellan 33 000 tkr och 175 000 tkr.

I samband med beslut om nybildande av naturreservat har en fastighetsägare rätt till ersättning för det markintrång som naturreservatet innebär. Ärenden avseende beslut om naturreservat som ännu inte vunnit laga kraft och där fastighetsägaren bestrider beslutet inom tidsfristen redovisas som ansvarsförbindelser.

Under 2021 inkom en stämning mot staten avseende skador på skogen orsakade av barkborrar i närliggande naturreservat och Naturvårdsverket fick i uppdrag av Justitiekanslern att föra statens talan i ärendet. Under 2022 har bolaget som ligger bakom stämningen förlorat i första instans men överklagat domslutet. Det yrkade ersättningsbeloppet uppgick innan överklagande till ca 7 000 tkr inklusive ränta och rättegångskostnader men ökar med en utdragen process. Det var emellertid fortfarande oklart om det är Justitiekanslern, Naturvårdsverket eller berörd länsstyrelse som ska stå för kostnaden i det fall domstolen inte dömer till statens fördel. Beloppet togs därför upp som en ansvarsförbindelse hos Naturvårdsverket. I juni 2024 har dom meddelats av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea Hovrätt. Staten vann målet och domen har vunnit laga kraft. Därmed redovisas ingen ansvarsförbindelse avseende detta mål per 2024-12-31.

I december 2022 inkom ytterligare en markägare med en stämning mot staten avseende skador på skogen orsakade av granbarkborrar som man anser har kommit från ett naturreservat på grannfastigheten. Det yrkade beloppet uppgår till ca 578 tkr, därutöver tillkommer ränta och eventuellt rättegångskostnader. Även i detta fall är det oklart om det är Justitiekanslern, Naturvårdsverket eller berörd länsstyrelse som ska stå för kostnaden om domstolen inte dömer till statens fördel. Beloppet tas därför upp som en ansvarsförbindelse hos Naturvårdsverket.

I augusti 2015 beslutade Sveriges regering att området med Ojnareskogen kring Bäste-träsk på Gotland skulle utökas som Natura 2000-område. Till följd av detta stämde två bolag, som äger mark i området, staten då de anser sig ha lidit skada av denna utökning av Natura 2000. Staten har avvisat alla krav på ersättning. Målen skickades därefter in till mark- och miljödomstolen (MMD) som utfärdade stämning. Under 2022 förlorade det ena bolaget i MMD och har därefter överklagat till Mark- och miljööverdomstolen (MÖD). Den ersättning som yrkas uppgår till ca 3 659 133 tkr, därutöver tillkommer ränta och eventuellt rättegångskostnader. Om domstolen dömer ut intrångsersättning kommer Naturvårdsverket att få stå för den kostnaden, varför beloppet tas upp som en ansvarsförbindelse. Blir det ersättning enligt någon annan grund är det mer oklart vem som ska stå för kostnaden. I juni 2024 har dom meddelats av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea Hovrätt. Staten vann målet, men domen har ännu inte vunnit laga kraft då motpart väntar på besked om prövningstillstånd till HD. För det andra bolaget har Mark- och miljödomstolen (MMD) meddelat dom 14 mars 2023 vilken innebär att staten delvis förlorade målet. Domen har överklagats till Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) av båda parter. MÖD har meddelat prövningstillstånd men har ännu inte avgjort målet. Huvudförhandling i målet ska ske under år 2025. Eftersom båda parter överklagat kan ersättningen, om det blir en sådan, bli högre eller lägre än i MMD. I och med att en dom har meddelats har Naturvårdsverket år 2023 gjort en avsättning avseende utdömd ersättning uppgående till 625 000 tkr, samt ränta och rättegångskostnader. Avsättningen har uppräknats med ränta för år 2024. Total avsättning uppgår till 882 566 tkr. Avsättningen redovisas som lämnade bidrag i resultaträkningen. Ingen ansvarsförbindelse tas därmed upp fr o m 2023-12-31 avseende detta bolag.

NOTER TILL FINANSIERINGSANALYS

Not 38	Kostnader	2024	2023
	Summa enligt resultaträkningen	2 908 930	2 443 774
	Realisationsförlust vid utrangering av anläggningstillgångar	-7 883	-1 413
	Avskrivningar	-54 357	-54 180
	Avsättningar	-50 211	-20 452
	Belopp i finansieringsanalys	2 796 478	2 367 729
Not 39	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2024	2023
	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	56 711	45 339
	Realisationsvinst vid försäljning av anläggningstillgångar	-7 706	-3 088
	Belopp i finansieringsanalys	49 005	42 251
Not 40	Lämnade bidrag	2024	2023
	Summa enligt resultaträkningen	7 483 870	6 921 275
	Avsättning, Mål nr M 2296-20 i Mark- och miljödomstolen samt mål M 4461-23 i Mark- och miljööverdomstolen (Ojnareskogen)	-44 838	-837 728
	Belopp i finansieringsanalys	7 439 032	6 083 547

NOTER TILL ANSLAGSREDOVISNING

- Not 41** Via regleringsbrevet har Naturvårdsverket tilldelats medel om totalt 19 000 tkr för anslagspost 4 under budgetåret 2024 av en budgetram om 34 000 tkr. Ytterligare beslut om 8 000 tkr för anslagspost 4 finns i särskilda regeringsuppdrag för tre myndigheter. Två av myndigheterna som under året haft ett regeringsuppdrag som skulle ha finansierats av anslagspost 4 har inte lyckats upparbeta tillräckligt höga kostnader, och därmed inte rekviderat allt som regeringsuppdraget tillåtit. Resterande medel får användas först efter beslut av regeringen. Regeringen beslutade inte om tilldelning av ytterligare medel.
- Not 42** Under året har det bland annat aviserats om omtag kring cirkulär ekonomi och beslutats om stora förändringar av verksamheten. Detta har lett till att anslaget inte kunnat nyttjats fullt ut.
- Not 43** Anslaget har inte kunnat nyttjas fullt ut under året. Försenade projekt har lett till mindre nyttjande av anslaget under innevarande år. Ansökningarna har under 2024 blivit fler och prognosen inför framtida år är fullt nyttjande av anslaget.
- Not 44** Anslaget nyttjades i liten grad eftersom förordningen för bidragsgivningen beslutades först i mitten på december 2024.
- Not 45** Nyttjande av anslagskrediten då avsättningar kopplat till värdefull natur har behövt göras.
- Not 46** Lågkonjunktur, höga räntor och problem i leveranskedjor har lett till förseningar och fördröjningar.

NOTER TILL REDOVISNING AV BEMYNDIGANDEN

- Not 47** Bemyndigandet har inte nyttjats i större utsträckning bl a på grund av osäkerheter i anslagsnivåerna vilket försvårar arbetet med att prioritera vilka åtaganden man önskar ska bindas upp på flera år fram i tid.
- Not 48** Bemyndiganderamen består av fem olika delar, Naturvårdsverkets egna fleråriga åtaganden, Naturvårdsverkets investeringar, LONA-projekt, Länsstyrelsernas övriga fleråriga åtaganden samt Skogsstyrelsen fleråriga våtmarkssatsningar. Bemyndiganderamen om 900 miljoner kronor är nyttjad till ungefär lika stor del i år som under föregående år. Viss försiktighet har vidtagits när det handlat om att teckna fleråriga avtal och bidrag. De ytterligare satsningarna inom området våtmarker för kommande år, som tidigare signalerats från regeringen, kan komma att innebära en ökning av fleråriga åtaganden och därmed ett ökat nyttjande av bemyndiganderamen framåt.
- Not 49** Bemyndigandet nyttjades inte fullt ut då anslaget är trögrörligt och fortfarande lider av konsekvenser från åren innan de nya förordningarna infördes. Under 2024 har ansökningarna dock blivit fler och prognosen för framtida år är att bemyndigandet kommer att nyttjas i allt högre grad.
- Not 50** Bemyndigandet nyttjades inte eftersom förordningen för bidragsgivning beslutades först i mitten på december 2024.
- Not 51** Bemyndigandet har inte kunnat nyttjats i större utsträckning på grund av att bidrag för åren 2025–2028 inte kunnat beslutas för 2024 då det inte finns tillräckligt utrymme i bemyndiganderamen.
- Not 52** Bemyndigandet har inte nyttjats i större utsträckning då bidrag för strandstädning samt undersökningar, utredningar och uppföljning av bland annat bidragssatsningar till största delen är ettåriga åtaganden.
- Not 53** Under 2024 har behovet av att nyttja bemyndigandet endast uppgått till 384 tkr av den tilldelade bemyndiganderamen, 4 000 tkr. Under 2024 har myndigheten arbetat med att skapa en ny struktur för arbetet under anslag 1:13 som bland annat ska innebära att nyttjandet av bemyndiganderamen ska öka.

- Not 54** Fyra beslut om fastighetsreglering överklagades under året, vilket innebär att planerade åtaganden om ca 800 tkr upphörde. Våldigt få nya fleråriga åtaganden tillkom, därav ett lågt nyttjande av bemyndiganderamen som för 2024 sänkts från 80 miljoner kronor till 50 miljoner kronor enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev.

NOTER TILL REDOVISNING MOT INKOMSTITTLAR

- Not 55** Övriga ränteinkomster avser till största del av ränteintäkter i samband med återbetalda bidrag inom Klimatklivet, 5 718 tkr.
- Not 56** Avgifter för provning och tillstånd tas ut enligt 7 kap 8e–8t §§ förordning (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken. Avgifterna avser godkännande och tillsyn av producentorganisationer för elutrustning och förpackningar samt tillsynsavgifter för producentansvar för elutrustning, förpackningar, förpackningar returpack, batterier, batteriutrustning, tobaksvaror med filter eller utan filter, våtservetter, fiskeredskap samt bilar. En anledning till att intäkterna är lägre än budgeterat är att Naturvårdsverket inte har haft resurser att satsa på utökad tillsyn och riktad kommunikation kopplad till producentansvaret. Antalet registrerade producenter som betalar tillsynsavgift har därför inte ökat i den takt som planerat. Vi avser att de kommande åren utöka insatserna genom systematiserad tillsyn inom de utökade producentansvaren.
- Not 57** Under inkomstitteln Sanktionsavgifter redovisas dels Försenings- och sanktionsavgifter vid utsläpp av vissa växthusgaser om 450 tkr dels Miljösanktionsavgifter om 20 254 tkr. Miljösanktionsavgiften är en straffavgift som beslutas av olika tillsynsmyndigheter då en verksamhetsutövare åsidosätter sina åtaganden enligt lagstiftningen. De miljö-sanktionsavgifter som redovisas av Naturvårdsverket utgörs även av avgifter som beslutats av andra än Naturvårdsverket. Då sanktionsavgifter är svårbudgeterade saknas budget.
- Not 58** Övriga inkomster av statens verksamhet avser återbetalda bidrag som inte myndigheten får disponera.

NOT TILL ANSLAGSREDOVISNING – FINANSIELLA VILLKOR

- Not 59** Under året har neddragningar gjorts inom området och verksamheten har därför minskat. En effekt av myndighetens omställningsprocess inför en lägre totalbudget 2025 är att den särskilda finansieringen för plastarbetet inte till fullo kunnat utnyttjas.

Intern styrning och kontroll

Naturvårdsverket omfattas av förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll samt internrevisionsförordningen (2006:1228). Detta innebär särskilda krav när det gäller den interna styrningen och kontrollen.

I arbetet med intern styrning och kontroll är riskhantering en central del. Naturvårdsverkets övergripande riskanalys ses över årligen i samband med verksamhetsplaneringen, och väsentliga risker fastställs av generaldirektören i Naturvårdsverkets verksamhetsplan. Utifrån riskanalyser beslutas om olika åtgärder, vilka följs upp för att utvärdera om förväntade effekter har uppnåtts. Arbetet med risker är en integrerad del av planerings och uppföljningsprocessen och omfattar hela verksamheten.

Ledningsgruppen gör en gång i månaden en ekonomisk uppföljning och tar då upp behov av omprioriteringar. En fördjupad uppföljning av hela verksamheten görs tre gånger per år, i maj, september och februari. I arbetet ingår även uppföljning av riskhanteringen och genomförda revisioner. Vid behov beslutar generaldirektören om ändringar av och/eller tillägg till verksamhetsplanen.

Naturvårdsverkets avdelningar har ansvar för att inom sina respektive sakområden följa upp verksamheten. I samband med upprättandet av årsredovisningen genomförs en särskild redogörelse för omständigheter av betydelse. Samtliga avdelningschefer samt stabschefen gör en bedömning av den interna styrningen och kontrollen inom sitt ansvarsområde, denna bedömning ligger sedan till grund för intygandet om betryggande intern styrning och kontroll på avdelningen eller om det identifierats brister i den interna styrningen och kontrollen.

Internrevisionen har arbetat enligt den revisionsplan som generaldirektören beslutat om. Internrevisionen har varit obemannad del av revisionsåret. En revision av behörighetshantering har genomförts under 2024. En granskningsrapport som behandlar bidragshantering avseende Klimatklivet och Ladda bilen har också publicerats under 2024. Ledningen har tagit del av resultatet från dessa granskningar och vidtagit nödvändiga åtgärder. Ekonomistyrningsverket (ESV) och EU-kommissionen har genomfört granskningar och följt upp tidigare granskningar av vår hantering av de medel som avsatts för Sveriges återhämtningsplan (RRF). Resultaten av EU-kommissionens rapport publicerades i början av 2024, och nödvändiga åtgärder har vidtagits. Bland annat har kontrollsystemen stärkts, processen för riskhantering uppdaterats och en vägledning vid misstanke om brott kopplade till stöd finansierade av EU har tagits fram. Naturvårdsverket har också tillsatt ett särskilt projekt för att utveckla och stärka bidragshanteringen.

Av betydelse för systemet för intern styrning och kontroll är också arbetet med stärkt säkerhet och beredskap, se sidan 12, samt dataskyddsombudet som övervakar den interna efterlevnaden av dataskyddsförordningen och övriga dataskyddsbestämmelser.

Årsredovisningens undertecknande

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten har varit betryggande under den period årsredovisningen avser. Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av dess kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Den 20 februari 2025

Johan Kuylenstierna, generaldirektör

En samordnande och drivande kraft i miljöarbetet

www.naturvardsverket.se